

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:

«ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΕ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ, ΑΡΧΕΙΑ, ΜΟΥΣΕΙΑ»

**ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**DEPARTMENT OF ARCHIVAL, LIBRARY AND INFORMATION STUDIES
SCHOOL OF MANAGEMENT, ECONOMICS AND SOCIAL SCIENCES**

Διπλωματική Εργασία

Αρχεία κοινοτήτων: από το περιθώριο στο προσκήνιο

Χαράλαμπος Βρεττός (ΑΜ: 206682022)

Επιβλέπων: Γιάννης Στογιαννίδης

Αθήνα, Νοέμβριος 2022

Επιτροπή Εξέτασης

1. Ονοματεπώνυμο

2. Ονοματεπώνυμο

3. Ονοματεπώνυμο

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος Χαράλαμπος Βρεττός του Παναγιώτη, με αριθμό μητρώου 206682022 φοιτητής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διαχείριση Πληροφοριών σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία, Μουσεία» του Τμήματος Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Ο Δηλών

Χαράλαμπος Βρεττός

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα αρχεία κοινοτήτων αποτελούν μια σχετικά νέα και δύσκολα ερμηνεύσιμη έννοια στο πεδίο της αρχειονομίας. Οι διαφορές τους με τα παραδοσιακά αρχεία στη φύση αλλά και τη διαχείριση τα καθιστούν ένα από τα πιο ενδιαφέροντα θέματα μελέτης στον ακαδημαϊκό κλάδο. Επιπλέον, η άνοδος όλο και περισσότερων μη επαρκώς ή και καθόλου καταγεγραμμένων κοινωνικών κινημάτων στο προσκήνιο της παγκόσμιας σκηνης καθιστά τα αρχεία κοινοτήτων ένα ζήτημα που χρήζει περισσότερης σημασίας από τους επαγγελματίες του χώρου αλλά και την ευρύτερη κοινωνία. Στην παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζονται οι όροι της κοινότητας, του αρχείου και των αρχείων κοινοτήτων και δίνονται λόγοι για τους οποίους συγκροτούνται τα εν λόγω αρχεία. Η κοινότητα LGBT+ χρησιμοποιείται ως παράδειγμα, όπου προβάλλονται τα στοιχεία της ιστορίας της μέσω συγκεκριμένων βιωμάτων που συμβάλλουν στην κατανόηση της σημασίας των αρχείων LGBT+ κοινοτήτων και, κατά συνέπεια, των αρχείων κοινοτήτων με την ευρύτερη έννοια. Συνεχίζοντας με άξονα τις κοινότητες LGBT+, παρουσιάζονται τα αρχεία τους ως προς το περιεχόμενο, τη διαχείριση και την προβολή τους. Τέλος, εισάγεται η έννοια της “ακτιβιστικής αρχειονομίας” ως τρόπος προσέγγισης των αρχείων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων.

Λέξεις κλειδιά: αρχείο, αρχεία κοινοτήτων, ακτιβιστική αρχειονομία, ακτιβιστής αρχειονόμος, αρχεία LGBT+

ABSTRACT

Community archives are a relatively new and difficult to interpret concept in the field of archiving. Their differences to mainstream archives in terms of nature and management make them one of the most interesting study subjects in the academic sector. Furthermore, the rise of more and more under-documented or undocumented social movements towards the foreground of the world stage makes community archives a matter deserving of more attention by the professionals of the field and the broader society. The concepts of community, archive and community archive as well as reasons that motivate the creation of community archives are discussed in the present thesis. Using the LGBT+ community as an example, elements of their history through specific events and experiences are presented to help understand the need for LGBT+ archives and, as a result, the need for community archives in the broader sense of the term. Still referring to the LGBT+ communities, their archives are presented in terms of content, management and exposure. Finally, the concept of “archiving activism” is introduced as a way of approaching the archives of marginalized communities.

Keywords: archive, community archives, activist archiving, activist archivist, LGBT+ archives

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ	1
Κοινωνία και κοινότητα	1
Αρχείο	2
Αρχεία κοινοτήτων	4
Ορισμός	4
Χαρακτηριστικά αρχείων κοινοτήτων	5
ΓΙΑΤΙ ΑΡΧΕΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ;	6
Εσωτερικοί παράγοντες	6
Εξωτερικοί παράγοντες	9
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΡΧΕΙΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑ	12
ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ LGBT+	15
Το ακρωνύμιο	15
LGBT+: ιστορίες από την ντουλάπα	17
Ο ανατολικός κόσμος	17
Ινδία και Μέση Ανατολή	18
Αίγυπτος	19
Ισραήλ	20
Οθωμανική αυτοκρατορία και Τουρκία	21
Ευρώπη	22
Αρχαιότητα	22
Μεσαίωνας και Αναγέννηση	23
Σύγχρονη Ευρώπη :18 ^{ος} -19 ^{ος} αιώνας	24
Σύγχρονη Ευρώπη: 20 ^{ος} -21 ^{ος} αιώνας	25
Ο δυτικός κόσμος – Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής	26
Η προ Stonewall εποχή	26
Το συμβάν Stonewall	27
Η μετά Stonewall εποχή	28
Σύγχρονη Ελλάδα	28
Ο Ζακ Κωστόπουλος ή Zackie Oh	29
Ιστορικά και αρχειονομικά συμπεράσματα	30
Τα LGBT+ αρχεία	32
Περιεχόμενο	33
Διαχείριση	36
Ο ακτιβιστής αρχειονόμος	38

Προβολή	39
ΤΡΙΑ ΣΥΧΡΟΝΑ ΑΡΧΕΙΑ LGBT+	40
The ArQuives	40
Περιεχόμενο	41
Δράσεις και εκθέσεις	42
Online παρουσία	43
Digital Transgender Archive	43
Περιεχόμενο	44
Δράσεις και εκθέσεις – Online παρουσία	44
Lesbian Herstory Archives	45
Περιεχόμενο	45
Δράσεις και εκθέσεις	46
Online παρουσία	47
Παρατηρήσεις	47
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	49
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	50
ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΗΓΕΣ	54

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αρχειονομία είναι η επιστήμη της διαχείρισης των αρχείων. Αυτός είναι ο επίσημος ορισμός και το πρώτο πράγμα που έρχεται στο νου όποιου συναντά τη λέξη. Τα αρχεία ως μεμονωμένα τεκμήρια ή ολοκληρωμένες συλλογές χρησιμοποιούνται τακτικά ως πρωτογενείς πηγές ιστορικής έρευνας. Συνεπώς, μπορούμε να πούμε πως η αρχειονομία, εκτός από επιστήμη διαχείρισης των αρχείων, είναι και μια σημαντική και συχνά υποτιμημένη μέθοδος καταγραφής της ιστορίας. Δεν είναι όμως όλες οι ιστορίες το ίδιο εύκολο να καταγραφούν. Υπάρχουν ιστορίες που χρειάζεται να γίνει εντατική προσπάθεια για να εντοπιστούν και να καταγραφούν προκειμένου να έρθουν στο φως. Αυτές είναι οι ιστορίες της διαφορετικότητας, δημιουργημένες από κοινότητες ανθρώπων που ζουν και δρουν στο κοινωνικό περιθώριο με ή χωρίς τη θέλησή τους. Ειδικά στις περιπτώσεις όπου η παραμονή στην αφάνεια δεν είναι επιλογή αλλά συστηματικά επιβεβλημένος εξαναγκασμός, η αρχειονομία οφείλει να παρεμβαίνει υπέρ της διαφύλαξης της ιστορίας και της ταυτότητας των περιθωριοποιημένων μελών της κοινωνίας. Η επέμβαση αυτή εκφράζεται με τη συγκέντρωση των αρχείων κοινοτήτων.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

Κοινωνία και κοινότητα

Προτού να διαφοροποιήσουμε τα αρχεία κοινοτήτων και να αναδείξουμε τις ιδιαιτερότητές τους, οφείλουμε να τα ορίσουμε. Το πρώτο βήμα στον ορισμό αυτό είναι η εξέταση της έννοιας «κοινότητα». Όντας μια λέξη που χρησιμοποιείται συχνά στην καθομιλουμένη, η «κοινότητα» πολλές φορές τείνει λανθασμένα να αναλαμβάνει ρόλο συνώνυμης έννοιας με αυτή της «κοινωνίας». Είναι σημαντικό να αποσαφηνιστεί από νωρίς η διαφορά μεταξύ των δύο αυτών όρων, καθώς και η σχέση μεταξύ τους.

Το λεξικό Merriam Webster δίνει μερικούς ορισμούς για τον όρο «κοινωνία». Από ένα σύνολο ανθρώπων που χαρακτηρίζεται από κοινές παραδόσεις, θεσμούς και πεποιθήσεις που εργάζονται συλλογικά για την επίτευξη κοινών στόχων μέχρι κοινωνικές ομάδες που συνυπάρχουν με βάση συγκεκριμένα σχεσιακά και συμπεριφορικά μοτίβα που αναπτύσσονται μεταξύ τους. Εξ' αυτών, ο πιο ενδιαφέρων ορισμός είναι αυτός που αναφέρει την κοινωνία ως «ανθρώπους που ζουν μαζί σε οργανωμένες κοινότητες με κοινούς νόμους, παραδόσεις και αξίες». Από αυτό το σημείο και χωρίς να χρειαστεί ακόμα να οριστεί η έννοια της «κοινότητας», η σχέση μεταξύ των δύο εξεταζόμενων όρων αρχίζει να γίνεται ξεκάθαρη.

Κατά έναν τρόπο, η διαφοροποίηση μεταξύ κοινωνίας και κοινότητας μπορεί να εντοπιστεί στην κλίμακα. Η σύγχυση των όρων και η λάθος χρήση τους δεν είναι τόσο παράλογη, αν αναλογιστεί κανείς πως μια κοινωνία απαρτίζεται από σύνολα κοινοτήτων . Παρ' όλα αυτά, ο επίσημος ορισμός της έννοιας έχει αποτελέσει αιτία συγγραφής πολυάριθμων κειμένων από κοινωνιολόγους που έχουν επιχειρήσει να προσεγγίσουν την κοινότητα ολιστικά και να παρέχουν έναν ορισμό που να καλύπτει κάθε πτυχή της. Μέρος αυτής της προσπάθειας παρουσιάζει ο Freilich (1963), βασιζόμενος κυρίως στον περιορισμό της κοινότητας ως ένα σύνολο ανθρώπων με κοινά χαρακτηριστικά και ενδιαφέροντα που δρουν εντός ενός ορισμένου και σχετικά στενού γεωγραφικού πλαισίου. Ο γεωγραφικός περιορισμός φαίνεται να αποτελεί βασικό παράγοντα διαφοροποίησης της κοινότητας σε σχέση με την κοινωνία στο ερευνητικό έργο πολλών κοινωνιολόγων. Ο Gusfield (1978) έδωσε διττή σημασία στον όρο, τόσο με βάση τον γεωγραφικό περιορισμό μιας κοινότητας όσο και στην ποιότητα της αλληλεπίδρασης των ανθρώπων που την απαρτίζουν, με τον Durkheim να ενισχύει το δεύτερο σκέλος. Βασιζόμενοι στον τελευταίο, οι Mcmillan και Chavis (1986) συνέθεσαν μια δική τους ιδέα περί του τι σημαίνει «κοινότητα», όπου πρόκειται για ομάδα ατόμων των οποίων η αλληλεπίδραση χαρακτηρίζεται από το τετράπτυχο: συμμετοχή (membership), επιρροή (influence), ενίσχυση (reinforcement) και κοινή συναισθηματική σύνδεση (shared emotional connection).

Εν συντομία, μπορούμε να εξάγουμε το εξής συμπέρασμα: οι κοινότητες αποτελούν ομάδες ανθρώπων, συνήθως εντός ενός ορισμένου γεωγραφικού πλαισίου, η σύνδεση των οποίων δεν εντοπίζεται σε θέματα γλώσσας και παράδοσης αλλά σε ό,τι αφορά την ποιότητα και τον χαρακτήρα των αλληλοεπιδράσεων τους όπου μοιράζονται πεποιθήσεις, πόρους και εμπειρίες με στόχο την εκπλήρωση της αίσθησης του ανήκειν (Anderson, 1997).

Αρχείο

Εφαρμόζοντας την παραπάνω λογική, προτού εξεταστούν εις βάθος τα αρχεία κοινοτήτων οφείλει να αποσαφηνιστεί η έννοια. Είναι προφανές πως πρόκειται για σύνθετο όρο που συνδυάζει τις έννοιες του αρχείου και της κοινότητας, με πρώτη να έρχεται στο προσκήνιο η έννοια του αρχείου. Ο όρος «αρχείο» συναντάται σε πολλές επιστήμες, κυρίως στην αρχειονομία, την ιστορία και την πληροφορική. Στην παρούσα φάση, η έννοια του αρχείου θα εξεταστεί υπό το πρίσμα της αρχειονομικής επιστήμης.

Στην πρόωμη μορφή του, ο όρος αποδόθηκε από τους Foucault και Sheridan (1972) ως η έννοια ότι όσα λέγονται δεν αποτελούν μια άμορφη μάζα χωρίς όμως και να έχουν γραμμική φύση και δε χάνονται στο χρόνο και τις συνθήκες. Αντίθετα, δημιουργούν ομάδες διάφορων μορφών που διαμορφώνουν σχέσεις μεταξύ τους και διατηρούνται ή φθείρονται αναλόγως. Με απλά λόγια, το αρχείο σύμφωνα με τον Foucault είναι η καταγραφή σκέψεων,

γεγονότων και λεγομένων σε ποικίλα μέσα και με δυναμικό τρόπο που τους επιτρέπει να αναδιαμορφώνονται, να ελίσσονται και να διατηρούνται.

Μελλοντικά, οι αρχειονόμοι έδωσαν λιγότερο φιλοσοφικούς ορισμούς για το αρχείο. Ο Μπάγιας (1999) όρισε το αρχείο ως «το σύνολο των τεκμηρίων ανεξαρτήτως χρονολογίας, ύλης και σχήματος, το οποίο έχει δεχθεί ή παραγάγει ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του». Παρόμοιος ορισμός δίνεται από τον Βάρδα και τον Συνοδινό (2002) στο πλαίσιο του Διεθνούς Προτύπου Αρχειακής Περιγραφής (ΔΠΑΠ), όπου το αρχείο ορίζεται ως «το σύνολο των τεκμηρίων, ανεξάρτητα από το είδος ή το υπόστρωμά τους, τα οποία παράχθηκαν οργανικά και/ή συσσωρεύτηκαν και χρησιμοποιήθηκαν από ένα συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο, μια οικογένεια ή ένα νομικό πρόσωπο/φορέα στη διάρκεια των δραστηριοτήτων και λειτουργιών τους». Επιπλέον, στον όρο του αρχείου έρχεται να προστεθεί και ο χώρος όπου φυλάσσονται, συντηρούνται και εκτίθενται αρχειακές συλλογές, καθώς και οι φορείς οι οποίοι αναλαμβάνουν τις παραπάνω διεργασίες. Συνεπώς, συντίθεται πλέον το τρίπτυχο: συλλογή αρχειακών τεκμηρίων – χώρος στέγασης αρχειακών συλλογών – αρχειακός φορέας (Γιαννακόπουλος και Μπουντούρη, 2016).

Αν και ο παραπάνω ορισμός του ΔΠΑΠ φαίνεται πανομοιότυπος με αυτόν του Μπάγια, αξίζει να αναφερθεί αφού προσθέτει στην εξίσωση την έννοια του είδους και υποστρώματος. Είναι σημαντικό να αποσαφηνιστεί πως το υπόστρωμα όπου είναι αποτυπωμένη η πληροφορία που καθιστά ένα αρχειακό τεκμήριο δεν έχει σημασία. Όταν γίνεται λόγος για αρχεία συμπεριλαμβάνονται από παραδοσιακά και ιστορικά μέσα όπως χαρτιά, πάπυροι, λιθογραφίες κ.ά μέχρι και ψηφιακά μέσα όπως σκληροί δίσκοι, CDs, δισκέτες. Ακόμα πιο σημαντικό όμως για την παρούσα εργασία που αφορά τα αρχεία κοινοτήτων, είναι να γίνει κατανοητό πως αρχειακά τεκμήρια μπορούν να αποτελούν μέχρι και καταγεγραμμένες προφορικές μαρτυρίες, ηχητικά ντοκουμέντα και διαδικτυακές ιστοσελίδες, ψηφιακά άρθρα κ.ό.κ.

Δύο σημαντικές ιδιαιτερότητες των αρχείων που είναι χρήσιμες για την παρούσα εργασία είναι η αρχή των τριών ηλικιών και η αρχή της αρχικής τάξης. Αναφορικά με την πρώτη, τα αρχεία εφόσον δημιουργούνται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα μπορεί να έχουν λειτουργική σημασία για την καθημερινή λειτουργία του δημιουργού τους (ενεργά ή διοικητικά) ή ιστορική σημασία για το παρελθόν του (ανενεργά ή ιστορικά). Στο ενδιάμεσο συναντώνται τα ημιενεργά αρχεία, ως εκείνα που δεν έχουν χρησιμότητα στην καθημερινότητα του δημιουργού τους αλλά ακόμα δεν είναι σε θέση να εκκαθαριστούν (Γενικά Αρχεία του Κράτους). Αναφορικά με τη δεύτερη, η αρχή του αρχειακού δεσμού ορίζει πως τα αρχειακά τεκμήρια που έχουν προκύψει από ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο

είναι αδιάρρηκτα συνδεδεμένα με αυτό και μεταξύ τους, και δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να διασπαστούν ή να αναμειχθούν με άλλα. Αυτά ορίζονται ως αρχειακά σύνολα και προκύπτουν φυσικά. Αντιθέτως, οι συλλογές που αποτελούνται από τεκμήρια προερχόμενα από διαφορετικούς δημιουργούς και δημιουργούνται κυρίως για ερευνητικούς ή συλλεκτικούς σκοπούς ορίζονται ως συλλογές τεκμηρίων, διαφέρουν από τα αρχειακά σύνολα και δεν προκύπτουν φυσικά (Μπάγιας, 1999b).

Αρχεία κοινοτήτων

Ορισμός

Έχοντας πλέον εξετάσει την έννοια του αρχείου, το επόμενο βήμα είναι να εισαχθεί η έννοια της κοινότητας όπως αναφέρθηκε παραπάνω προκειμένου να δημιουργηθεί ο όρος «αρχεία κοινοτήτων». Πριν να παρατεθούν οι υπαρκτοί επίσημοι ορισμοί, μπορούμε να επιχειρήσουμε να συντάξουμε έναν ορισμό βάσει όσων γνωρίζουμε από τις παραπάνω ενότητες.

Έχουμε δεχθεί πως τα αρχεία αποτελούν σύνολα τεκμηρίων που έχουν παραχθεί από φυσικά ή νομικά πρόσωπα στο πλαίσιο της λειτουργίας τους. Τα τεκμήρια αυτά είναι σημαντικά τόσο για την καθημερινή λειτουργία των δημιουργών τους όσο και για την καταγραφή της παρουσίας του στο χρόνο. Τα τεκμήρια μπορεί να είναι τα πάντα από έγγραφα και CD μέχρι προφορικές μαρτυρίες και διαδικτυακά μέσα. Από την άλλη, οι κοινότητες αποτελούν ομάδες ανθρώπων που μοιράζονται κοινά στοιχεία αλλά κατά κύριο λόγο μοιράζονται συγκεκριμένες σχέσεις και αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους οι οποίες έχουν ως τελικό σκοπό την ενδυνάμωση και την ενοποίηση των μελών τους. Συνεπώς, μπορούμε να πούμε πως τα αρχεία κοινοτήτων είναι αρχειακά σύνολα παντός είδους και υποστρώματος που έχουν δημιουργηθεί από ομάδες ανθρώπων που όμως δεν αποτελούν νομικό πρόσωπο, οργανισμό η φορέα και καταγράφουν τόσο τις καθημερινές τους δραστηριότητες όσο και την ιστορία τους από την ίδρυσή τους.

Δυστυχώς, ο ορισμός των αρχείων κοινοτήτων δεν είναι τόσο εύκολος. Στην πραγματικότητα, αν και ο όρος τείνει να χρησιμοποιείται περισσότερο παγκοσμίως, όχι μόνο δεν υπάρχει κάποιος επίσημος ορισμός αλλά φαίνεται να υπάρχει μεγάλη δυσκολία κατά τις προσπάθειες εγκαθίδρυσης ενός ορισμού και όσοι ορισμοί χρησιμοποιούνται τείνουν να είναι ασαφείς και διφορούμενοι (Duranti et al., 2015), (Bastian, 2016). Ο όρος των «αρχείων κοινοτήτων» άρχισε να χρησιμοποιείται περί τον εικοστό αιώνα για να χαρακτηρίσει μη παραδοσιακά αρχειακά σύνολα συνδεδεμένα με συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων των οποίων η δράση δεν καταγράφεται επαρκώς ή και καθόλου από παραδοσιακούς αρχειακούς φορείς (Bastian και Flinn, 2019). Σύμφωνα πάλι με τους Duranti και Franks, ο όρος αφορά τα αρχεία τοπικών κοινοτήτων που αυτοπροσδιορίζονται με βάση χαρακτηριστικά όπως τη

φυλή, την εθνότητα, το φύλο, τη σεξουαλικότητα, την κατάσταση της σωματικής τους ακεραιότητας, την εργατική τάξη, το επάγγελμα, τα κοινά τους ενδιαφέροντα ή και ένα συνδυασμό όλων των παραπάνω. Παρομοίως, η Bastian επιχειρεί να ορίσει τα αρχεία κοινοτήτων ως τεκμήρια που δημιουργούνται από μη κερδοσκοπικές και μη κυβερνητικές οντότητες που συχνά μοιράζονται κοινά ενδιαφέροντα και στοιχεία όπως καταβολές, εθνικότητα, εντοπιότητα και τρόπο ζωής.

Χαρακτηριστικά αρχείων κοινοτήτων

Ίσως είναι πιο εύκολο να παρατεθούν τα χαρακτηριστικά που καθιστούν τα αρχεία κοινοτήτων ιδιαίτερες περιπτώσεις και τα διαφοροποιούν από τα παραδοσιακά αρχεία από ό,τι να τους αποδοθεί ένας ακριβής ορισμός. Είναι μέσα από τις διαφορές τους με όσα ήδη γνωρίζουμε που μπορούμε να κατανοήσουμε για τι ακριβώς μιλάμε όταν κάνουμε λόγο για τα αρχεία κοινοτήτων.

Από τα παραπάνω αρχίζουν να έρχονται στην επιφάνεια ορισμένα χαρακτηριστικά που είναι κοινά σε όλους τους (επιχειρούμενους) ορισμούς και μπορούν πλέον να θεωρηθούν ως προαπαιτούμενα για να χαρακτηριστεί κάτι ως «αρχείο κοινότητας». Πέραν του αυτονόητου πως πρέπει να αφορά τεκμήρια που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο δράσης μιας συγκεκριμένης ομάδας, η ομάδα αυτή μπορεί να έχει ως πυρήνα της τόσο ευκατανόητα και χειροπιαστά στοιχεία όπως την κοινή εντοπιότητα, την εθνικότητα και τη φυλή, όσο και πιο δυσνόητες και αφηρημένες έννοιες όπως τη σεξουαλικότητα, τη σωματική ακεραιότητα, την κοινωνική τάξη και τις πολιτικές πεποιθήσεις. Το σημαντικότερο από όλα αυτά, είναι το κοινό σημείο των ορισμών που καθορίζει πως οι κοινότητες αυτές οφείλουν να μην έχουν κυβερνητικό ή κερδοσκοπικό χαρακτήρα και, ακόμα πιο σημαντικό, η ύπαρξή τους να μην εκπροσωπείται και να μην καταγράφεται επαρκώς από τις επίσημες αρχειακές υπηρεσίες που δρουν στη χώρα. Αυτό, όπως θα δούμε και παρακάτω, είναι μια από τις μεγαλύτερες διαφοροποιήσεις των αρχείων κοινοτήτων σε σχέση με τα παραδοσιακά αρχεία.

Σύμφωνα με τον Flinn (2007), τα αρχεία κοινοτήτων αποτελούν τις διαδικασίες τεκμηρίωσης, καταγραφής και εξερεύνησης της κληρονομιάς μιας κοινότητας, κατά τις οποίες η συμμετοχή και η συνεισφορά της ίδιας της κοινότητας είναι απαραίτητη ενώ ο έλεγχος και η ιδιοκτησία του τελικού αποτελέσματος βρίσκεται αποκλειστικά στα δικά της χέρια. Αν και οι διαδικασίες αυτές μπορούν να εκτελεστούν με την αρωγή επίσημων φορέων πολιτιστικής κληρονομιάς, η πρωτοβουλία και η καθοδήγηση οφείλει να προέρχεται αποκλειστικά από την ενδιαφερόμενη κοινότητα. Με λιγότερα λόγια, το καθοριστικό χαρακτηριστικό των αρχείων κοινοτήτων είναι η ενεργή συμμετοχή της κοινότητας στην τεκμηρίωση, αλλά και την προβολή και διάθεση της ιστορίας της υπό τους δικούς της όρους (Flinn et al., 2009). Αντίστοιχα, η Bastian προσθέτει πως τα αρχεία κοινοτήτων συνιστούν

οργανισμούς συγκροτημένους από τον απλό λαό που λειτουργούν κυρίως χάρη στο έργο εθελοντών (Bastian, 2016).

Με βάση τα παραπάνω προκύπτει πως προκειμένου ένα αρχείο να χαρακτηριστεί ως αρχείο κοινότητας θα πρέπει να τεκμηριώνει, καταγράφει και προβάλλει την ιστορία και τη δράση της κοινότητας, κατά την οποία διαδικασία η ίδια η κοινότητα θα πρέπει να συμμετέχει και να συνεισφέρει ενεργά με ή χωρίς τη βοήθεια επαγγελματιών και επίσημων αρχειακών υπηρεσιών και να κατέχει εξ' ολοκλήρου το τελικό αποτέλεσμα. Όπως ειπώθηκε στην πρώτη ενότητα, τα παραδοσιακά αρχεία προκύπτουν φυσικά από τη λειτουργία φυσικών και νομικών προσώπων τα οποία μεριμνούν για την καταγραφή, την οργάνωση και τη διαφύλαξή τους είτε εσωτερικά, είτε αναθέτοντας αυτές τις διεργασίες σε δημόσιους ή ιδιωτικούς αρχειακούς φορείς που απασχολούν επαγγελματίες της πληροφόρησης και έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν το αρχείο για κερδοσκοπικούς σκοπούς. Ήδη, λοιπόν, οι διαφορές μεταξύ των αρχείων κοινοτήτων και των παραδοσιακών αρχείων γίνονται φανερές ως προς τη φύση και τις συνθήκες συγκρότησής τους.

ΓΙΑΤΙ ΑΡΧΕΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ;

Όση προσπάθεια και να γίνει για να οριστούν τα αρχεία κοινοτήτων και να αναγνωριστούν τα χαρακτηριστικά που τα καθορίζουν και τα διαφοροποιούν δεν θα έχει σημασία εάν δεν είναι κατανοητό γιατί τα αρχεία κοινοτήτων πρέπει να υπάρχουν. Όπως έχει ειπωθεί, τα αρχεία αυτά αφορούν κοινότητες των οποίων η δραστηριότητα δεν καταγράφεται επαρκώς ή και καθόλου, με κίνδυνο να παραμείνουν στο σκοτάδι ή ακόμα και να χαθούν σημαντικές πτυχές της ανθρώπινης ιστορίας. Στην πραγματικότητα, υπάρχουν πολλά που μπορούν να χαθούν εάν δεν υπάρχουν αυτές οι συλλογές (Caswell et al., 2016). Το ζήτημα, όμως, δεν είναι μόνο το τι χάνεται αλλά, σε έναν ίσως ακόμα σημαντικότερο βαθμό, το πώς παρουσιάζεται αυτό που υπάρχει. Τα αρχεία δεν αποτελούν μόνο μέσο έρευνας των δημιουργών τους, αλλά και μια αφήγηση της πορείας αυτών στην ιστορία. Όπως προειπώθηκε από τους Flinn, Stevens και Shepherd, η συμμετοχή των μελών της κοινότητας στη δημιουργία του αρχείου της σημαίνει πως το αφήγημα βρίσκεται εξ' ολοκλήρου στα δικά τους χέρια. Ως αποτέλεσμα, κοινωνικές ομάδες που έχουν υπάρξει επανειλημμένα στο περιθώριο είτε παθητικά, είτε ενεργά όντας σκόπιμα παραγκωνισμένες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα αρχεία τους ως μέσο «αντεπίθεσης» και «αυτοάμυνας».

Εσωτερικοί παράγοντες

Το ζήτημα της διαφύλαξης της ιστορίας και της ταυτότητας της κοινότητας στο χρόνο αποτελεί έναν εσωτερικό παράγοντα που κινητοποιεί τα μέλη της να συγκροτήσουν αρχείο. Οι κοινότητες δεν δύνανται να παραμείνουν ανεπηρέαστες από εσωτερικές

αναδιαμορφώσεις και μεταβαλλόμενες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες. Εν αντιθέσει μπορούν να παρομοιαστούν με ζωντανούς οργανισμούς (εύστοχα εάν αναλογιστεί κανείς πως από τέτοιους αποτελούνται), οι οποίοι συνεχώς αναπτύσσονται, εξελίσσονται, αναδιαμορφώνονται και αναπροσαρμόζονται τόσο σε υλικό όσο και ιδεολογικό επίπεδο.

Ως παράδειγμα, κοινότητες που προσδιορίζονται με βάση τη γεωγραφική τους θέση τείνουν να αναδιαμορφώνονται ανά τα χρόνια, ειδικά μιλώντας για μικρές επαρχιακές κοινότητες, οι οποίες συχνά βάσει κυβερνητικών αποφάσεων απορροφώνται από τους κοντινούς μεγαλύτερους δήμους και πλέον αντιμετωπίζονται από το κράτος ως μια ενιαία οντότητα. Παρ' όλα αυτά, κάθε μια από αυτές τις κοινότητες που απαρτίζουν το σύνολο έχει μια δική της τοπική ιστορία και δικά της λαογραφικά στοιχεία που την ξεχωρίζουν από τις άλλες και, αν και μπορεί να μην κρίνεται ως αρκετά σημαντική ή μοναδική ώστε να καταγραφεί και να διασφαλιστεί από τους επίσημους αρχαιικούς φορείς, έχει βαθιά σημασία για τους κατοίκους της. Συνεπώς, οι κάτοικοι μπορούν να κινητοποιηθούν από μόνοι τους και να ξεκινήσουν προσπάθειες τεκμηρίωσης και καταγραφής της ιστορίας τους χρησιμοποιώντας μαρτυρίες και ιστορίες που ανταλλάσσονται μεταξύ τους, αντικείμενα, φωτογραφίες, ακόμα και κτίσματα της περιοχής. Για το λόγο αυτό μπορεί κανείς να συναντήσει σε πολλά μικρά χωριά πολιτιστικούς συλλόγους που απαρτίζονται από εθελοντές πολίτες και έχουν ως βασικό στόχο τη διαφύλαξη της ιστορίας και της παράδοσης του τόπου τους με σκοπό την προβολή της στους επισκέπτες αλλά και τις επόμενες τοπικές γενιές.

Η ρευστή φύση των κοινοτήτων αποδίδεται κυρίως στο αυτονόητο γεγονός πως οι κοινότητες αποτελούνται από ανθρώπους. Όπως μια κοινότητα προσαρμόζεται και ανακατατάσσεται ως σύνολο βάσει των κοινών της βιωμάτων μέσα στο χρόνο, έτσι και οι άνθρωποι που την απαρτίζουν βρίσκονται συνεχώς σε μια διαδικασία αναδιαμόρφωσης με βάση τα δικά τους προσωπικά βιώματα. Για κοινότητες που έχουν ως πυρήνα κοινές έννοιες όπως τη θρησκεία και την ιδεολογία, είναι πολύ πιθανό να παρατηρούνται συχνές αλλαγές στα μέλη που τις συγκροτούν με τη μορφή αποκοπής υπαρχόντων και προσθήκης νέων. Η φύση του ανθρώπου να μπαίνει στη διαδικασία συχνών αξιολογήσεων του εαυτού και της ζωής του έχει πολλές φορές ως αναπόφευκτο αποτέλεσμα την ολική στροφή προς κάποια νέα κατεύθυνση. Ως ένα πιο πραγματιστικό παράδειγμα, ένας άνθρωπος που ανήκει επαγγελματικά στην εργατική τάξη μπορεί ανά πάσα στιγμή να βρεθεί πλέον στην αστική τάξη μέσω διαφόρων αποφάσεων και επαγγελματικών κινήσεων. Για μια κοινότητα που προσδιορίζεται με βάση τέτοιες έννοιες, αυτή η διαδικασία εγκατάλειψης παλαιών πεποιθήσεων και η υιοθέτηση νέων σημαίνει πως ο πυρήνας των μελών που τη συγκροτούν σπανίως μένει ο ίδιος μακροπρόθεσμα. Με την ύπαρξη τέτοιας κινητικότητας, η τεκμηρίωση και η καταγραφή της δράσης της κοινότητας ως σύνολο μέσω της συγκρότησης ενός κοινοτικού αρχείου ωφελεί τόσο τα νέα μέλη που πρόκειται να εισέλθουν σε αυτή

λειτουργώντας ως «χάρτης», όσο και την ίδια την κοινότητα που μπορεί ακόμα να αξιοποιήσει την προσφορά των μελών της σε αυτή ακόμα και μετά την ενδεχόμενη αποχώρησή τους.

Ένας επιπλέον λόγος που αφορά κυρίως περιθωριοποιημένες και παραγκωνισμένες από το ευρέως αποδεκτό κοινωνικό σύνολο κοινότητες, ιδίως αυτές που έχουν στον πυρήνα τους τη σεξουαλικότητα, το φύλο και την εθνικότητα των μελών τους, είναι ο πραγματικός και δικαιολογημένος φόβος αλλοίωσης της ταυτότητάς τους. Στην επόμενη ενότητα της παρούσας εργασίας θα γίνει ιδιαίτερη αναφορά σε στις LGBT+ κοινότητες και τα αρχεία τους, συνεπώς το παράδειγμα που θα χρησιμοποιηθεί σε αυτό το σημείο δε θα χαιρεί όσης εμπάθυνσης χρήζει το εν λόγω ζήτημα προκειμένου να συζητηθεί εκτενώς αργότερα. Επιγραμματικά, υπάρχουν πολλά αρχεία LGBT+ κοινοτήτων ανά την υφήλιο, τα οποία χάρη στην εξαιρετική δουλειά τους έχουν βάλει κι αυτά ένα διόλου ευκαταφρόνητο λιθαράκι στην παγκόσμια προσπάθεια να εξαλειφθεί η ομοφοβία και να γίνει αποδεκτή και σεβαστή η διαφορετικότητα. Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν καταγεγραμμένες μαρτυρίες περιπτώσεων όπου οι άνθρωποι πίσω από αυτά τάχθηκαν ενεργά κατά υποομάδων που ανήκουν στο φάσμα της ευρύτερης LGBT+ κοινότητας όπως τα αμφιφυλόφιλα (bisexual) και διεμφυλικά (transgender) μέλη τους παραγκωνίζοντας και αποκλείοντας τα από το συλλογικό τους αρχείο, χρησιμοποιώντας ως δικαιολογία την ευκολότερη αποδοχή της βασικής υποομάδας των ομοφυλόφιλων (gay) από την κοινή γνώμη. Με άλλα λόγια, το δικαίωμα εκπροσώπησης υποομάδων που αποτελούν μη αμελητέο μέρος μιας ευρύτερης ομάδας θυσιάστηκε στο βωμό του «κοινού καλού». Η κίνηση αυτή, φυσικά, αποτελεί παραχάραξη της εικόνας των εν λόγω ομάδων, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις ωθήθηκαν στη δημιουργία δικών τους αρχείων προκειμένου να εξασφαλίσουν πως θα εκπροσωπηθούν με τον τρόπο που εκείνες θεωρούν σωστό και αληθί ως προς τους ίδιους και την ιστορία τους (π.χ. [Digital Transgender Archive](#)).

Με βάση αυτά τα παραδείγματα, ως εσωτερικοί παράγοντες που μπορεί να ωθήσουν μια κοινότητα στην επιθυμία να δημιουργήσει ένα αρχείο του εαυτού της μπορούν να οριστούν η ανησυχία για την πιθανή «εξαφάνισή» της στο χρόνο, η συνεχής εσωτερική αναδιαμόρφωση της ίδιας της κοινότητας και ο φόβος για την πιθανότητα αλλοίωσης της ταυτότητάς της μέσω λανθασμένης ή ανύπαρκτης εκπροσώπησής της από μέλη της τα οποία αναλαμβάνουν να την εκπροσωπήσουν. Όπως θα γίνει αντιληπτό στην επόμενη ενότητα, ο πρώτος και ο τελευταίος από αυτούς τους εσωτερικούς παράγοντες ταυτίζονται και με κάποιους εκ των εξωτερικών. Αυτό συμβαίνει διότι μέχρι στιγμής έχει γίνει λόγος για προβλήματα και ανησυχίες που προκύπτουν φυσικά εντός μιας οποιασδήποτε κοινότητας κατά τη δράση της. Τα ίδια προβλήματα και ανησυχίες μπορούν να προκύψουν σκόπιμα και

στοχευμένα από άτομα και ομάδες εκτός των κοινοτήτων με σκοπό να τις περιθωριοποιήσουν περαιτέρω και, συνεπώς, να θεωρηθούν επίσης ως εξωτερικοί παράγοντες.

Εξωτερικοί παράγοντες

Οι κοινότητες που βρίσκονται στο κοινωνικό περιθώριο σπανίως είναι εκεί από επιλογή τους. Μιλώντας για περιθωριοποίηση, μιλάμε για ενεργή και εκούσια απομάκρυνση ατόμων που εκλαμβάνονται ως «διαφορετικά» από το κοινωνικό σύνολο. Τα άτομα αυτά έχουν την επιθυμία να ενταχθούν στο σύνολο και μπορούν να επωφεληθούν από αυτό, παρ' όλα αυτά η ευκαιρία αυτή τους στερείται από άλλες, πιο κυρίαρχες ομάδες του συνόλου που τις βρίσκουν αντίθετες. Όταν, ειδικότερα, εξετάζονται περιπτώσεις κοινοτήτων με υπόβαθρο ιδεολογικό, σεξουαλικό, εθνοτικό, φυλετικό κ.ά. είναι εύκολο να εντοπιστεί το φαινόμενο της περιθωριοποίησης. Ομοφυλόφιλοι σε έναν κατά κύριο λόγο ετερόφυλο κόσμο, μουσουλμάνοι που ζουν σε χριστιανικές χώρες και το αντίστροφο, αντιστασιακές ομάδες σε απολυταρχικά καθεστώτα και αφροαμερικάνοι που κατοικούν σε κατά κόρον λευκές ρεπουμπλικανικές πολιτείες είναι μόνο μερικά παραδείγματα που βοηθούν τον οποιονδήποτε να οραματιστεί την άσχημη πραγματικότητα της περιθωριοποίησης.

Σε αυτές τις περιπτώσεις των εν λόγω κοινοτήτων που βιώνουν καθημερινά την πίεση και τον παραγκωνισμό, ο μεγαλύτερος φόβος που μοιράζονται είναι σαφώς αυτός της ακύρωσής τους. Δυστυχώς, η ιστορία δεν είναι και ούτε μπορεί να είναι αντικειμενική. Στην πραγματικότητα, αποτελεί αφήγημα προσεκτικά και περίτεχνα συντεταγμένο από ανθρώπους που μπορούν να το χειραγωγήσουν ανάλογα με τις δικές τους πεποιθήσεις, τα δικά τους βιώματα και τα δικά τους συμφέροντα. Το χρονικό της ελληνικής επανάστασης του 1821 είναι καταγεγραμμένο πολύ διαφορετικά στις ελληνικές και τις τουρκικές ιστορικές πηγές, με αποτέλεσμα οι δύο λαοί να έχουν άκρως αντικρουόμενες εικόνες των γεγονότων. Η δύναμη αυτών των εικόνων είναι ανυπέβλητη, αν αναλογιστεί κανείς πως είναι αυτές που σχηματίζουν αυτό που ο κάθε λαός αποδέχεται ως «πραγματικότητα». Ένα πιο πρόσφατο παράδειγμα συναντάται στον Ρωσο-ουκρανικό πόλεμο του 2022, όπου τα παιχνίδια γεωπολιτικής και διεθνούς διπλωματίας έχουν γεννήσει άκρως διαφορετικά αφηγήματα με βάση την προέλευσή τους από τη ρωσική, την ουκρανική, την αμερικανική ή τη νατοϊκή πλευρά.

Συνεπώς, είναι προφανές πως η ιστορία είναι πολύ πιο εύκολα ελεγχόμενη και χειραγωγήσιμη από ότι μπορεί κανείς να φαντάζεται. Ακόμα και αν εμπλέκονται αμερόληπτες οντότητες στην τεκμηρίωση και την καταγραφή της όπως εξωτερικοί ερευνητές και οργανισμοί, οι πρωτογενείς πηγές που χρησιμοποιούνται για τη διαδικασία αυτή έχουν ήδη παραχθεί υποκειμενικά και είναι δουλειά του ερευνητή να προσπαθήσει να συμβουλευτεί όσες περισσότερες μπορεί, από διαφορετικούς δημιουργούς που δεν μοιράζονται το ίδιο

υπόβαθρο, προκειμένου να συνθέσει το αφήγημα που θα πλησιάζει το περισσότερο δυνατό σε μια αντικειμενική πραγματικότητα. Από τα παραπάνω, μπορεί κανείς να κατανοήσει το λόγο που οι περιθωριοποιημένες κοινότητες ανησυχούν για την πιθανή υποκινούμενη «εξαφάνισή» τους από την ιστορία και πώς η συγκρότηση και η προβολή των αρχείων τους μπορεί να τις ωφελήσει.

Στην πραγματικότητα, η απόφαση που λαμβάνει μια περιθωριοποιημένη κοινότητα να τεκμηριώσει, να καταγράψει, να διαφυλάξει και να εκθέσει την ιστορία της στον κόσμο μέσω της δημιουργίας ενός αρχείου είναι μια κίνηση αυτοάμυνας και αντεπίθεσης. Με τις διαδικασίες τεκμηρίωσης, καταγραφής και διαφύλαξης της δράσης τους, τα μέλη της κοινότητας αμύνονται κατά όσων επιχειρούν να τις σπρώξουν στην αφάνεια κρατώντας λεπτομερή αναφορά της ύπαρξής τους που διαφυλάσσεται για τις τρέχουσες και τις επόμενες γενιές της ανθρωπότητας. Ακόμα και σε περίπτωση που η εν λόγω κοινότητα φθίνει στο χρόνο και πάψει να υφίσταται, οργανικά ή ως αποτέλεσμα διαφόρων ενδογενών ή εξωγενών παραγόντων, η ύπαρξή της θα βρίσκεται πάντα καταγεγραμμένη εφόσον θα υπάρχουν άνθρωποι που εργάζονται για τη διαφύλαξή όντας πρώην μέλη της κοινότητας, απόγονοι μελών, μεταγενέστερες ή συγγενικές κοινότητες και συμμαχικές ακτιβιστικές ομάδες. Με τις διαδικασίες έκθεσης, προβολής και προώθησης του αρχείου τους, οι περιθωριοποιημένες κοινότητες μπορούν να αντεπιτεθούν προβαίνοντας σε ενέργειες που ρίχνουν φως στον εαυτό τους, προσκαλώντας το ενδιαφερόμενο (και μη) κοινό να τις γνωρίσει και να τις αναγνωρίσει. Ας θυμηθούμε πως μέσα στον ορισμό του «αρχείου» υπάρχει η έννοια του χώρου όπου στεγάζεται η αρχειακή συλλογή, χώρος ο οποίος μπορεί να διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να λειτουργήσει ως μουσείο με στόχο την προσέλκυση του κοινού. Επιπλέον, η προβολή του αρχείου μιας περιθωριοποιημένης κοινότητας μπορεί να φέρει στην επιφάνεια όχι μόνο την ίδια, αλλά και την περιθωριοποίησή της. Σημαντικό και αναπόσπαστο κομμάτι της ταυτότητας μιας τέτοιας ομάδας είναι αναμφισβήτητα και η κακομεταχείριση και, σε πολλές περιπτώσεις, εγκληματική κακοποίηση που έχει υποστεί από την ευρύτερη κοινωνία εντός της οποίας θεωρείται ως μειονότητα. Η αντιμετώπιση που έχουν λάβει τα μέλη της διαμορφώνει την ταυτότητά τους, ενισχύει τις μεταξύ τους σχέσεις και αναζωπυρώνει το κίνητρό τους για να δράσουν μαζί προς την επίτευξη του στόχου τους. Συνεπώς, ο ίδιος ο παραγκωνισμός ωθεί τις κοινότητες να δημιουργήσουν αρχεία προκειμένου να τα χρησιμοποιήσουν για να εκθέσουν τους κακοποιητές τους.

Μια δεύτερη ανησυχία που τροφοδοτεί την ανάγκη των ανθρώπων αυτών να δημιουργήσουν αρχεία είναι η πιθανή λανθασμένη εκπροσώπησή τους. Η αφάνεια είναι κάτι το εξαιρετικά αρνητικό, ειδικά όταν έχει επιβληθεί από αλλού, όμως η παραχάραξη της ταυτότητας και της ιστορίας μιας ομάδας από άτομα που δεν ανήκουν σε αυτή είναι εξίσου καταστροφική. Ο όρος που αντιστοιχεί σε αυτή την πρακτική όπου μια κυρίαρχη κοινωνική

ομάδα σφετερίζεται το αφήγημα μιας μειονοτικής ομάδας χωρίς τον κατάλληλο σεβασμό με αποτέλεσμα να δημιουργεί λανθασμένη εικόνα για αυτή και τείνει να χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο στις μέρες μας είναι «πολιτισμική οικειοποίηση (ή ιδιοποίηση)» (cultural appropriation). Ως παράδειγμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί η περίπτωση του φωτογράφου Edward DeGroof, όπως την καταγράφει ο Zachary J. Jones (2015) στο άρθρο του “Images of the surreal: contrived photographs of Native American Indians in archives and suggested best practices”.

Ο DeGroof υπήρξε έμπορος φωτογράφος που το 1888 εξέθεσε στο κατάστημά του στην Αλάσκα φωτογραφίες μελών της ινδιάνικης φυλής Tlingit, τις οποίες είχε φωτογραφίσει ο ίδιος και τις πουλούσε σε τουρίστες. Την περίοδο όπου το Αμερικανικό κοινό ενθουσιαζόταν από την μυστικιστική, εξωτική φύση των ινδιανικών φυλών με τις συμβολικές φορεσιές και τις πνευματικές τελετές τους, οι φωτογραφίες του DeGroof έγιναν ανάρπαστες. Στην πραγματικότητα όμως, ο DeGroof με τον φακό του δεν τεκμηριώνει την καθημερινότητα των Tlingit, όπως υποστήριζε, αλλά δημιουργούσε μια πραγματικότητα που γνώριζε πως θα έχει απήχηση στο αγοραστικό κοινό. Προσλάμβανε ηθοποιούς που έντυνε με παραδοσιακές φορεσιές και τους αποθανάτιζε σε στημένες φάσεις που θα μπορούσαν να περάσουν ως αυθεντικές στιγμές από τη ζωή των Tlingit στα μάτια των Αμερικανών που δεν είχαν τα μέσα αλλά ούτε την επιθυμία να επιβεβαιώσουν την αυθεντικότητα των φωτογραφιών. Η αλήθεια είναι πως οι φορεσιές δεν αποτελούσαν παραδοσιακά ενδύματα της συγκεκριμένης φυλής, όπως επίσης οι σκηνές που απεικονίζονταν δεν ανταποκρίνονταν στην πραγματική καθημερινότητά τους. Δυστυχώς, ο DeGroof δεν ήταν ο μόνος φωτογράφος της εποχής που υπέπεσε σε αυτό το παράπτωμα και, επίσης δυστυχώς, πολλές από αυτές τις φωτογραφίες χρησιμοποιήθηκαν από ερευνητές και ακαδημαϊκούς ως αληθινές μέχρι να αποκαλυφθεί η δυσάρεστη πραγματικότητα.

Βάσει του παραπάνω παραδείγματος, μπορεί κανείς να δει πως η πολιτισμική ιδιοποίηση και η λανθασμένη αφήγηση της ταυτότητας μιας κοινότητας μπορεί να είναι εξίσου τραυματική για τα μέλη της όσο και η σκόπιμη αφάνισή της. Μολονότι όλες οι αναπαραστάσεις των συλλογικών ταυτοτήτων είναι διαμεσολαβημένες και ενέχουν υποκειμενικές ερμηνείες, ο προσδιορισμός μιας κοινότητας ερήμην της μπορεί να οδηγήσει σε παρερμηνείες και ενδυνάμωση των στερεοτύπων. Η διατήρηση αρχείου περιλαμβάνει την ερμηνεία της συλλογικής ιστορίας από την ίδια την κοινότητα. Και σε αυτή την περίπτωση, η συγκρότηση ενός τεκμηριωμένου αρχείου της κοινότητας την βοηθά στο να εξασφαλίσει πως η εικόνα της θα παραμείνει αυθεντική με το να αντιμάχεται οποιασδήποτε προσπάθειας παραποίησης μπορεί να επιχειρηθεί, ενώ η προβολή του αρχείου δίνει στους πιθανούς ερευνητές ή άλλους ενδιαφερόμενους αναμφισβήτητα αληθείς πηγές για το έργο τους.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΡΧΕΙΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑ

Η ιδιαίτερη φύση των αρχείων κοινοτήτων δημιουργεί ζητήματα στη διαχείρισή τους που δεν συναντώνται στα παραδοσιακά. Το βασικότερο αυτών των ζητημάτων για το οποίο γίνεται ακόμα και σήμερα λόγος είναι αυτός του ορισμού, καθώς παρά τις προσπάθειες που κάναμε παραπάνω για να ορίσουμε την «κοινότητα» στην παρούσα εργασία, οι αρχειονόμοι τείνουν σε μεγάλο βαθμό να θεωρούν τις κοινότητες ως κάτι φανταστικό. Συνεπώς, πώς μπορούμε να μιλάμε για αρχεία κοινοτήτων όταν οι ίδιες οι κοινότητες τίθενται υπό αμφισβήτηση σε εννοιολογικό και πρακτικό επίπεδο; (Poole, 2020). Λόγω της ευμετάβλητης αυτής έννοιας της κοινότητας αλλά και των συνεχώς μεταβαλλόμενων στοιχείων που ορίζουν τη ταυτότητα μιας κοινότητας, τα μέλη-διαχειριστές των αρχείων της θεωρούν ως υποχρέωσή τους το να είναι έτοιμα να ανταποκριθούν στην οποιαδήποτε αλλαγή που μπορεί να αναδιαμορφώσει την κοινότητά τους προσαρμόζοντας ανάλογα και το αρχείο της (Brilmyer et al., 2019).

Τα ζητήματα όμως δεν είναι μόνο διαχειριστικά σε φύση. Επιπλέον προκύπτουν ζητήματα ηθικής όταν μιλάμε για αρχεία «ευαίσθητων» κοινωνικών ομάδων όπως στην περίπτωση που αναλύεται στην εν λόγω εργασία, την LGBT+ κοινότητα. Ένα τέτοιο ζήτημα που αντιμετωπίζεται είναι αυτό της ιδιωτικότητας και της προστασίας των μελών της ομάδας, τα οποία πολλές φορές αντιμετωπίζουν επιφυλακτικά την πιθανότητα προβολής τους φοβούμενα την ίσως ανεπιθύμητη σε αυτά εκδήλωση της ταυτότητάς τους (Cocciolo, 2017). Τα ηθικά αυτά ζητήματα μπορούν να εξομαλυνθούν εντάσσοντας επαγγελματίες άλλων ειδικοτήτων με επίκεντρο τον άνθρωπο όπως την κοινωνιολογία και την ψυχολογία στη διαδικασία συγκρότησης αλλά και την ευρύτερη λειτουργία των αρχείων κοινοτήτων (Seo Jo & Gebru, 2020). Κάτι άλλο που μπαίνει συχνά εμπόδιο στην ανάπτυξη των αρχείων κοινοτήτων είναι η «μοναξιά», καθώς μελέτες έχουν δείξει πως ενώ υπάρχουν μέθοδοι και τρόποι για να εφαρμοστούν πρακτικές που ευνοούν τις κοινότητες από αρχειακούς φορείς και οργανώσεις, οι ίδιοι επιλέγουν πολλές φορές να μη μοιραστούν τους πόρους και τη θέση τους στην κοινωνία με τις κοινότητες αυτές. Όπως έχουμε πει, βασική προϋπόθεση για τη σύσταση ενός αρχείου κοινότητας είναι η ίδια η κοινότητα να έχει την πρωτοβουλία και τον απόλυτο έλεγχο της διαδικασίας και, δυστυχώς, παραδοσιακοί φορείς όπως αρχειακοί οργανισμοί και πανεπιστήμια δεν είναι διατεθειμένοι να επιτρέψουν κάτι τέτοιο (Zavala et al., 2017). Από την άλλη, σε πολλές περιπτώσεις οι κοινότητες είναι αυτές που έχουν αρνηθεί την οικονομική και όχι μόνο ενίσχυση του κράτους ως ένδειξη διαμαρτυρίας ενάντια στις πολιτικές που εφαρμόζει ή έχει εφαρμόσει στο παρελθόν όσο αφορά την κοινότητα ή άλλες, συμμαχικές κοινότητες, θεωρώντας την κίνηση αυτή ανειλικρινή και υποκριτική (Gilliland & Flinn, 2013).

Ένα επιπλέον ζήτημα που προκύπτει είναι αυτό του χώρου. Προκειμένου ένα αρχείο να αλληλεπιδράσει ουσιαστικά με το κοινό και να έχει κοινωνικό αντίκτυπο, χρειάζεται να στεγάζεται σε κάποιον υπαρκτό χώρο προσβάσιμο προς τον κάθε ενδιαφερόμενο. Τα ψηφιακά αρχεία κοινοτήτων κάνουν σπουδαία δουλειά, όμως δεν δύναται να επιτύχουν απόλυτα το σκοπό τους δίχως να υπάρχει η προσωπική επαφή με το κοινό που τα στηρίζει πραγματοποιώντας δράσεις και προγράμματα και παρέχοντας ένα χώρο συνάντησης και συζήτησης, ένα «σπίτι» (Caswell, 2018). Αυτή αναγκαιότητα ύπαρξης χώρων περιορίζει τα αρχεία στο να καλύπτουν τις κοινότητες των τοπικών περιοχών, δημιουργώντας έτσι ένα πλέγμα αρχείων που αφορούν την ίδια ευρύτερη κοινότητα σε διαφορετικές περιοχές (πχ. LGBTQ+ κοινότητες ανά πόλη, χώρα, πολιτεία των ΗΠΑ κ.ά.). Εκεί επεμβαίνουν τα ψηφιακά αρχεία, που μπορούν να συλλέγουν το υλικό των τοπικών αρχείων κοινοτήτων και να δημιουργούν ένα ψηφιακό σημείο ένωσης όλων αυτών, χάνοντας τους γεωγραφικούς περιορισμούς αλλά, δυστυχώς, και μεγάλο μέρος του κοινωνικού αντικτύπου όπως στην περίπτωση των Digital Transgender Archives που θα δούμε στη συνέχεια. Επιπλέον, το ζήτημα του χώρου τείνει να θολώνει τις διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στο τρίπτυχο πληροφοριακών φορέων βιβλιοθήκες-αρχεία-μουσεία, ειδικά όταν για το ευρύ κοινό οι βιβλιοθήκες και τα μουσεία είναι πιο συννυφασμένα με την έννοια της στέγασης και της προβολής υλικού σε έναν αφιερωμένο χώρο (Poole, 2020). Βέβαια, στους περισσότερους τομείς, τα αρχεία κοινοτήτων χαρακτηρίζονται από αυτό το θόλωμα των διαφορών διαχωρισμών ανάμεσα σε συνεργαζόμενους φορείς, επιστήμες και επιστήμονες, κάτι που μας απασχολεί ιδιαίτερος ως αρχειονόμους.

Για πολλούς αρχειονόμους όπως τους Wakimoto, Bruce και Partridge, ο επαγγελματικός τους ρόλος έχει εξελιχθεί ανά τα χρόνια εμπεριέχοντας μέσα του την έννοια και τις πρακτικές του ακτιβιστή. Τα αρχεία κοινοτήτων είναι από τη φύση τους ακτιβιστικά και αποτελούν το σημείο ένωσης ανάμεσα στον ακτιβισμό και την επιστήμη της αρχειονομίας στη θεωρία και την πρακτική της, αναπροσδιορίζοντας το τι καθιστά μια αρχειακή συλλογή και ποιο είναι το καθήκον του σύγχρονου αρχειονόμου. Ο αρχειονόμος οφείλει να αποδεσμευτεί από την ουδετερότητα και την ιδέα της μη πολιτικοποιημένης δράσης που χαρακτήριζε τον κλάδο τα προηγούμενα χρόνια και να αποδεχτεί τη δύναμή του να επανορθώσει την αδικία όπου τη βλέπει. Αυτό θα συμβεί μόνο εάν ο ίδιος αναζητήσει ενεργά τις αδικίες αυτές παρατηρώντας τις επαναλαμβανόμενες παραλήψεις εκπροσώπησης ορισμένων κοινοτήτων που παρουσιάζονται στον αρχειονομικό διάλογο, ακούγοντας τις φωνές αυτών των κοινοτήτων και ανταποκρινόμενος στο κάλεσμά τους να συνάψει προσωπικές σχέσεις με τα μέλη τους ώστε να δεσμευτεί σε αυτά και όχι στον παρελθοντικές αξίες του επαγγέλματός του (Wakimoto, Bruce & Partridge, 2013).

Το ίδιο επιβεβαιώνει με την έρευνά του στα LGBT+ αρχεία ο Coccio (2017), καταλήγοντας πως, δουλεύοντας με αρχεία κοινοτήτων, ο αρχειονόμος πολλές φορές καλείται να αφήσει πίσω τις πρακτικές που γνωρίζει και έχει συνηθίσει να εφαρμόζει χάριν νέων, ίσως λιγότερο συμβατικών, που ταιριάζουν περισσότερο στην εκάστοτε περίπτωση. Ειδικότερα, αναφέρεται στην ανάγκη διαρκούς υιοθέτησης και εύρεσης νέων εργαλείων για την απόκτηση αρχειακού υλικού, συγκεκριμένα σε online περιβάλλον όπως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αφού η ανάπτυξη της τεχνολογίας τείνει να αχρηστεύει γρήγορα τα ήδη υπάρχοντα. Επιπλέον, κάτι που συναντάται στα αρχεία κοινοτήτων όσο αφορά τους ρόλους και τις ειδικότητες που εμπλέκονται στη σύσταση και την οργάνωσή τους είναι η μίξη των ειδικότητων και οι συνεργασίες που χτίζονται μεταξύ τους αφού οι διαφορές ανάμεσα σε αρχειονόμους, ερευνητές, ιστορικούς, δημιουργούς, ακτιβιστές, απλά μέλη της κοινότητας κ.ά. διαγράφονται χάριν της επίτευξης του κοινού στόχου (Poole, 2020). Συνδυαστικά, η αναγκαία χρήση κοστοβόρων ψηφιακών μέσων καθώς και η προϋπόθεση γνώσης στη χρήση αυτών που μπορεί να μην κατέχεται το ίδιο από όλους τους εμπλεκόμενους που δεν προέρχονται από τεχνολογικό ή επιστημονικό υπόβαθρο, των οποίων όμως η συνεισφορά είναι απαραίτητη, δημιουργεί νέα ζητήματα διαχείρισης αρχείων κοινοτήτων. Με άλλα λόγια, όσοι επιθυμούν να εργαστούν για τη δημιουργία και τη διατήρηση ενός τέτοιου αρχείου αλλά δεν έχουν τη χρηματική δυνατότητα ή υποστήριξη για να καλύψουν τα έξοδα του κατάλληλου εξοπλισμού ή/και τη γνώση για να τον χρησιμοποιήσουν τότε κατά έναν ειρωνικό τρόπο αποκλείονται αυτόματα από τη διαδικασία διάσωσης όσων είναι ήδη αποκλεισμένοι από την κοινωνία (Holcombe-James, 2022).

Πέραν των αναμενόμενων ζητημάτων και δυσκολιών που προκύπτουν γύρω από τα αρχεία κοινοτήτων, ίσως το μεγαλύτερο εμπόδιο που αντιμετωπίζεται κατά τη συγκρότησή τους είναι η δυσκολία να βρεθεί, να συγκεντρωθεί και να καταγραφεί υλικό που ανήκει στις κοινότητες αυτές. Οι αρχειονόμοι μιλούν για «συμβολικό αφανισμό» (“symbolic annihilation”) όταν οι κοινότητες παραλείπονται σκόπιμα από τα παραδοσιακά αρχεία και τη γενικότερη καταγραφή της ιστορίας, κάτι που μπορεί να γίνει ακόμα και με την απόκρυψη ή εκούσια μη ανάδειξη του υλικού που τεκμηριώνει την ύπαρξη και τη δράση της. Αντιθέτως, με τον όρο «αντιπροσωπευτικό ανήκειν» (“representational belonging”) αναφέρονται στο θετικό αντίκτυπο που έχει στα μέλη της η μετάβαση της κοινότητας από την αφάνεια στο προσκήνιο με το σωστό τρόπο, επιβεβαιώνοντας πως βρίσκονταν πάντα εκεί, είναι ακόμα εδώ και πως ανήκουν πραγματικά. Το τρίπτυχο αυτό παρουσιάζεται ως ο θετικός αντίκτυπος που έχουν τα αρχείων κοινοτήτων επάνω στις ίδιες τις κοινότητες σε επιστημολογικό, οντολογικό και κοινωνικό επίπεδο (Caswell et al., 2016). Εκτός όμως της σκοπιμότητας, υπάρχουν και πολλές περιπτώσεις όπου συγκεκριμένα τεκμήρια που ανήκουν σε ειδικά αρχεία κοινοτήτων βρίσκονται εντεταγμένα σε γενικότερες συλλογές κυρίως τοπικών

αρχείων. Αυτό σε μεγάλο βαθμό συμβαίνει επειδή είτε δεν έχει γίνει προσπάθεια συγκρότησης αρχείου της συγκεκριμένης κοινότητας, όποια κι αν είναι αυτή από ιθαγενείς έως LGBT+, στην εν λόγω ευρύτερη περιοχή, είτε η προσπάθεια αυτή δεν έχει δικτυωθεί και προωθηθεί επαρκώς ώστε να φτάσει μέχρι εκεί.

ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ LGBT+

Προκειμένου να μπορέσουν να εξεταστούν τα θέματα που απασχολούν τα αρχεία κοινοτήτων με μια πιο πρακτική προσέγγιση, η συγκεκριμένη εργασία θα χρησιμοποιήσει ως παράδειγμα περίπτωσης τα αρχεία των LGBT+ κοινοτήτων. Προτού όμως να μπούμε κατευθείαν στο ζήτημα των αρχείων, οφείλουμε να γνωρίσουμε βασικά ιστορικά στοιχεία γύρω από αυτές τις κοινότητες προκειμένου να κατανοήσουμε τις ιδιαιτερότητες και τα βιώματά τους.

Το ακρωνύμιο

Ίσως το πιο σημαντικό πράγμα που πρέπει να έχει κάποιος πάντα στο νου του όταν αναφέρεται στις LGBT+ κοινότητες είναι πως ο όρος “LGBT+” είναι ένα ακρωνύμιο όπου το κάθε γράμμα του αντιπροσωπεύει μια εξ’ ολοκλήρου αυτούσια κοινότητα. Οι κοινότητες αυτές τείνουν να αντιμετωπίζονται ως συγγενικές δεδομένου πως πρόκειται αποκλειστικά για ομάδες των οποίων η σεξουαλικότητα ή το φύλο αποκλίνει από το ευρέως αποδεκτό, άρα την ετεροσεξουαλικότητα και τη θεωρία των δύο φύλων. Το ακρωνύμιο ξεκίνησε να χρησιμοποιείται περί τα μέσα της δεκαετίας του ’80 στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, όταν πλέον ο όρος “gay” δεν κάλυπτε όλες τις σεξουαλικές αποκλίσεις που είχαν έρθει στην επιφάνεια και δεν θεωρούνταν θεμιτός για να περιγράψει ταυτόχρονα ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες. Στην πρώιμη μορφή του, το ακρωνύμιο εμφανίζεται ως “LGB”.

Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες της εποχής, έχοντας ιδεολογικές συγκρούσεις σχετικά με την ισότητα των φύλων και την έννοια των στερεοτυπικών έμφυλων ρόλων με τους ομοφυλόφιλους άνδρες, που τους είχε ήδη αποδοθεί η ονομασία “gay” (το δεύτερο γράμμα “G” του ακρωνυμίου), αποφάσισαν να αποκοπούν από αυτόν τον τίτλο και να κάνουν γνωστούς τους εαυτούς τους στην κοινωνία ως “lesbians” (το γράμμα “L”). Η κίνηση αυτή έβρισκε αρκετές ομοφυλόφιλες γυναίκες αντίθετες, καθώς θεωρούσαν πως οι ακραίες φεμινιστικές απόψεις των λεσβιών που στήριζαν το σχίσμα θα ήταν καταστροφικές για την αναγνώριση των ομοφυλόφιλων ανθρώπων ως σύνολο (Faderman, 1991). Άλλη μια ομάδα που ξεκινά να κάνει την εμφάνισή της αλλά επίσης δε χαίρει ευνοϊκής αντιμετώπισης από τις ήδη εγκαθιδρυμένες γκέι και λεσβιακές κοινότητες είναι οι αμφιφυλόφυλοι (bisexuals, το γράμμα “B” του ακρωνυμίου). Μην έχοντας σταθερή σεξουαλική ταυτότητα και όντας ρευστοί όσο αφορά τις σεξουαλικές τους προτιμήσεις, οι αμφιφυλόφυλοι κατηγορήθηκαν από

τις υπόλοιπες ομάδες ως αναποφάσιστοι ή ακόμα και δειλοί ομοφυλόφιλοι που φοβούνται να αποδεχθούν την ταυτότητά τους τόσο στους εαυτούς τους όσο και στην κοινωνία (Drescher και Leli, 2004). Την ίδια ακριβώς αντιμετώπιση είχαν και όσοι ταυτοποιούνταν ως διεμφυλικοί (transgender, το γράμμα “T”), άτομα που συμμερίζονται τις σεξουαλικές προτιμήσεις των αμφιφυλόφιλων όντας όμως αντίθετοι στην έννοια του σταθερού φύλου, αφού δεν ταυτίζονται με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννησή τους.

Εν τέλει, το ολοκληρωμένο ακρωνύμιο LGBT ξεκίνησε να χρησιμοποιείται το 1988 από ακτιβιστές στις ΗΠΑ και παρόλο τον ενωτικό του χαρακτήρα και το θετικό πρόσημο που προσδίδει στην κοινή προσπάθεια των κοινοτήτων που το απαρτίζουν, οι εντάσεις μεταξύ τους εξακολούθησαν και δυστυχώς εξακολουθούν σε πολλές περιπτώσεις μέχρι και σήμερα (Shankle, 2006). Σαφώς, νέες κοινότητες δε σταμάτησαν ποτέ να αναδύονται και να ζητούν τη θέση τους στο κίνημα. Για το λόγο αυτό μπορεί κανείς να συναντήσει το ακρωνύμιο με πολλές διαφορετικές μορφές όπως LGBTQ (συμπερίληψη queer κοινότητας), LGBTQI (συμπερίληψη intersex κοινότητας), LGBTQIA (συμπερίληψη asexual/aromantic/agender κοινότητας) κ.ά. Όπως είναι λογικό, δεν δύναται να προστίθενται γράμματα με κάθε νέα κοινότητα που αναγνωρίζεται από την ευρύτερη, μιας και το ακρωνύμιο ήδη αποτελεί αντικείμενο κριτικής όσων θεωρούν αυτόν τον βαθμό συμπερίληψης υπερβολικό. Αντ’ αυτού, η πιο συχνά συναντώμενη και η μορφή που έχει επιλεγεί για χρήση στην παρούσα εργασία είναι η LGBT+, όπου το πρόσημο «+» αντιπροσωπεύει όλους όσους είναι μέλη της ευρύτερης κοινότητας αλλά δεν εκπροσωπούνται επαρκώς από τα αρχικά LGBT.

Αυτό που εύκολα παρατηρείται είναι η σταθερή γέννηση εσωτερικών διενέξεων ανάμεσα στις ομάδες που θεωρητικά θα έπρεπε να είναι συμμαχικές ή μια προς την άλλη κάθε φορά που αναδύεται κάποια νέα και επιθυμεί να λάβει αναγνώριση και να ενταχθεί στην ευρύτερη LGBT+, και όχι μόνο, κοινότητα. Αυτό συμβαίνει διότι έχοντας ήδη εγκαθιδρύσει τους αυτούς τους ως αναγνωρισμένες κοινότητες του ετερόφυλου πλειοψηφικού μέρους της κοινωνίας και όντας σε μια μάχη εξασφάλισης και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, οι προϋπάρχουσες ομάδες ανησυχούν πως η συνεχής δημιουργία νέων υποομάδων υπονομεύει τον σκοπό τους και μειώνει τη σοβαρότητά τους στα μάτια της mainstream κοινωνίας που φαίνεται να έχει περιορισμένα αποθέματα ανεκτικότητας. Επιπλέον, η κάθε μία από αυτές τις κοινότητες έχει καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια προκειμένου να εντοπίσει και να ορίσει την ταυτότητά της, τα γνωρίσματα που την καθιστούν μοναδική και ξεχωριστή και συνεπώς νιώθει απειλούμενη όταν καλείται να μοιραστεί μερικά από αυτά, όπως επίσης δυσκολεύεται στο να κατανοήσει πώς και εάν μπορεί να ευθυγραμμίσει τη δική της ταυτότητα και τα δικά της συμφέροντα με εκείνα των νεοσύστατων κοινοτήτων που προστίθενται στον κύκλο τους. Μια από τις βασικότερες κριτικές που δέχεται το ακρωνύμιο αλλά και όλη η γενικότερη ομαδοποίηση αυτών των συγγενών αλλά διαφορετικών μεταξύ

τους κοινοτήτων είναι πως κάποιες από αυτές ταυτοποιούνται με βάση τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό, από όπου ξεκίνησαν όλα, ενώ άλλες με βάση την έμφυλη ταυτότητά τους. Αν και συναφή, τα ζητήματα σεξουαλικότητας και φύλου δεν είναι ίδια και το κατά πόσο συνιστά καλή πρακτική η ομαδοποίηση τους κάτω από το ίδιο στέγαστρο είναι αμφισβητήσιμο (Alexander και Yescavage, 2003).

Επιπλέον, δημιουργούνται προβλήματα όταν εισέρχονται στην εξίσωση και άλλοι παράγοντες όπως η φυλή και η ιδεολογία. Για παράδειγμα, πολλά μαύρα και ιθαγενή μέλη που ανήκουν στην LGBT+ κοινότητα όχι μόνο νιώθουν πως δεν εκπροσωπούνται επαρκώς και καταλλήλως, αλλά αναφέρουν πως έχουν αντιμετωπιστεί ρατσιστικά από τα λευκά μέλη της (Brown, 2020). Αντίστοιχα, γυναίκες με φεμινιστικά ιδεώδη έχουν έρθει αντιμέτωπες με σωβινιστικές συμπεριφορές αλλά και άντρες έχουν αναφέρει πως οι ακραίες φεμινιστικές τάσεις των γυναικών αυτών έχουν πλήξει αρνητικά όχι μόνο τους ίδιους αλλά και ολόκληρη την κοινότητα στην προσπάθειά της να εξελιχθεί και να πορευτεί αρμονικά προς τους στόχους της (Faderman, 1991).

LGBT+: ιστορίες από την ντουλάπα

Δυστυχώς όμως, η μάχη για την αναγνώριση και την αποδοχή δεν εξελίσσεται μόνο σε ένα μέτωπο. Εκτός των εσωτερικών τριβών μεταξύ των κοινοτήτων, τα μέλη τους έχουν αρκετούς λόγους για να δημιουργήσουν αρχεία οι οποίοι εμπίπτουν σε αυτούς της αυτοάμυνας και αντεπίθεσης που αναφέρθηκαν προηγουμένως, ενάντια σε εξωγενείς παράγοντες που τις αντιμάχονται σθεναρά, επίμονα και συστηματικά. Εξετάζοντας τα βιώματα των LGBT+ κοινοτήτων ανά τον κόσμο και ανά τα χρόνια μπορούμε να εντοπίσουμε και τους λόγους για τους οποίους νιώθουν αναγκαίο να διαφυλάξουν την ιστορία και την ταυτότητά τους, αλλά και να εκθέσουν την κακομεταχείριση που έχουν υποστεί. Προφανώς και είναι αδύνατο να παρατεθεί όλη η ιστορία, όλων των λαών, σε όλες τις χρονικές περιόδους, συνεπώς έχουν επιλεγθεί μερικά αντιπροσωπευτικά παραδείγματα χάριν συντομίας.

Ο ανατολικός κόσμος

Η ομοφυλοφιλία, ή καλύτερα η σεξουαλική απόκλιση, δεν ήταν πάντα κατακριτέα. Στις κοινωνίες του αρχαίου κόσμου, η ομοφυλοφιλία αναγνωριζόταν ως κάτι το υπαρκτό και το αποδεκτό, ή αν όχι απόλυτα αποδεκτό, τότε κάτι που δεν ήταν αρκετό ώστε να ξυπνήσει την οργή του λαού και να δημιουργήσει διαθέσεις εξάλειψής της. Στις αυτοκρατορικές Κίνα και Ιαπωνία, οι σχέσεις με το ίδιο φύλο ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένες στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα, με αρκετά κείμενα να εξυμνούν την ομορφιά των νέων ανδρών σε σχέση με αυτή των γυναικών θεωρώντας αυτονόητο πως ένας αυτοκράτορας θα προτιμούσε μια τέτοια σχέση. Ιδιαίτερα στην Κίνα, οι σχέσεις με το ίδιο φύλο επισημοποιούνταν από τους

αυτοκράτορες και είχαν την αποδοχή του λαού τους, κάτι που ξεκινά να αλλάζει μεταγενέστερα μετά την εισχώρηση δυτικών επιρροών όπου οι γυναίκες αντικαθιστούν τους άνδρες στο πλευρό των ανδρών. Με το πέρασμα των αιώνων, η ομοφυλοφιλία στην Κίνα αντιμετωπίζεται περισσότερο αρνητικά οδηγώντας σε φαινόμενα γκετοποίησης περιοχών όπου εξακολουθεί να επιτρέπεται και να ασκείται, ενώ θεσπίζονται νόμοι και ποινές κατά της. Το ίδιο συμβαίνει στην Ιαπωνία, όπου παρατηρούνται εντονότερα φαινόμενα απόκλισης όσο αφορά το φύλο, αφού εδώ οι (και πάλι) νεαροί ομοφυλόφιλοι άνδρες συχνά φορούν γυναικεία ενδύματα (παρενδυσία), κάτι που θεωρείται ιδιαίτερο ελκυστικό από τους πιθανούς παρτενέρ τους και απεικονίζεται τακτικά στα έργα τέχνης της εποχής. Για άλλη μια φορά, η δυτική επιρροή είναι αυτή που εισάγει τάσεις ομοφοβίας και οδηγεί την Ιαπωνία στο να ποινικοποιήσει τις σεξουαλικά αποκλίνουσες συμπεριφορές και πρακτικές (Makoto και Lockyer, 1994).

Και στις δύο περιπτώσεις, το ακτιβιστικό κίνημα της απελευθέρωσης που ξεκινά τη δράση του τη δεκαετία του '80 είναι αυτό που σταδιακά αποκαθιστά την εικόνα της σεξουαλικής απόκλισης στην ανατολή, ανατρέπει καταδικαστικούς νόμους και αλλάζει την οπτική του λαού προς αυτή (Ho, 2011). Σήμερα, η σεξουαλική απόκλιση στις ανατολικές χώρες δεν έχει επισήμως αρνητική αντιμετώπιση από τους κρατικούς φορείς, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν υπάρχουν ομάδες του πληθυσμού και συγκεκριμένες διοικητικές περιφέρειες που εξακολουθούν να εμποδίζουν την ολοκληρωτική απελευθέρωση της τοπικής LGBT+ κοινότητας με την απαγόρευση ομόφυλων γάμων και την παρεμπόδιση διεξαγωγής δράσεων στο πλαίσιο του pride.

Ινδία και Μέση Ανατολή

Η Ινδία αποτελεί μία από τις πιο ιδιαίτερες περιπτώσεις όσον αφορά την αποκλίνουσα σεξουαλική συμπεριφορά αλλά και κυρίως τα ζητήματα ταυτότητας φύλου. Η τοπική θρησκεία της Ινδικής χερσονήσου αλλά και η τρίτη πιο διαδεδομένη θρησκεία και φιλοσοφική σχολή στον κόσμο είναι ο ινδουισμός, ένα πολυθεϊστικό σύστημα. Στο σύστημα αυτό, ο εκάστοτε θεός μπορεί να εμφανισθεί στους πιστούς χρησιμοποιώντας διαφορετικές ενσαρκώσεις (avatars) κάθε φορά. Έτσι, υπάρχουν πολλά θρησκευτικά κείμενα και καλλιτεχνικές απεικονίσεις όπου ο ίδιος θεός παρουσιάζεται τόσο με αρσενική όσο και θηλυκή μορφή. Αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως μια από τις πιο πρώιμες καταγραφές του φαινομένου της ρευστότητας φύλου (genderfluidity), όπου κάποιος δεν ταυτίζεται με ένα μόνο φύλο και μπορεί κατά βούληση να αλλάζει το (κοινωνικό) του φύλο βάσει συμπεριφοράς, ένδυσης και σεξουαλικής προτίμησης. Στα θρησκευτικά αυτά κείμενα, οι θεοί εμπλέκονται σε σεξουαλικές σχέσεις μεταξύ τους ακόμα και όταν τα avatars τους τη δεδομένη στιγμή ανήκουν στο ίδιο φύλο. Συνεπώς, είναι εύκολο να κατανοήσει κανείς πως η αρχαία Ινδία όντας εξοικειωμένη με εικόνες αποκλίνουσας σεξουαλικής συμπεριφοράς ήταν

κάτι παραπάνω από ανεκτική και δεκτική ως προς αυτό, ειδικά αν αναλογιστεί κανείς πως το διασημότερο εγχειρίδιο του σεξ, το Κάμα Σούτρα, είναι ινδικής προέλευσης και περιέχει κεφάλαιο αφιερωμένο αποκλειστικά στις ομόφυλες σεξουαλικές πρακτικές.

Παρ' όλα αυτά, αν και η Ινδία είχε ήδη ξεκινήσει από μόνη της να απομακρύνεται από την ανεκτικότητα που μέχρι τότε έδειχνε, ήταν η μουσουλμανική επιρροή κατά τον Μεσαίωνα που ανέτρεψε τελείως τις συνθήκες (Vanita και Kidwai, 2008). Από τότε μέχρι και τη σύγχρονη εποχή, η Ινδία έχει ταχθεί σθεναρά κατά των σεξουαλικά αποκλίνουσων συμπεριφορών, με το ζενίθ αυτής της καταπίεσης να εντοπίζεται το 1860 όπου με δικαστική απόφαση θεσπίζεται νόμος που απαγορεύει τις ομόφυλες σχέσεις και κάθε άλλη σεξουαλική πρακτική που «αντιτίθεται της φύσης» με ποινή φυλάκισης για όσους δε συμμορφώνονται. Το 2009, ο νόμος αυτός ανατρέπεται με νέα δίκη. Μάλιστα, στην εν λόγω δίκη που οδήγησε σε αυτή την απόφαση παρουσιάστηκαν τα προαναφερθέντα θρησκευτικά κείμενα και έργα τέχνης ως υπερασπιστικά στοιχεία. Παρ' όλα αυτά, το 2013 γίνεται ξανά ένα βήμα πίσω με την εκ νέου απαγόρευση των ομόφυλων σχέσεων. Έκτοτε, η κατάσταση στην Ινδία παραμένει αιωρούμενη με διάφορα πολιτικά κόμματα να υποστηρίζουν την αναίρεση του νόμου και ακτιβιστικές δράσεις ανεξάρτητων οργανώσεων που επιχειρούν να αλλάξουν το σκηνικό. Την τρέχουσα περίοδο, οι ομόφυλες σχέσεις έχουν αποποινικοποιηθεί, όμως ακόμα πρέπει να γίνουν πολλά βήματα για την ολοκληρωτική αποδοχή μιας και οι γάμοι ομόφυλων ζευγαριών εξακολουθούν να απαγορεύονται ρητά.

Αίγυπτος

Στη Μέση Ανατολή τα πράγματα ήταν πιο ρευστά αφού παρατηρούνται μεγάλες διαφοροποιήσεις όσον αφορά την ανεκτικότητα της σεξουαλικής απόκλισης ανά τους λαούς που τη συγκροτούν. Στην αρχαία Αίγυπτο ήταν σύνηθες φαινόμενο να παρατηρούνται σχέσεις μεταξύ του ίδιου φύλου, κυρίως ανδρών, όμως τα επιζώντα κείμενα δεν αναφέρουν συγκεκριμένα τη φύση αυτών των σχέσεων καθιστώντας δύσκολη τη διαπίστωση του εάν οι σχέσεις αυτές θεωρούνταν αποδεκτές (Parkinson, 1995). Οι πρώτες ομοφοβικές μομφές κάνουν την εμφάνισή τους με την εισχώρηση του χριστιανισμού στην Αίγυπτο κατά την κατάκτηση της από τους μουσουλμάνους, όπου παραδόξως οι ομόφυλες σχέσεις θεωρούνται μη θεμιτές αλλά η παιδεραστία αντιμετωπίζεται ως κάτι το φυσικό και ακίνδυνο. Κατά έναν υποκριτικό τρόπο, τα παιδιά που βρίσκονται στην κορυφή των σεξουαλικών προτιμήσεων των Αιγυπτίων ανδρών της εποχής είναι τα αγόρια (Volney, 2010). Μελλοντικά, η Αίγυπτος έλαβε καθαρά αρνητική στάση κατά των ομόφυλων σχέσεων, κυρίως όμως ως απόρροια ενός νόμου που ποινικοποιούσε κατά βάση την πορνεία.

Με τη νέα χιλιετία, οι περιπτώσεις όπου Αιγύπτια ομόφυλα ζευγάρια διώκονται ενεργά από το νόμο, φυλακίζονται και απελαύνονται είναι αμέτρητες. Οι αιγυπτιακές αρχές

οργανώνουν επιχειρήσεις όπου διώκουν τους ομοφυλόφιλους, κάνοντας εφόδους σε γνωστά στέκια της κοινότητας με πιο γνωστή περίπτωση αυτή των “Cairo 52” όπου 52 ομοφυλόφιλοι άνδρες συνελήφθησαν και δικάστηκαν κατά την έφοδο των αρχών σε νυχτερινό κλαμπ ομοφυλοφιλικού χαρακτήρα (Dalacouga, 2014). Μετά από πολλές δίκες, πρακτικά των οποίων είναι διαθέσιμα και αποτελούν πολύτιμες πηγές, 21 από τους άνδρες καταδικάστηκαν σε τριετή φυλάκιση ενώ οι 29 αθώωθηκαν. Καθ’ όλη τη διάρκεια διακυβέρνησης του Hosni Mubarak, τέτοιες περιπτώσεις ήταν παραπάνω από συχνές. Ακόμα και μετά από την εκδίωξη του με τις επαναστάσεις του 2011, τα φαινόμενα ακραίας ομοφοβίας συνεχίστηκαν, όμως πλέον οι κοινότητες και οι ακτιβιστικές LGBT+ ομάδες ξεκίνησαν να οργανώνονται και να έρχονται στην επιφάνεια προκειμένου να αντεπιτεθούν. Σήμερα, οι συνθήκες για τις αιγυπτιακές LGBT+ κοινότητες εξακολουθούν να είναι εξαιρετικά δυσμενείς με ενεργές προσπάθειες από τις αρχές για να εντοπίσουν και να εκδιώξουν τα μέλη τους, κάτι που δυστυχώς δεν αποτελεί μόνο κυβερνητική στάση αλλά και το κοινό λαϊκό αίσθημα που υποστηρίζει αυτό το σύγχρονο κυνήγι μαγισσών (Gebeily και Asher-Schapiro, 2022).

Ισραήλ

Η περίπτωση του Ισραήλ είναι ενδιαφέρουσα διότι η πρόωμη αντιμετώπιση των LGBT+ φαινομένων είναι άγνωστη μέχρι και τη διακυβέρνησή του από τους Βρετανούς μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Μέχρι τότε, φαίνεται πως οι ομόφυλες σχέσεις να μην αντιμετωπίζονταν ιδιαίτερα θετικά, όμως δεν θεωρούνταν σημαντικό πρόβλημα δεδομένου πως οι Ισραηλινοί έτειναν να μην το εκλαμβάνουν ως δικό τους τοπικό ζήτημα αλλά απόρροια της επιθετικής στάσης των γειτονικών αιγυπτιακών και συριακών κυβερνήσεων που ανάγκαζε μέλη των τοπικών LGBT+ κοινοτήτων να διαφύγουν, κυρίως στην Παλαιστίνη, φέρνοντας μαζί τη σεξουαλικότητά τους. Με άλλα λόγια, το Ισραήλ είχε να διαχειριστεί ένα σαφώς μικρότερο ομόφυλο πληθυσμό, τον οποίο έτεινε λανθασμένα να μην αναγνωρίζει ως δικό του αλλά ως αποτέλεσμα «σεξουαλικής μετανάστευσης» του ομόφυλου πληθυσμού γειτονικών χωρών εντός των συνόρων του. Οι Παλαιστίνιου θεωρούσαν την ομοφυλοφιλία αφύσικη, αλλά όχι ανήθικη. (Fleischmann, 2001). Παρόλα αυτά, οι Βρετανοί διαφώνησαν και εμφύσησαν τις ομοφοβικές τους απόψεις, με αποτέλεσμα μέχρι τη δεκαετία του '40 η ισραηλινή στάση απέναντι στις LGBT+ κοινότητες να είναι αποφασιστικά αρνητική. Η στάση αυτή συνεχίστηκε και από τις μετέπειτα ισραηλινές κυβερνήσεις.

Την ίδια περίοδο στο Ισραήλ συναντούμε μια ξεχωριστή περίπτωση όπου τάραξε τα τοπικά νερά και αντικατοπτρίζει την τότε στάση της κυβέρνησης. Η Rina Natan, γεννημένη άνδρας, συνελήφθη από τις αρχές για παράβαση της φυσικής τάξης ως τρανσέξουαλ, ντυνόταν δηλαδή με γυναικεία ρούχα. Η Natan εν τέλει αφέθηκε ελεύθερη, όμως της αρνήθηκε κατηγορηματικά το δικαίωμα να προχωρήσει σε ιατρική επέμβαση αλλαγής φύλου, έως ότου εκείνη η ίδια αφαίρεσε βίαια το ανδρικό μόριό της με αποτέλεσμα να αναγκάσει το

κράτος να αναλάβει το κουράρισμά της προκειμένου να μην πεθάνει, φοβούμενο τις λαϊκές αντιδράσεις δεδομένου πως μετά τη σύλληψη και αθώωση της η Natan ήταν ήδη γνωστή ως ακτιβίστρια υπέρ των transgender δικαιωμάτων. Ως απόρροια αυτού, το Ισραηλινό κράτος χαλάρωσε την αρνητική του στάση προς την LGBT+ κοινότητα καθιστώντας νόμιμες τις επεμβάσεις αλλαγής φύλου το 1986. Πλέον, η κυβερνητική στάση του Ισραήλ απέναντι στις LGBT+ κοινότητες είναι ουδέτερη χωρίς να υπάρχουν καταδικαστικοί νόμοι περί αυτού, φτάνοντας μέχρι και στο γνωστό γεγονός όπου μια transgender καλλιτέχνις ονόματι Dana International εκπροσώπησε το Ισραήλ στον ευρωπαϊκό διαγωνισμό τραγουδιού “Eurovision” το 1998.

Παρόλα αυτά, υπάρχουν ακόμα αρκετές εξτρεμιστικές μερίδες του πληθυσμού που αντιμάχονται σθεναρά την ισραηλινή LGBT+ κοινότητα παρεμποδίζοντας τη διεξαγωγή εκδηλώσεων pride σε βαθμό όπου το κράτος αναγκάζεται να τις ακυρώσει λόγω βάσιμων ανησυχιών σχετικά με την ασφάλεια των συμμετεχόντων, αλλά δυστυχώς και πραγματοποιώντας τρομοκρατικά χτυπήματα όπως αυτό του 2009 που κατέληξε με δύο νεκρά και δεκαπέντε τραυματισμένα μέλη της LGBT+ κοινότητας.

Οθωμανική αυτοκρατορία και Τουρκία

Τα δύο πιο ιδιαίτερα φαινόμενα αποκλίνουσας σεξουαλικότητας που εμφανίζονται στην οθωμανική αυτοκρατορία και την ξεχωρίζουν από τις υπόλοιπες περιοχές είναι πως οι ομόφυλες σχέσεις παρατηρούνταν περισσότερο ανάμεσα στα κατώτερα κοινωνικά στρώματα παρά σε βασιλείς και αυτοκράτορες όπως έχουμε δει μέχρι τώρα στον ανατολικό κόσμο και την Ινδία, καθώς και η έντονη παρουσία του λεσβιανισμού, δηλαδή των ομόφυλων σχέσεων μεταξύ γυναικών. Το αυστηρό οθωμανικό καθεστώς δεν προέβλεπε τις προγαμιαίες σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών, με συνέπεια οι ανύπαντροι άνδρες να ικανοποιούν τη σεξουαλική τους επιθυμία αγοράζοντας τις υπηρεσίες σκλάβων αγοριών που χρησιμοποιούνταν ως σεξεργάτες από σκλαβέμπορους, ενώ οι ανύπαντρες γυναίκες να αναζητούν η μία τη συντροφιά της άλλης, ειδικά όσες ανήκαν στα αυτοκρατορικά χαρέμια (Murray, 1997 και 2007). Η πρώτη περίπτωση συγχωρούνταν ενώ η δεύτερη καταδικαζόταν ακόμα και σε θάνατο, μιας και οι γυναίκες κατείχαν χαμηλότερη κοινωνική θέση από ότι οι άντρες. Παρόλα αυτά, υπάρχουν βάσιμες υποψίες πως ο λεσβιανισμός δεν είχε ρόλο υποκατάστατου της απαγορευμένης σεξουαλικής επαφής με άντρες αλλά συνειδητής επιλογής των γυναικών να συναναστραφούν σεξουαλικά μεταξύ τους.

Στη σύγχρονη Τουρκία, η δράση των LGBT+ κοινοτήτων παρέμενε σχετικά αδιάφορη μέχρι την εκλογή του Δημοκρατικού Λαϊκού Κόμματος το 1974 και το στρατιωτικό πραξικόπημα του 1980. Υπό αυτό το καθεστώς, τα μέλη της LGBT+ που ήταν εμφανή στην κοινωνία όπως gay και trans σεξεργάτες, καθώς και drag queens που έδιναν

παραστάσεις σε νυχτερινά μαγαζιά ξεκίνησαν να διώκονται και να συλλαμβάνονται. Πιο γνωστή περίπτωση είναι αυτή της Bülent Ersoy, η οποία έφτασε μέχρι τα τουρκικά δικαστήρια προκειμένου να της επιτραπεί να υποβληθεί σε επέμβαση αλλαγής φύλου προκειμένου να μη θεωρείται πλέον παράνομη ως παρενδυτικός άνδρας. Το αίτημά της απορρίφθηκε. Στην πορεία, πολλές δράσεις των LGBT+ ακτιβιστών όπως η παγκοσμίου κλίμακας γνωστή δημόσια απεργία πείνας στο πάρκο Γκεζί έφεραν στην επιφάνεια τον αγώνα της κοινότητας κατά των κρατικών πολιτικών εξάλειψής τους. Ακόμα και σήμερα, το τουρκικό κράτος μέσω της κυβέρνησής του και ο τουρκικός λαός διατηρούν επιθετική στάση απέναντι στις LGBT+ κοινότητες παρά τη νομιμότητα των δράσεών τους, κάτι που όμως έχει αποτελέσει λόγο για μερικές από τις μεγαλύτερες διαδηλώσεις που έχουν παρατηρηθεί στην παγκόσμια LGBT+ κοινότητα. Η σημερινή τουρκική LGBT+ οργανώνει συχνά παρελάσεις, διαμαρτυρίες και εκστρατείες για την προώθηση των δικαιωμάτων της και κάθε φορά βρίσκεται αντιμέτωπη με τις κρατικές δυνάμεις καταστολής (Muedini, 2018).

Ευρώπη

Στην περίπτωση της Ευρώπης θα προσεγγίσουμε τα βιώματα των LGBT+ κοινοτήτων με βάση την ιστορική περίοδο και όχι την περιοχή, μιας και πρόκειται για πολύ μεγάλο αριθμό περιοχών και η παρούσα εργασία δεν έχει ως θέμα την αναλυτική ιστορία των LGBT+ παγκοσμίως.

Αρχαιότητα

Οι δύο κυρίαρχοι πολιτισμοί της αρχαίας Ευρώπης ήταν οι Ρωμαίοι και οι Έλληνες. Ως πολιτισμοί, είναι γνωστό πως δανείζονταν πολλά στοιχεία ο ένας από τον άλλον. Το ελληνικό δωδεκάθεο και η ελληνική λογοτεχνία συναντώνται σε μεγάλο βαθμό και στην πρόμη ρωμαϊκή θρησκεία και μυθολογία όπου βρίσκει κανείς τις ίδιες θεότητες και προσωπικότητες με τα ονόματά τους να αποδίδονται στα λατινικά αντί των ελληνικών. Ένα από τα στοιχεία που μοιράζονταν οι δύο πολιτισμοί ήταν και η ανοχή τους όσο αφορά τις ομόφυλες σχέσεις, εξυψώνοντάς τες ώστε πλέον να μη μιλάμε για ανοχή και ανεκτικότητα αλλά για εξύμνησή τους.

Στην Αρχαία Ελλάδα, οι σεξουαλικές αλλά και συναισθηματικές σχέσεις μεταξύ ανδρών ήταν κάτι παραπάνω από διαδεδομένες με ιδιαίτερη προτίμηση στις σχέσεις ώριμων ηλικιακά ανδρών με νεότερους τους, ακόμα και ανήλικους. Οι σχέσεις αυτές συνάπτονταν μάλιστα με τη συμφωνία των γονέων του νεαρού παρτενέρ και θεωρούνταν πως είχαν διαπλαστικό και παιδαγωγικό για αυτόν χαρακτήρα (Robson, 2013). Επιπλέον, σε μια εποχή όπου η φιλοσοφία και η ρητορική θεωρούνταν τα βασικά γόητρα των ανθρώπων με τις δημόσιες αγορεύσεις να προσελκύουν πλήθη και τους ρήτορες να αντιμετωπίζονται ως αυθεντίες, η επισύναψη σχέσεων μεταξύ τους αποτελούσε έναν τρόπο για να εκφράσουν τον

θαυμασμό τους ο ένας προς τον άλλον. Τέλος, όντας ο λαός που γέννησε τη δημοκρατία, σύμφωνα με τον Πλάτωνα στο έργο του «Συμπόσιο» οι αρχαίοι Έλληνες θεωρούσαν καταπιεστικό το πιθανό σενάριο απαγόρευσης της συνεύρεσής τους με νεαρούς άνδρες και παιδιά, αφού τέτοιες απαγορεύσεις παραπέμπουν σε πρακτικές μη δημοκρατικών λαών. Τέλος, στην αρχαία Ελλάδα βρίσκει κανείς την κατ' εξοχήν αντιπροσωπευτική φωνή του λεσβιανισμού στον αρχαίο κόσμο, τη λυρική ποιήτρια Σαπφώ. Το έργο της Σαπφούς που απεικονίζει περισσότερο συναισθηματικά ερωτικές παρά σωματικές σχέσεις μεταξύ γυναικών όχι μόνο δεν αντιμετωπίστηκε ποτέ αρνητικά, αλλά εδραίωσε τη Σαπφώ ως μια εκ των Μελικών ποιητών (Campbell, 1982).

Τα πράγματα ήταν παρόμοια στην Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, όπου όμως δινόταν μεγαλύτερη σημασία στην κοινωνική τάξη και τον σεξουαλικό ρόλο όσων εμπλέκονταν σε ομόφυλες σχέσεις. Συγκεκριμένα, οι Ρωμαίοι ευγενείς μπορούσαν να συνάψουν σχέσεις με νεαρούς ή και ανήλικους άνδρες εφόσον ήταν νυν σκλάβοι ή απελευθερωμένοι πρώην σκλάβοι χωρίς να αντιμετωπίζονται αρνητικά. Παρόλα αυτά, η επισύναψη σεξουαλικών σχέσεων ανάμεσα σε ενήλικες άνδρες και ανήλικα αγόρια που προέρχονταν από ελεύθερες οικογένειες δεν ήταν κοινωνικά αποδεκτή. Επίσης, ο παθητικός ρόλος στις ομόφυλες σεξουαλικές πρακτικές ήταν κατακριτέος και όποιος γινόταν δημοσίως γνωστό πως τον αναλάμβανε αντιμετώπιζε τον χλευασμό της κοινωνίας. Με άλλα λόγια, η ομοφυλοφιλία στην αρχαία Ρώμη ήταν αποδεκτή εφόσον την χαρακτήριζε μια σχέση κυριαρχίας μεταξύ ευγενών και σκλάβων όπου οι πρώτοι «υποβαθμίζουν» τους δεύτερους με το να αναλαμβάνουν αποκλειστικά τον ενεργό ρόλο κατά τη συνουσία.

Μεσαίονας και Αναγέννηση

Ακολουθώντας το μοτίβο που παρατηρήθηκε στον ανατολικό και μεσανατολικό κόσμο, έτσι και στην Ευρώπη η δυναμική όσο αφορά τις LGBT+ κοινότητες αρχίζει να αλλάζει μετά από κάποια μεγάλη κοινωνικοπολιτική αλλαγή ή εξωτερική επιρροή. Στην περίπτωση της Ευρώπης, δεν αποτελεί έκπληξη πως η αλλαγή αυτή είναι η εξάπλωση του χριστιανισμού ως κυρίαρχη θρησκεία. Η καθολική εκκλησία που συγκέντρωνε και εξακολουθεί να συγκεντρώνει το μεγαλύτερο πλήθος των πιστών χριστιανών θεωρούσε κάθε μορφή σεξουαλικής απόκλισης αφύσικη, ανήθικη και σκόπιμη προσπάθεια προσβολής και κατάλυσης της πίστης. Ως συνέπεια, οποιαδήποτε ρομαντική ή σεξουαλική σχέση εκτός της παραδοσιακής του άνδρα και της γυναίκας και οποιαδήποτε έκφραση δυσφορίας φύλου όπως η παρενδυσία και η τρανσεξουαλικότητα διωκόταν με μανία (Brundage, 1987). Μάλιστα, ακόμα και φαινομενικά αθώες πράξεις όπως ο αυνανισμός θεωρούνταν εξίσου ανήθικες αφού, σύμφωνα με την χριστιανική πίστη ή τουλάχιστον την εικόνα της Εκκλησίας για αυτή, οποιασδήποτε μορφής σεξουαλική πράξη που δεν εξασκούνταν με σκοπό την αναπαραγωγή αποτελούσε βαθύτατη προσβολή προς τα θεία και την ανθρώπινη φύση. Βέβαια, η στάση

αυτή δεν ήταν αποκλειστική όσο αφορά τις ομόφυλες σχέσεις αλλά επεκτεινόταν και προς τις σεξουαλικές σχέσεις «ψυχαγωγικού» χαρακτήρα γενικότερα.

Το μένος της Εκκλησίας προς τις LGBT+ κοινότητες και τις πρακτικές τους ήταν τέτοιο που θεσπίστηκαν απάνθρωπες τιμωρίες για όσα από τα μέλη τους συλλαμβάνονταν. Ενώ σε άλλες χώρες συναντάμε δίκες και φυλακίσεις, στη μεσαιωνική Ευρώπη όπου κυριαρχούσε η Ιερά Εξέταση ως μορφή δικαστηρίου τα μέλη των LGBT+ κοινοτήτων καταδικάζονταν σε ανείπωτα βασανιστήρια και, φυσικά, θάνατο. Στις πιο ελαφριές περιπτώσεις υπάρχουν καταγεγραμμένες υποθέσεις όπου η Εκκλησία προχωρούσε αυθαίρετα σε κατάσχεση όλης της περιουσίας του κατηγορουμένου (Boswell, 2009). Τα παραπάνω συναντώνται ως φαινόμενα σε όλη την Ευρώπη και συνεχίζουν μέχρι και την περίοδο της Αναγέννησης, όπου η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία είναι ακόμα πιο ισχυρή, οι τιμωρίες γίνονται πιο σκληρές και η δίωξη των μελών της LGBT+ γίνεται το βασικό μέλημα της θρησκείας. Χρησιμοποιώντας ως αφορμή τη δήθεν αποκλίνουσα συμπεριφορά και συνεπώς την ανηθικότητά τους, η Εκκλησία συλλαμβάνει και καταδικάζει οποιουδήποτε έχει στο στόχαστρό της εξυπηρετώντας, έτσι συμφέροντα που δεν έχουν να κάνουν με τη σεξουαλικότητα.

Από τα παραπάνω, μπορεί κανείς να καταλάβει γιατί η εισχώρηση της δυτικής επιρροής και άρα κατά κύριο λόγο του χριστιανισμού στις μέχρι πρότινος υποστηρικτικές ή έστω ουδέτερες ανατολικές κοινωνίες οδήγησε σε ραγδαίες αλλαγές όσον αφορά τη στάση τους απέναντι στις LGBT+ κοινότητες.

Σύγχρονη Ευρώπη :18^{ος}-19^{ος} αιώνες

Με το πέρασμα του κινήματος του Διαφωτισμού και την άνοδο των επιστημών που έφερε μαζί του, η ομοφυλοφιλία προσεγγίζεται για πρώτη φορά όχι με θρησκευτική αλλά ψυχολογική ματιά. Εκείνη την περίοδο η ομοφυλοφιλία αναφέρεται ως «εκφυλισμός», ένας όρος που καλύπτει όλες τις σεξουαλικά αποκλίνουσες συμπεριφορές με το βασικό ενδιαφέρον όμως να εντοπίζεται αποκλειστικά στην ομοφυλοφιλία και την παιδεραστία που μέχρι τότε είναι στενά συνυφασμένες έννοιες. Η πρώτη πιο επικρατούσα θεωρία είναι πως ο εκφυλισμός έχει βιολογικές ρίζες, ο άνθρωπος δηλαδή γεννιέται ως έκφυλος χωρίς να έχει επιλογή ή ευθύνη για αυτό. Η δεύτερη υπαγορεύει πως ο εκφυλισμός είναι κληρονομικός, ότι δηλαδή ο άνθρωπος δε γεννιέται έκφυλος αλλά έχει έμφυτες τάσεις για αυτό που μπορούν ανά πάσα στιγμή να πυροδοτηθούν από επιρροές του περιβάλλοντός του. Η τρίτη θεωρία υποστηρίζει πως ο εκφυλισμός αποτελεί προϊόν της κοινωνίας που μαστίζεται από ασθένειες, υπερπληθυσμό κ.ά. Εκείνη την περίοδο χρησιμοποιείται για πρώτη φορά ο όρος «ομοφυλοφιλία», απομονώνοντας πλέον την συγκεκριμένη απόκλιση από το ευρύτερο σύνολο των «εκφυλισμών» (Foster, 2004).

Αυτή η νέα προσέγγιση και κατανόηση της ομοφυλοφιλίας μαζί με την υποχώρηση της επιρροής της Εκκλησίας λόγω της ανόδου των επιστημών έχουν ως αποτέλεσμα τη σταδιακή απελευθέρωση. Πρώτη η Γαλλία το 1791 αποποινικοποιεί τη σύναψη ομόφυλων σχέσεων εφόσον υπάρχει συναίνεση μεταξύ των συμμετεχόντων (Gunther, 2009). Στη Βρετανία, αν και η θανατική ποινή καταργείται, οι ομόφυλες σχέσεις παραμένουν παράνομες μόνο όμως εφόσον πρόκειται για σχέσεις μεταξύ ομοφυλόφιλων ανδρών. Ο λεσβιανισμός δεν θεωρούνταν σημαντικό (ή καν υπαρκτό) έγκλημα παρά μόνο για τις παρενδυτικές γυναίκες που φορούσαν ανδρικά ενδύματα. Αντίστοιχα, οι παρενδυτικοί και ομοφυλόφιλοι άνδρες αντιμετωπίζονταν πολύ πιο σκληρά, φανερόντας πως το βασικό πρόβλημα των Βρετανών δεν ήταν η ομοφυλοφιλία ή η παρένδυση αυτές καθ' εαυτές αλλά η προσβολή της εικόνας της αρρενωπότητας. Παρόλα αυτά, η βρετανική LGBT+ κοινότητα ξεκίνησε μόνη της να βγαίνει από το σκοτάδι του μεσαίωνα δημιουργώντας στέκια ομοφυλόφιλων με drag shows και όχι μόνο, τα οποία δυστυχώς δέχονταν συχνές εφόδους από τις αρχές. Πιο γνωστό συμβάν της Βρετανίας αποτελεί η σύλληψη του συγγραφέα Oscar Wilde, ο οποίος ήταν μεγάλος υποστηρικτής της LGBT+ κοινότητας ανήκοντας σε αυτή και αναφέροντάς τη συχνά στα παγκοσμίου βεληνεκούς κείμενά του.

Σύγχρονη Ευρώπη: 20^{ος}-21^{ος} αιώνας

Σταδιακά, όλες οι χώρες της Ευρώπης αποποινικοποίησαν την ομοφυλοφιλία και στη συνέχεια κάθε αποκλίνουσα σεξουαλική συμπεριφορά, διατηρώντας βέβαια νόμους σχετικά με τη δημόσια αιδώ και την προσβολή της που ισχύουν τόσο για ομόφυλες όσο και για ετερόφυλες πράξεις. Η μεταστροφή αυτή όμως δεν ήταν στιγμιαία ούτε ανεμπόδιστη. Στην αρχή του 20^{ου} αιώνα, η Γερμανία ήταν μια από τις πιο απελευθερωμένες χώρες της Ευρώπης με gay bars, περιοδικά σχετικής θεματολογίας, ακόμα και κρατικό ινστιτούτο σεξολογίας που προωθούσε την αποδοχή της διαφορετικότητας μέχρι την άνοδο του Αδόλφου Χίτλερ στην εξουσία. Υπό τον ακροδεξιό Χίτλερ, πάνω από 50.000 μέλη της LGBT+ κοινότητας καταδικάστηκαν και πολλά από αυτά θανατώθηκαν. Πλέον η Γερμανία θεωρείται ξανά μια από τις πιο ανεκτικές χώρες για την LGBT+ κοινότητα, κάτι που όμως χρειάστηκε χρόνο όσο η χώρα επανερχόταν από το τραύμα και το στίγμα του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου.

Επίσης κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η Βρετανία προέβη σε ένα από τα πιο γνωστά εγκλήματα κατά της LGBT+ κοινότητας με την περίπτωση του Alan Turing. Ο Turing υπήρξε μαθηματικός και ο υπεύθυνος πίσω από τη δημιουργία του Colossus, ενός υπολογιστή που έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο στην ήττα των Ναζί. Αν και με τη λήξη του πολέμου ο Turing δέχθηκε τιμές και επαίνους, η γνωστή σε όλους ομοφυλοφιλία του θεωρήθηκε πιο σημαντική με αποτέλεσμα τη σύλληψή του. Σε μια επίδειξη άγνοιας και απανθρωπιάς, το βρετανικό κράτος ανάγκασε τον Turing να επιλέξει ανάμεσα στη φυλάκιση και την «θεραπεία» της ομοφυλοφιλίας του μέσω ενέσιμων οιστρογόνων. Επιλέγοντας το

δεύτερο, ο Turing βρέθηκε νεκρός το 1954 έχοντας αυτοκτονήσει για κάποιους και έχοντας δηλητηριαστεί από τα χημικά που αναγκαζόταν να εισάγει στον οργανισμό του για κάποιους άλλους (Leavitt, 2007). Εν τέλει, η Βρετανία αποποινικοποίησε πλήρως τη δράση της LGBT+ το 2003.

Κάτι άλλο εξίσου παράξενο συμβαίνει στη Γαλλία στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Ένας Γάλλος ονόματι Paul Grappe στην προσπάθειά του να ξεφύγει από τα χαρακώματα του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου αποφασίζει να αλλάξει την ταυτότητα, ή μαλλον το φύλο του. Ο Paul φοράει γυναικεία ρούχα, αλλάζει το όνομά του σε Suzanne Langdard και το 1915 ξεκινά τη νέα του ζωή ως όχι μόνο παρενδυτικός, αλλά και σεξεργάτης. Η δράση του Paul ως Suzanne είναι πολύπλευρη: είναι σεξεργάτης, μουσικός του δρόμου, αλεξιπτωτιστής και άλλες ιδιότητες οι οποίες τον καθιστούν πλέον μια τοπική διασημότητα. Όταν το 1925 και βάσει νόμου οι λιποτάκτες της Γαλλίας συγχωρούνται, ο Paul παύει να είναι η Suzanne και φορά ξανά τα ανδρικά του ρούχα προσπαθώντας να επανενταχθεί στην κοινωνία. Ο Paul όμως δεν ήταν ποτέ μόνος, αφού καθ' όλη αυτή τη διάρκεια ήταν παντρεμένος με την Louise. Η Louise όντας πάντα υποστηρικτική προς την επιλογή του τον φρόντιζε όσο μπορούσε, πλέον όμως ο Paul με την επιστροφή του στην ανδρική του ταυτότητα ήταν ανυπόφορος με κακοποιητικές συμπεριφορές και ψευδαισθήσεις μεγαλείου. Αυτή η αλλαγή προσωπικότητας έχει ως αποτέλεσμα τη δολοφονία του Paul από τη σύζυγό του το 1928. Στη δίκη που ακολουθεί, η εικόνα του Paul καταστρέφεται συστηματικά με βασικό στόχο της κατηγορούσας αρχής να αποτελεί η ζωή του ως παρενδυτικός αντί της λιποταξίας ή της μετέπειτα κακοποιητικής συμπεριφοράς του. Ως αποτέλεσμα, η Louise αθώνεται ομόφωνα και ξαναπαντρεύεται μερικά χρόνια αργότερα, σε μια εποχή όπου η δολοφονία ενός «σωστού» άνδρα από τη σύζυγό του σαφώς θα επέφερε καταστροφικές συνέπειες για την ίδια (Virgili και Voldman, 2012). Κατά έναν ειρωνικό τρόπο, η Γαλλία σήμερα έχει ανοικτά gay και trans πολιτικούς σε θέσεις ισχύος και πλέον οι γάμοι ομόφυλων ζευγαριών επιτρέπονται σε γαλλικό έδαφος από το 2013.

Ο δυτικός κόσμος – Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής

Η προ Stonewall εποχή

Η ιδιαιτερότητα που παρουσιάζεται με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ) είναι πως κάθε πολιτεία λειτουργεί ανεξάρτητα, με δική της διακυβέρνηση και δικούς της νόμους και ποινές για την παράβασή τους. Παρ' όλα αυτά, κατά την ίδρυσή τους μετά την αμερικανική επανάσταση η οποιαδήποτε μορφή σεξουαλικής απόκλισης ήταν καθολικά κατακριτέα και καταδικαστέα. Για άλλη μια φορά, η ομοφυλοφιλία συνδέεται στενά όμως λανθασμένα με την παιδεραστία, αφού οι Αμερικανοί χρησιμοποιούν εκείνη την περίοδο θρησκευτικά κείμενα για να την καθορίσουν. Η παρουσία και η δράση όμως ομοφυλόφυλων

ομάδων και ατόμων είναι καταγεγραμμένη ακόμα και στα ανώτερα κλιμάκια, όπως για παράδειγμα η περίπτωση του πρωθυπουργού Abraham Lincoln του οποίου η σεξουαλικότητα ακόμα αμφισβητείται και της Rose Cleveland, που διατηρούσε ερωτική σχέση με γυναίκα η οποία αποτυπώνεται στα γράμματα που αντάλλαζαν και σώζονται σήμερα. Την ίδια περίοδο ο William Dorsey Swann, ακτιβιστής της LGBT+ κοινότητας, περιγράφει τον εαυτό του χρησιμοποιώντας για πρώτη φορά τον όρο “queen of drag” και μετέπειτα “drag queen”. Για τη δράση του ως drag queen και τη λειτουργία χώρου «ακολασίας και ανηθικότητας», ο Swann συλλαμβάνεται και γίνεται ο πρώτος αμερικανός που υπερασπίζεται και προάγει τα δικαιώματα της LGBT+ στο δικαστήριο.

Οι ΗΠΑ αποτέλεσαν έδαφος δράσης πολλών ακτιβιστικών οργανώσεων που δρούσαν στην αφάνεια για την εξασφάλιση της αναγνώρισης των LGBT+ δικαιωμάτων. Όταν αυτές οι ομάδες αναπόφευκτα γινόντουσαν αντιληπτές, η καταστολή τους από τις αμερικανικές αρχές ήταν ένας σύντομος μονόδρομος όπως συνέβη με την Κοινωνία για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Henry Gerber. Παρά όμως τη διαρκή προσπάθεια καταπίεσης της, η αμερικανική LGBT+ κοινότητα βρισκόταν σε ανοδική πορεία αφού πλέον εκπροσωπούσαν μέχρι και στην τέχνη σε ανεξάρτητες προ-χολιγουντιανές κινηματογραφικές παραγωγές αλλά και στη μουσική σκηνή της δεκαετίας του '20. Αυτή η απελευθέρωση οδήγησε τις αμερικανικές κυβερνήσεις στη δημιουργία προπαγανδιστικού υλικού όπως αφίσες, βίντεο, ραδιοφωνικές ανακοινώσεις κ.ά. που προέτρεπαν το κοινό αίσθημα να μην αποδέχεται τις ιδέες της LGBT+ κοινότητας. Ως αντίσταση, η κοινότητα κατάφερε να εισχωρήσει στα αμερικανικά media με το δικό της αφήγημα να εκπροσωπείται από LGBT+ χαρακτήρες και εκπομπές (Toriano, 2002). Η άνοδος αυτή οδήγησε στη δημιουργία οργανισμών που μάχονταν σθεναρά για την εξασφάλιση και την προώθηση των LGBT+ δικαιωμάτων όπως τη Mattachine Society και τις Daughters of Bilitis.

Το συμβάν Stonewall

Η απελευθέρωση της LGBT+ κοινότητας δε σήμαινε ποτέ πως το κράτος γινόταν πιο ανεκτικό. Αντιθέτως, ο άτυπος πόλεμος μεταξύ των κοινοτήτων και του κράτους γινόταν όλο και πιο έντονος μέχρι που η εκτόνωση της κατάστασης ήρθε τις πρώτες πρωινές ώρες της 28^{ης} Ιουνίου 1969. Οι αστυνομικές δυνάμεις του Manhattan εισέβαλαν στο gay bar Stonewall Inn με σκοπό τις συλλήψεις καθώς πίστευαν πως εκεί σύχναζαν όχι μόνο μέλη της LGBT+ κοινότητας αλλά και ακτιβιστές που βρίσκονταν στους πυρήνες των οργανώσεων που προσπαθούσαν να καταπνίξουν. Η αντίσταση των συλληφθέντων πυροδότησε βίαια ξεσπάσματα των κατασταλτικών δυνάμεων. Αν το συμβάν από μόνο του δεν ήταν αρκετό για να ταραξεί τα νερά, τότε οι πενθήμερες διαδηλώσεις της LGBT+ κοινότητας κατά της αστυνομικής βίας και της γενικότερης καταπίεσής τους αρκούσαν. Πλέον τα μέλη της LGBT+ κοινότητας μάχονταν ενεργά κατά των αστυνομικών δυνάμεων και του κρατικού

μηχανισμού, ενώ πάρα πολλά μέλη της κοινότητας που ζούσαν στην αφάνεια ανέλαβαν δράση και εντάχθηκαν στις ήδη υπάρχουσες ακτιβιστικές οργανώσεις ή δημιούργησαν νέες (Santos Green, 2017). Αν και οι διαδηλώσεις του Stonewall δεν πυροδότησαν αυτές καθ' εαυτές τη μάχη υπέρ των LGBT+ δικαιωμάτων, αποτέλεσαν καταλυτικό παράγοντα για την εξάπλωση του κινήματος gay απελευθέρωσης (Gay Liberation Movement) το οποίο εξαπλώθηκε σύντομα σε όλο τον κόσμο. Από τότε και στο εξής, κάθε φορά που η αστυνομία ασκούσε βία κατά της LGBT+ κοινότητας στις προσπάθειες να εμποδίσει τη δράση της την έβρισκε αντιμέτωπη στις δικαστικές αίθουσες.

Η μετά Stonewall εποχή

Τη δεκαετία του '70 και ακολουθώντας το συμβάν του Stonewall, η παρουσία της LGBT+ κοινότητας είναι πιο ισχυρή αλλά η αντιμετώπιση που λαμβάνει παραμένει μακράν αρνητική. Η δολοφονία του ανοικτά ομοφυλόφιλου πολιτικού Harvey Milk, η θρησκευτική αναβίωση των Ευαγγελιστών και η εμφάνιση και εξάπλωση του HIV/AIDS είναι μόνο μερικά από τα πλήγματα που δέχεται η LGBT+ κοινότητα. Παρ' όλα αυτά, οι ΗΠΑ όντας πλέον υπό πίεση όχι μόνο των αμερικανικών αλλά πλέον και των παγκόσμιων κινήματων υπέρ των LGBT+ δικαιωμάτων ξεκινούν την αποποινικοποίηση των ομόφυλων σχέσεων. Από τότε και στο εξής, οι ομόφυλες σχέσεις στην Αμερική επιτρέπονται σε όλες τις πολιτείες, τα δικαιώματα της κάθε τοπικής LGBT+ κοινότητας όπως αυτό του γάμου εξαρτώνται από τη νομοθεσία της εκάστοτε πολιτείας. Το αμερικανικό πολιτικό σύστημα κυριαρχείται από δύο παρατάξεις με αντίθετες ιδεολογίες, τους Δημοκρατικούς και τους Ρεπουμπλικανούς. Τα τελευταία χρόνια υπό τη διακυβέρνηση του Δημοκρατικού Barack Obama (2009-2017) έγιναν σημαντικά βήματα υπέρ της αναγνώρισης των LGBT+ δικαιωμάτων, κάτι που σε ένα βαθμό αναιρέθηκε κατά την προεδρία του Ρεπουμπλικανού Donald Trump (2017-2021). Αυτός ο διχασμός του αμερικανικού κοινού αισθήματος δημιουργεί ένα δίπολο με συχνές, δυστυχώς βίαιες κλιμακώσεις όπως πιο πρόσφατα την τρομοκρατική επίθεση στο gay club "Pulse" το 2017. Σε γενικές γραμμές, η αμερικανική νομοθεσία τίθεται υπέρ των LGBT+ κοινοτήτων όμως εξακολουθούν να υπάρχουν πολλές εξτρεμιστικές ακροδεξιές και θρησκευτικές ομάδες που τις αντιμάχονται βίαια και δρουν εναντίον τους εκτός του νόμου.

Σύγχρονη Ελλάδα

Ευτυχώς ή δυστυχώς, δεν υπάρχουν πολλά για να ειπωθούν όσον αφορά την LGBT+ ιστορία στη σύγχρονη Ελλάδα. Πρόκειται για ένα θέμα που είναι ακόμα σχετικά νέο σε μια χώρα που έχει υπάρξει υπό τουρκική κατοχή για 400 χρόνια, έχει συμμετάσχει ενεργά στον Πρώτο και το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, έχει βρεθεί υπό καθεστώς χούντας και έχει εμπλακεί σε εμφύλιο πόλεμο. Υπό αυτές τις συνθήκες τα LGBT+ ζητήματα παρέμειναν αόρατα, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν υπήρχαν μέλη της κοινότητας. Έχοντας ασπαστεί τον χριστιανισμό από νωρίς, η Ελλάδα έπαψε γρήγορα να θυμίζει την αρχαία εκδοχή της. Η

ορθόδοξη χριστιανική Εκκλησία καταδίκαιζε και ακόμα καταδικάζει τις ομόφυλες σχέσεις. Παρόλα αυτά, το 1951 νομιμοποιήθηκαν οι ομόφυλες σχέσεις και πλέον τα ομόφυλα ζευγάρια αναγνωρίζονται από το νόμο με τη σύναψη συμφωνητικού συμβίωσης χωρίς όμως να τους επιτρέπεται γάμος. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται το φαινόμενο όπου έρχονται στην επιφάνεια σκάνδαλα παιδεραστίας και σεξουαλικής κακοποίησης και συχνά συσχετίζονται λανθασμένα με την ομοφυλοφιλία και τη χαλάρωση των ηθών, κυρίως επειδή τα θύματα στην πρώτη περίπτωση είναι ανήλικα αγόρια. Επιπλέον, αν και η παρουσία της LGBT+ κοινότητας είναι αρκετά ενεργή στην Ελλάδα με τέσσερις εκδηλώσεις pride ανά τη χώρα και ισχυρή παρουσία στα τοπικά media, το ελληνικό λαϊκό αίσθημα ειδικότερα στις παλαιότερες γενιές που έζησαν τις παραπάνω δυσμενείς συνθήκες φαίνεται να είναι διχασμένο προς αρνητικό σύμφωνα με ορισμένες δημοσκοπήσεις. Αυτό φαίνεται ειδικότερα τα τελευταία χρόνια με την άνοδο και την κατάρρευση του ακροδεξιού κόμματος της Χρυσής Αυγής που τασσόταν ανοιχτά κατά της LGBT+ και έβρισκε σύμφωνη μια μεγάλη μερίδα των Ελλήνων συγκεντρώνοντας πολύ μεγαλύτερα ποσοστά από ότι ήταν αναμενόμενο.

Ο Ζακ Κωστόπουλος ή Zackie Oh

Η ξεχωριστή αναφορά στην Ελλάδα δεν γίνεται τόσο επειδή αποτελεί τη χώρα προέλευσης της παρούσας εργασίας αλλά για να ειπωθεί η ιστορία του Ζακ Κωστόπουλου. Ο Ζακ αποτελούσε ενεργό μέλος της LGBT+ κοινότητας της Ελλάδας και ειδικά της Αθήνας, όπου δρούσε ως drag queen σε νυχτερινά μαγαζιά με το όνομα Zackie Oh. Επιπροσθέτως, ο Ζακ ήταν οροθετικός. Μαχόταν καθημερινά υπέρ των δικαιωμάτων της LGBT+ κοινότητας ακόμα και προσπαθώντας να εισχωρήσει στην εγχώρια πολιτική. Η κοινότητα τον αποδεχόταν ομόφωνα ως κατάλληλο εκπρόσωπό της. Ο Ζακ δολοφονήθηκε στις 21 Σεπτεμβρίου του 2018 από έναν ιδιοκτήτη κοσμηματοπωλείου, ένα πλήθος πολιτών και μια ομάδα αστυνομικών όταν βρέθηκε εγκλωβισμένος εντός του κοσμηματοπωλείου και επιχείρησε να διαφύγει. Σύμφωνα με τους ίδιους, ο Ζακ είχε επιχειρήσει να ληστέψει το κοσμηματοπωλείο και ήταν οπλισμένος, κατηγορίες που δεν έχουν αποδειχθεί. Η αντίθετη πλευρά υποστηρίζει πως ο Ζακ είχε μπει στο κοσμηματοπωλείο για να αποφύγει το λιντσάρισμα ακροδεξιών περαστικών που μπορεί να τον αναγνώρισαν και στον πανικό του εγκλωβίστηκε. Στην προσπάθειά του να διαφύγει, οι προαναφερθέντες τον δολοφόνησαν με χτυπήματα θεωρώντας πως ήταν εγκληματίας που ήθελε να αποφύγει την αστυνομία. Όλοι εκτός του κοσμηματοπώλη και ενός πολίτη κρίθηκαν αθώοι, κατά βάση οι αστυνομικοί. Όπως και στην περίπτωση του Paul Grappe, έτσι και στην υπόθεση του Ζακ η εικόνα του κατακερματίστηκε στο δικαστήριο όπου παρουσιάστηκε ως έκφυλος, οροθετικός και ναρκομανής προκειμένου να ελαφρυνθεί η θέση των κατηγορουμένων. Πολλά ελληνικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ακολούθησαν την ίδια γραμμή, φτάνοντας μέχρι και στο σημείο να οργανώνουν δημοσκοπήσεις όπου το κοινό ρωτούνταν εάν συμφωνεί με την αντίδραση

του κοσμηματοπώλη. Η ελληνική LGBT+ κοινότητα αντέδρασε άμεσα με πολλές συγκεντρώσεις και παρελάσεις διαμαρτυρίας, κάτι που συμβαίνει έως και σήμερα σε ετήσια βάση την ημερομηνία δολοφονίας του Ζακ. Παράλληλα, ανεξάρτητα μέλη της κοινότητας που τον γνώριζαν αλλά και τοπικές οργανώσεις μάχονται ακόμα για την αποκατάσταση της εικόνας της αγαπημένης τους Zackie Oh. Σε όλες αυτές τις εκδηλώσεις και προσπάθειες συμμετέχουν ενεργά όλο και περισσότεροι Έλληνες που δεν ανήκουν στην κοινότητα αλλά τάσσονται υπέρ της.

Ιστορικά και αρχειονομικά συμπεράσματα

Από αυτή την αναδρομή στην ιστορία των LGBT+ κοινοτήτων και την αφήγηση συγκεκριμένων γεγονότων μπορούν να εξαχθούν ορισμένα συμπεράσματα τα οποία θα μας βοηθήσουν στο να κατανοήσουμε γιατί τα αρχεία αυτών των κοινοτήτων είναι απαραίτητο να υπάρχουν και να προβάλλονται. Το πρώτο από αυτά είναι πως η στάση της ευρύτερης κοινωνίας απέναντι στα ζητήματα και τα άτομα της LGBT+ κοινότητας εξαρτώνται κατά πολύ από τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που επικρατούν στον εκάστοτε τόπο και την εκάστοτε χρονική περίοδο. Στις πρώιμες κοινωνίες όλου του κόσμου και ειδικά του ανατολικού και της Ασίας, η σεξουαλικά αποκλίνουσα συμπεριφορά με τη βασική μορφή της ομοφυλοφιλίας όχι μόνο δεν αντιμετωπιζόταν αρνητικά αλλά σε κάποιες περιπτώσεις αποτελούσε αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής ζωής των ανθρώπων. Τα πράγματα άλλαξαν με την εισχώρηση άλλων κουλτουρών, πεποιθήσεων και ιδεολογιών που ήρθαν μαζί με τον αποικισμό και την εξάπλωση του χριστιανισμού. Δεν είναι όμως πάντα οι εξωτερικές επιρροές που αναδιαμορφώνουν το κοινωνικοπολιτικό σκηνικό μιας χώρας. Στη σύγχρονη εποχή, κάθε φορά που η ακροδεξιά ιδεολογία ενισχύθηκε εντός των συνόρων μιας χώρας όπως στις περιπτώσεις της ναζιστικής Γερμανίας, της ρεπουμπλικανικής Αμερικής και της Ελλάδας της χούντας και της Χρυσής Αυγής το κράτος αλλά και το κοινό αίσθημα στράφηκαν για ακόμα μια φορά κατά της LGBT+ κοινότητας παρά την αποποινικοποίηση που είχε ήδη προηγηθεί.

Δεύτερον, κάθε φορά που συμβαίνει το παραπάνω οι επιπτώσεις είναι καταστροφικές για την LGBT+ κοινότητα. Είτε πρόκειται για συστηματική εκδίωξη της όπως στη μεσαιωνική Ευρώπη με βασανιστήρια και εκτελέσεις ή μεμονωμένα περιστατικά μίσους και βίας όπως την τρομοκρατική επίθεση του Orlando και τη δολοφονία του Ζακ στην Ελλάδα, η LGBT+ κοινότητα θρηνεί θύματα κάθε φορά. Δεδομένου πως πλέον δεν μιλάμε για νόμους και φυλακίσεις, η έκφραση της αντίθεσης των εξτρεμιστών κατά του τρόπου ζωής της LGBT+ γίνεται αυθόρμητα και συνήθως καταλήγει σε βία και θάνατο. Το ότι οι ίδιοι (ίσως) θα καταδικαστούν από τον νόμο για αυτές τις πράξεις δεν αποτελεί επαρκή άμυνα για τα

μέλη των κοινοτήτων που φοβούνται ανά πάσα στιγμή να χάσουν τις ζωές τους επειδή θέλουν να υπάρχουν ανάμεσά μας.

Τρίτον, όσο και αν οι παγκόσμιες κοινωνίες φαίνονται να αποδέχονται τη διαφορετικότητα θα είναι πάντα έτοιμες να την κατηγορήσουν και να τη διασύρουν όταν χρειαστεί. Ο Alan Turing δολοφονήθηκε ή οδηγήθηκε στην αυτοκτονία επειδή η βρετανική κυβέρνηση επέλεξε να τον συλλάβει και να τον εκθέσει για τα μάτια του λαού μόλις έγινε γνωστή η ταυτότητά του ως ομοφυλόφιλος, αναιρώντας όσα είχε κάνει για τη χώρα του. Ο Paul Grapre ως κακοποιητικός σύζυγος δεν ήταν στο απυρόβλητο, παρόλα αυτά η Louise αθώωθηκε για τη δολοφονία του μέσα σε ένα τέταρτο αφού πρώτα το δικαστήριο τον είχε κρίνει ως ανώμαλο και ανήθικο. Ο Ζακ Κωστόπουλος βρέθηκε κατηγορούμενος μετά θάνατον σε ένα δικαστήριο όπου το κύριο θέμα ομιλίας ήταν η ζωή του ως παρενδυτικός, ομοφυλόφιλος και χρήστης ναρκωτικών ουσιών και όχι τα συμβάντα της ημέρας της δολοφονίας του προκειμένου να δικαιολογηθούν οι πράξεις των δολοφόνων του. Μάλιστα, η σπύλωση του ονόματός του συνεχίστηκε εκτός δικαστηρίου στα ΜΜΕ με σκοπό να κατευναστεί η επερχόμενη οργή του λαού παραδίδοντάς του έναν «κακό» χαρακτήρα για να ανακατευθύνει το συναίσθημά του.

Επιπλέον, εξετάζοντας τα παραπάνω μπορούμε να πούμε πως κατά μια έννοια η ομοφοβία αποτελεί προϊόν του ανδρικού σωβινισμού. Ανέκαθεν στην ανθρωπότητα το αρσενικό φύλο κατείχε την κυρίαρχη θέση. Ο ρόλος του αρσενικού από την αρχή της σύλληψης της ιδέας των έμφυλων ρόλων δεν έχει αλλάξει ιδιαίτερα: πρόκειται πάντα για την ισχυρή, αρρενωπή δύναμη που ασκεί κυριαρχία απέναντι στο άλλο φύλο αλλά ακόμα και στα μέλη του ίδιου φύλου που εκλαμβάνονται ως πιο αδύναμα. Δεν είναι τυχαίο πως οι στρατοί όλου του κόσμου ακόμα και σήμερα απαρτίζονται κυρίως από άνδρες. Όπως είδαμε, στην αρχαία Ρώμη η ομοφυλοφιλία δεν ήταν κατακριτέα σαν πράξη αλλά οι παθητικοί ομοφυλόφιλοι εξευτελιζόνταν και παραγκωνίζονταν. Αντίστοιχα στη Βρετανία οι παρενδυτικοί άνδρες τιμωρούνταν βάνουσα επειδή με την πράξη τους προσβάλλαν το ανδρικό φύλο, όμως αντίστοιχα οι παρενδυτικές γυναίκες τιμωρούνταν εξίσου διότι προσπαθούσαν να μοιάσουν στους άνδρες και κάτι τέτοιο ήταν αδιανόητο επειδή θεωρούνταν κατώτερες. Πάραυτα, ο λεσβιανισμός δεν είχε τις ίδιες επιπτώσεις μιας και δεν ήταν τόσο προσβλητικός. Μάλιστα, σε πολλές περιπτώσεις που εξετάσαμε ο λεσβιανισμός δεν θεωρούνταν καν υπαρκτός, πόσο μάλλον έγκλημα και ακόμα και στη σημερινή κοινωνία υπάρχει πολύ μεγαλύτερη ανοχή, ακόμα και φετιχισμός, γύρω από τη γυναικεία ομοφυλοφιλία.

Τέλος, παρατηρούμε πως η δυσφορία που νιώθουν πολλοί απέναντι στη δράση και τον τρόπο ζωής των LGBT+ κοινοτήτων προέρχεται από τις λανθασμένες αντιλήψεις που

έχουν για αυτή και πηγάζουν από τις πρώιμες μορφές της. Είδαμε επανειλημμένα πως στον αρχαίο και μεσαιωνικό κόσμο η ομοφυλοφιλία ήταν σχεδόν συγγενική έννοια και πρακτική με την παιδεραστία. Αν και αυτό ίσχυε αναμφισβήτητα, με τη σταδιακή αποποινικοποίηση της ομοφυλοφιλίας σε παγκόσμια κλίμακα συναντάμε παντού τη φράση «δύο συναινούντες ενήλικες». Συνεπώς κανένας νόμος δεν απελευθέρωσε την παιδεραστία, αντιθέτως τη διαχώρισαν από την ομοφυλοφιλία καθιστώντας ξεκάθαρο πως πρόκειται για τελείως διαφορετικά πράγματα και δεν δύναται να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο. Παρόλα αυτά ακόμα και σήμερα πολλοί, κυρίως ομοφοβικοί εξτρεμιστές, θεωρούν πως οι ομοφυλόφιλοι είναι ταυτόχρονα και παιδεραστές με αποτέλεσμα να αντιλαμβάνονται τη δίωξή τους ως καθήκον τους υπέρ της ανθρωπότητας και της προστασίας των παιδιών από τα ομοφυλόφιλα «αρπακτικά».

Από τα παραπάνω μπορούμε να καταλήξουμε στα εξής αρχειονομικά συμπεράσματα πως οι LGBT+ κοινότητες χρειάζονται τα αρχεία τους για να:

- Αποδείξουν πως το τι θεωρείται αποδεκτό ή φυσιολογικό είναι έρμαιο των κοινωνικοπολιτικών συνθηκών και δεν υπάρχει μια αντικειμενική πραγματικότητα που τους καταδικάζει.
- Εκθέσουν κάθε φορά που έχουν κακοποιηθεί, διασυρθεί και αδικηθεί με ή και χωρίς την κάλυψη του νόμου.
- Προστατεύσουν την εικόνα τους από ξεπερασμένες και λανθασμένες αντιλήψεις και τις προσπάθειες όσων επιχειρούν σκόπιμα να τη διαβάλουν.

Τα LGBT+ αρχεία

Έχοντας κατανοήσει τα απαραίτητα σχετικά με τα αρχεία κοινοτήτων και την ιστορία της LGBT+ κοινότητας που χρησιμοποιείται ως παράδειγμα, μπορούμε από την αρχή να ξεκαθαρίσουμε πως όταν μιλάμε για την LGBT+ κοινότητα, στην πραγματικότητα μιλάμε για έναν όρο-ομπρέλα που στεγάζει πολλές αυτούσιες και μοναδικές στα χαρακτηριστικά και την ταυτότητά τους κοινότητες. Αν και χρησιμοποιούμε το ακρωνύμιο για ευκολία, δεν πρέπει να ξεχνάμε πως δε μιλάμε για μια μεγάλη ομάδα αλλά για ένα σύνολο συγγενών όμως διαφορετικών ομάδων. Από αρχειονομικής άποψης, αυτό σημαίνει πως δε δύναται να υφίσταται ένα κοινό αρχείο της LGBT+ κοινότητας, αφού τα μέλη που την απαρτίζουν έχουν διαφορετικές δράσεις, ιστορίες, βιώματα και στόχους. Αντιθέτως και βάσει των εσωτερικών διενέξεων και των εξωτερικών πιέσεων που παρατηρήσαμε, είναι φανερό πως οι κοινότητες αυτές ορίζουν την αιτία και το κίνητρο για να συγκροτήσουν η κάθε μια το δικό της αρχείο. Συνεπώς, όταν μιλάμε για αρχεία της LGBT+ κοινότητας δε μιλάμε για συλλογικά αρχεία που τεκμηριώνουν, καταγράφουν και διαφυλάσσουν την ιστορία και τη δράση όλων των

υποκοινοτήτων ως σύνολο αλλά για πολλά ξεχωριστά αρχεία της κάθε μιας από αυτές. Σε περίπτωση που όντως αναφερόμαστε σε κάτι τέτοιο, τότε δεν πρόκειται για αρχειακό σύνολο αλλά για συλλογές τεκμηρίων που δεν έχουν προκύψει φυσικά και έχουν συγκροτηθεί από ερευνητές, αρχειονόμους ή τα μέλη των κοινοτήτων κατόπιν συνεννόησης έχοντας ως θεματικό άξονα τη συλλογική δράση όλων των κοινοτήτων που απαρτίζουν το LGBT+ σύνολο σε κάποιο συγκεκριμένο γεωγραφικό διαμέρισμα ή κάποια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Περιεχόμενο

Τι θα μπορούσαν να περιέχουν τα αρχεία των LGBT+ κοινοτήτων; Γνωρίζουμε ήδη πως τα αρχεία περιλαμβάνουν πληροφορίες σε όποιο υπόστρωμα που μπορεί να τις φέρει, οι οποίες τεκμηριώνουν τη δράση ενός φυσικού ή νομικού προσώπου. Η πρόταση αυτή όμως δημιουργεί σε κάποιον τη λανθασμένη εικόνα πως αρχεία είναι μόνο επίσημα έγγραφα όπως πιστοποιητικά γέννησης και γάμου, πτυχία, κυβερνητικά έγγραφα, συμβόλαια, τίτλοι ιδιοκτησίας κ.ά. που βρίσκονται σε βουνά από χαρτιά ή δίσκους με έγγραφα PDF. Στην πραγματικότητα, ένα αρχείο μπορεί να περιλαμβάνει πολύ πιο ενδιαφέροντα και προσωπικής φύσης τεκμήρια όπως αλληλογραφία, φωτογραφίες, φιλμ, διαφάνειες, ηχογραφήσεις ακόμα και αντικείμενα που φέρουν σημασία και αξία για τη ζωή και τη δράση του ιδιοκτήτη τους όπως ρούχα, ακόμα και το σπίτι όπου ζούσε εφόσον είναι διατηρητέο. Για παράδειγμα, στο στρατόπεδο συγκέντρωσης Άουσβιτς οι τούφες μαλλιών των αιχμάλωτων Εβραίων που θανατώθηκαν από τις ναζιστικές δυνάμεις αποτελούν εξίσου αρχείο που τεκμηριώνει τη ζωή και το θάνατό τους εξίσου με τα επίσημα έγγραφα που σώζονται όπως οι ταυτότητές τους.

Εφαρμόζοντας την ίδια λογική στις LGBT+ κοινότητες, τα αρχεία τους μπορεί να περιέχουν οποιαδήποτε έγγραφα και αντικείμενα αποφασίζουν τα μέλη τους πως αφηγούνται ορθότερα την ιστορία τους. Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως βασικό χαρακτηριστικό των αρχείων κοινοτήτων είναι η συγκρότησή τους από τα ίδια τα μέλη της κοινότητας, συνεπώς μπορούν τα ίδια να επιλέξουν το αφήγημα που επιθυμούν να προωθήσουν. Τα σημαντικότερα τεκμήρια σε ένα τέτοιο αρχείο δεν θα ήταν τόσο τα επίσημα έγγραφα σύστασης των επίσημων οργανώσεων που δημιούργησε η εκάστοτε κοινότητα, όσο οι ιστορίες που έχουν να πουν τα μέλη τους και τα αντικείμενα που αποτελούν τον θησαυρό της. Για παράδειγμα, δύσκολα θα ήταν κάποιος σε θέση να κατανοήσει απόλυτα τη δράση του William Dorsey Swann ως drag queen, καθώς και τη συγκεκριμένη κουλτούρα του drag και τη διαφορά του από τη γενικότερη παρενδυσία μέσω εγγράφων εάν δεν έβλεπε με τα μάτια του τα κοστούμια του Swann και τις ερμηνείες του καταγεγραμμένες σε βίντεο. Τα τεκμήρια αυτά είναι ανεκτίμητα για την trans κοινότητα της Washington όπου δρούσε ο Swann. Όλες οι ταινίες και μουσικές που γεννήθηκαν στην Αμερική τη δεκαετία του '20 ως απεπιθέση στην

κυβερνητική προπαγάνδα εναντίον τους δε θα μπορούσαν να λείπουν από ένα αρχείο της αμερικανικής LGBT+ κοινότητας αφού υπήρξαν ένα από τα πρώτα βήματα της κοινότητας που μέχρι τότε ζούσε στην αφάνεια στη mainstream κουλτούρα. Στην Ελλάδα, το περιοδικό «Κράξιμο» της τρανς ακτιβίστριας και σεξεργάτριας Πάολας Ρεβενιώτη αποτέλεσε μια από τις πρώτες έντυπες εκδόσεις της χώρας με LGBT+ θεματολογία και λογοκρίθηκε αυστηρά πολλές φορές, φτάνοντας μέχρι και σε έφοδο της αστυνομίας στα γραφεία του περιοδικού. Έχοντας αποτελέσει σταθμό για τη δράση των ομοφυλόφιλων της εποχής, θα ήταν αδιανόητο να μην συμπεριλαμβάνεται σε μια ελληνική LGBT+ βιβλιοθήκη.

Εκτός όμως της τεκμηρίωσης της δράσης τους, τα αρχεία αυτά πρέπει να έχουν και ως σκοπό την έκθεση της κακοποίησης που έχουν υποστεί οι δημιουργοί τους από εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες. Για να γίνει αυτό και προκειμένου να έχει το επιθυμητό αποτέλεσμα, να ταραξει δηλαδή το κοινό έτσι ώστε να μπορέσει να εμψυτεύσει μέσα του συμπάθεια για τον αγώνα της κοινότητας, ένα τέτοιο αρχείο πρέπει να σοκάρει. Πίσω στο παράδειγμα του Άουσβιτς, σχεδόν όλος ο παγκόσμιος πληθυσμός τάσσεται στο πλευρό των Εβραίων επειδή εκτίθεται στην ιστορία τους όχι μόνο μέσω βιβλίων ιστορίας αλλά και μέσω της επαφής με τα χειροπιαστά αποδεικτικά στοιχεία εκείνης της βίαιης εποχής. Τα στοιχεία αυτά είναι τα αντικείμενα που εκτίθενται στον χώρο του στρατοπέδου και οι άνθρωποι οι οποίοι επέζησαν, φέρουν ακόμα πάνω τους τον αριθμό κρατουμένου τους και διηγούνται τις ιστορίες τους με τρεμάμενη φωνή. Η βαθιά προσωπική σύνδεση των αντικειμένων και των ιστοριών αυτών με τους ιδιοκτήτες τους κάνει την επαφή τους με το κοινό μια συναισθηματικά βίαια, αλλά απόλυτα αφυπνιστική εμπειρία.

Συνεπώς, οι ιστορίες που έχουν να διηγηθούν τα μέλη των LGBT+ κοινοτήτων που βρήκαν τους εαυτούς και τους φίλους τους να διώκονται, έλαβαν μέρος σε διαδηλώσεις, υπέστησαν βία και λιντσάρισμα και έζησαν την κάθε μέρα τους με φόβο είναι αναπόσπαστο κομμάτι των αρχείων τους και πρέπει να καταγράφονται, είτε εγγράφως είτε μέσω ηχογραφήσεων, προκειμένου να είναι πάντα προσβάσιμες στο παρόν και στο μέλλον. Εννοείται πως στις ιστορίες αυτές οφείλουν να συμπεριλαμβάνονται και οι μαρτυρίες όσων καταπιέστηκαν ακόμα και εντός της ευρύτερης κοινότητάς τους, όπως οι bisexuals και οι transgenders που όπως έχουμε δει συχνά έχουν παραγκωνιστεί σκόπιμα από τους ομοφυλόφιλους προκειμένου να εξασφαλιστεί η δική τους θέση στην κοινωνία. Εκτός των ιστοριών, τα αντικείμενα που μαρτυρούν τον αγώνα των κοινοτήτων είναι εξίσου σημαντικά. Τα ματωμένα ρούχα που φορούσε ο Harvey Milk κατά την εκτέλεσή του είναι σίγουρα ένα σοκαριστικό αντικείμενο που όμως λειτουργεί ως έναυσμα για να μάθει κανείς την εξίσου σοκαριστική ιστορία που το συνοδεύει. Για το λόγο αυτό ήδη εκτίθεται στο Μουσείο GLBT Ιστορίας του San Francisco της California. Αντίστοιχα, οι σημαίες ουράνιου τόξου (παγκόσμια σημαία-σύμβολο της LGBT+ κοινότητας) που σηκώθηκαν το 2017 κατά τη

διάρκεια συναυλίας στο Κάιρο από ακτιβιστές οι οποίοι μετέπειτα κυνηγήθηκαν βάνουσα από τις αιγυπτιακές αρχές και εκτέθηκαν πλήρως από τα ΜΜΕ της χώρας με κάποιους στη συνέχεια να αυτοκτονούν θα μπορούσαν να ενταχθούν σε ένα αιγυπτιακό LGBT+ αρχείο ως έναυσμα συζήτησης για την πολυετή ακραία στάση της κυβέρνησης ενάντια στα μέλη της κοινότητας και τον ρόλο των media.

Μια άλλη πολύτιμη πηγή πληροφοριών που μπορεί να εντάσσεται στα αρχεία των LGBT+ κοινοτήτων είναι το διαδίκτυο. Πλέον, το διαδίκτυο έχει δώσει τη δυνατότητα στον οποιονδήποτε να δημοσιοποιεί τις απόψεις του τόσο ως αρθρογράφος σε ψηφιακά μέσα πληροφόρησης όσο και ως απλός χρήστης κοινωνικών δικτύων. Στην περίπτωση του Ζακ Κωστόπουλου η δημοσκόπηση που αναφέρθηκε και κατέγραφε το κοινό αίσθημα, τουλάχιστον όσων συμμετείχαν σε αυτή, σχετικά με τη δολοφονία του είχε δημοσιευθεί στο κοινωνικό δίκτυο Twitter. Το Twitter επίσης χρησιμοποιείται από πολιτικούς ως χώρος όπου μπορούν να κάνουν την οποιαδήποτε δήλωση επιθυμούν χωρίς να έχουν τις αντίστοιχες συνέπειες που θα είχαν εάν εξέφραζαν τις ίδιες ιδέες στην έδρα του κοινοβουλίου. Το πιο αντιπροσωπευτικό παράδειγμα αυτού του φαινομένου είναι ο Donald Trump, όπου κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησής του δημοσίευε σχεδόν καθημερινά ακραίες απόψεις στον προσωπικό του λογαριασμό στο Twitter οι οποίες, να μεν γίνονταν θέμα συζήτησης, όμως δεν του επέφεραν τις συνέπειες που θα έπρεπε. Το διαδίκτυο επίσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο καταγραφής της στάσης του κοινού προς τις LGBT+ κοινότητες μέσω των δημοσιεύσεων των χρηστών ή τον σχολιασμό τους σε δημοσιεύσεις άλλων πάνω σε αυτή τη θεματική και ειδικά όταν συμβαίνει κάτι σχετικό στην κοινωνία και οι δημοσιεύσεις αυτές είναι πάρα πολλές. Επιπλέον υπάρχουν πολλά forums συζητήσεων όπως το Reddit και πλατφόρμες όπου δημιουργείται και δημοσιεύεται καθημερινά υλικό όπως το YouTube, όπου η διαδικτυακή ανωνυμία ωθεί τους χρήστες να εκφράσουν τις προσωπικές τους απόψεις όσο ακραίες και αν είναι. Τοποθετώντας το υλικό αυτό σε ένα αρχειονομικό πλαίσιο, ερχόμαστε αντιμέτωποι με τον βασικό κανόνα της αρχειονομίας που υπαγορεύει πως προκειμένου τα τεκμήρια να είναι αυθεντικά και αξιόπιστα οφείλουν να είναι επώνυμα. Όπως έχει προαναφερθεί, τα τεκμήρια που στο σύνολό τους αποτελούν ένα αρχείο είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τον δημιουργό/παραγωγό τους. Κατά συνέπεια, όταν η ταυτότητα αυτού καλύπτεται πίσω από ψευδώνυμα και ανωνυμία, είναι προφανές πως η σωστή τεκμηρίωση του εν λόγω υλικού κωλύεται σημαντικά. Παρ' όλα αυτά, τα συγκεκριμένα τεκμήρια αποτελούν αναμφισβήτητα πολύτιμη πηγή πληροφορίας λειτουργώντας ως «παράθυρα» από όπου μπορεί κανείς να παρατηρεί τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης γύρω από τα LGBT+ ζητήματα που την απασχολούν. Οι τοποθετήσεις ιδιωτών και δημόσιων προσώπων στο twitter θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν από τους αρχειονόμους ως σύνολα και ιστοί πληροφοριών, στους οποίους αποτυπώνεται το κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο των

καθημερινών εξελίξεων. Η φύση όμως του διαδικτύου είναι τέτοια που όλο αυτό το υλικό μπορεί να διαγραφεί από τον δημιουργό του ή να χαθεί λόγω μη συντήρησης της ιστοσελίδας όπου φιλοξενείται ανά πάσα στιγμή. Με τη χρήση εργαλείων όπως το Wayback Machine, οι κοινότητες μπορούν να καταγράφουν και να αρχειοθετούν περιστατικά όπου εκφράζεται το κοινό αίσθημα προς αυτές κρατώντας έτσι ένα χρονολόγιο της αντιμετώπισής τους ανά τα χρόνια σε στιγμές άλλοτε ηρεμίας και άλλοτε αναταραχής.

Διαχείριση

Η επιστήμη της αρχειονομίας έχει ορίσει τυποποιημένες διαδικασίες οι οποίες ακολουθούνται από τους επαγγελματίες του χώρου για τη διαχείριση των αρχείων. Τυπικά, ο αρχειονόμος παραλαμβάνει το σύνολο των τεκμηρίων που απαρτίζουν το αρχείο, προχωρά σε διαδικασίες τεκμηρίωσης που διαφέρουν ανάλογα με τη φύση των υλικών και τον σκοπό για τον οποίο τεκμηριώνονται και καταγράφει ξεχωριστά κάθε τεκμήριο ή υποσύνολο συνήθως με τη χρήση κάποιου αρχειονομικού λογισμικού βάσει προτύπων όπως το ΔΠΑΠ. Ανάλογα με την πολιτική και τις βλέψεις του δημιουργού του, το αρχείο αυτό μετέπειτα μπορεί να ψηφιοποιηθεί και να οργανωθεί σε κάποια βάση δεδομένων η οποία ενδέχεται να είναι προσβάσιμη από το κοινό προκειμένου να εκτεθεί ψηφιακά. Αυτή η διαδικασία είναι απρόσκοπτη όσον αφορά το υλικό που μπορεί να προβληθεί σε ψηφιακή μορφή. Η απουσία της φυσικής μορφής των τεκμηρίων, όπως ψηφιοποιημένα έγγραφα, φωτογραφίες, σχέδια, χάρτες και αρχεία multimedia (βίντεο και ήχου) δεν αφαιρεί τεκμηριωτική αξία από την πληροφορία. Στις περιπτώσεις των φυσικών αντικειμένων όπως ενδύματα, η εικόνα τους μπορεί να προστεθεί σε αυτές τις βάσεις μέσω φωτογραφιών, όμως η εμπειρία του ερευνητή/επισκέπτη δεν είναι η ίδια εάν δεν έχει φυσική επαφή με το ίδιο το αντικείμενο. Συνεπώς, σε αυτές τις περιπτώσεις η αρχειονομία μπορεί να συνεργαστεί με άλλες παρεμφερείς επιστήμες όπως η συντήρηση αρχαιοτήτων και έργων τέχνης και η μουσειολογία προκειμένου τα αντικείμενα αυτά να εκτεθούν σε χώρους επισκέψιμους από το κοινό, υπό ελεγχόμενες συνθήκες έκθεσης και αποθήκευσης προκειμένου να εξασφαλιστεί η ακεραιότητά τους. Μην ξεχνάμε πως στον ορισμό του αρχείου υπάρχει και η έννοια του ίδιου του χώρου όπου φυλάσσεται το αρχειακό υλικό. Έτσι, ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί να ορίσει ως αρχείο του ένα συγκεκριμένο χώρο όπου φυλάσσονται ή και εκτίθενται τα τεκμήρια που αποτελούν το αρχειακό σύνολο σε φυσική μορφή, ενώ παράλληλα διατηρεί το ίδιο αρχείο σε ψηφιακή μορφή σε κάποια κλειστή βάση δεδομένων ή προσβάσιμο στο διαδίκτυο. Το σύνολο, ή την πλειονότητα όλων αυτών των διαδικασιών τις αναλαμβάνουν οι αρχειονόμοι.

Τα παραδοσιακά αρχεία τείνουν να συγκροτούνται και να διαχειρίζονται αυτόματα, είτε εκούσια ή ακούσια, ως φυσικό επακόλουθο της παραγωγής του υλικού που τα συγκροτεί

από τον δημιουργό τους. Τα νομικά πρόσωπα παράγουν καθημερινά αρχείο στο πλαίσιο λειτουργίας τους και απασχολούν υπαλλήλους των οποίων το επάγγελμα είναι η εξειδικευμένη διαχείρισή του. Αντίστοιχα, τα φυσικά πρόσωπα παράγουν αρχείο με τη μορφή προσωπικών φωτογραφιών, φορολογικών δηλώσεων κ.ά. και εφαρμόζουν βασικές μεθόδους διαχείρισής του όπως η απλή ομαδοποίηση εγγράφων σε φακέλους.

Τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά όσο αφορά τα αρχεία των LGBT+ κοινοτήτων. Ακόμα και σε αυτές τις περιπτώσεις η καθημερινότητα των μελών και των οργανώσεων που τις εκπροσωπούν αφήνει πίσω της μια παραγωγή αρχείου. Όμως δεν είναι αυτό που έχει σημασία. Σίγουρα τα έγγραφα που προκύπτουν από τη δράση των ακτιβιστικών οργανώσεων είναι σημαντικά, αυτά όμως που εξυπηρετούν τον σκοπό των κοινοτήτων είναι οι ιστορίες τους, η καταγραφή των δράσεων τους, ο αγώνας τους και οι θησαυροί που συνδέονται με αυτόν. Όπως για κάθε ιδιώτη οι φωτογραφίες στο κινητό του έχουν συναισθηματική και ιστορική σημασία για εκείνον, έτσι και κάθε φωτογραφία κάθε μέλους μιας LGBT+ κοινότητας που απαθανατίζει τη δράση του (π.χ. φωτογραφίες από παρελάσεις pride) έχει την ίδια σημασία για εκείνο, αλλά ακόμα μεγαλύτερη για την ομάδα που εκπροσωπεί. Εάν δεν υπάρχει η σκέψη πως αυτές οι φωτογραφίες του κάθε μέλους της κοινότητας οφείλουν να συλλέγονται σε ένα συγκεκριμένο σύνολο που τεκμηριώνει τη δράση της, τότε πώς θα εξασφαλιστεί η θέση της στην ιστορία και πώς θα αποδειχθεί η δράση της; Συνεπώς, η διαφορά των αρχείων LGBT+ κοινοτήτων σε σχέση με τα παραδοσιακά είναι πως για τα πρώτα πρέπει να υπάρξει αρχικά η συνειδητή απόφαση πως η κοινότητα συγκροτεί ένα αρχείο του εαυτού της και έπειτα η συλλογική ενεργή δράση των μελών της για τη συγκέντρωση του υλικού που θα το συγκροτήσει. Με άλλα λόγια, η συγκρότηση και η οργάνωση των παραδοσιακών αρχείων είναι όπως προειπώθηκε μια σχετικά αυτοματοποιημένη, παθητική διαδικασία που μπορεί να συμβαίνει για καθαρά λειτουργικούς λόγους ενώ τα αρχεία κοινοτήτων απαιτούν συνειδητό προγραμματισμό και ενεργή προσπάθεια προκειμένου να υπάρξουν, έχοντας επιπλέον έναν ανώτερο τελικό σκοπό πέραν του λειτουργικού.

Επιπλέον, τα αρχεία κοινοτήτων δεν είναι ποτέ στάσιμα. Όπως οι κοινότητες αλλάζουν συχνά σύσταση, κατεύθυνση, στόχους και θέση στην κοινωνία, έτσι και τα αρχεία τους ακολουθούν αυτές τις μεταβολές. Τα τελευταία χρόνια, οι LGBT+ κοινότητες βρίσκονται αρκετά συχνά στο προσκήνιο των κοινωνικοπολιτικών συζητήσεων τόσο στο δρόμο όσο και στα κοινοβούλια. Αυτός ο βαθμός έκθεσης έχει ως αποτέλεσμα την ενασχόληση όλο και περισσότερων ατόμων με τα LGBT+ ζητήματα. Όταν ένα ζήτημα που μέχρι πρότινος χαρακτηριζόταν από την αφάνεια πλέον βρίσκεται τόσο συχνά στο προσκήνιο, τότε μπορούμε να συζητήσουμε εκ νέου αν ανήκει πια στη σφαίρα του δημόσιου διαλόγου. Αυτή η λογική εφαρμόζεται στις LGBT+ κοινότητες όπου η περισσότερη

συζήτηση γίνεται γύρω από τις gay και λεσβίες ομάδες του συνόλου, οι οποίες και λαμβάνουν τη μεγαλύτερη αναγνώριση και σταδιακή αποδοχή από την κοινωνία αλλά και τις περισσότερες ελευθερίες από τα κράτη. Λοιπές ομάδες της ευρύτερης κοινότητας όπως οι τρανς και οι queer εξακολουθούν να παραμένουν στο περιθώριο και μάλιστα βλάπτονται από την αναγνώριση των υπολοίπων. Για το λόγο αυτό, τα αρχεία των LGBT+ κοινοτήτων οφείλουν να είναι σε θέση να ελίσσονται, αναδιαμορφώνοντας συχνά το περιεχόμενο και την ταυτότητά τους έτσι ώστε να διατηρούν τον χαρακτηρισμό τους ως «αρχεία κοινοτήτων» συμπεριλαμβάνοντας όσους τα έχουν ανάγκη ακόμα και αν δεν ήταν ενταγμένοι από την αρχή.

Ο ακτιβιστής αρχειονόμος

Εφόσον έχει ξεκαθαριστεί πολλάκις ότι βασικό χαρακτηριστικό των αρχείων κοινοτήτων είναι η συγκρότηση, οργάνωση και προβολή τους από τα μέλη της κοινότητας τότε πώς μπορούμε εμείς, ως επαγγελματίες αρχειονόμοι, να συμβάλλουμε σε αυτό; Βγάζοντας από τη μέση το προφανές, σαφώς και υπάρχουν αρχειονόμοι που ανήκουν σε κάποια LGBT+ κοινότητα και μπορούν να δώσουν οι ίδιοι το έναυσμα για τη δημιουργία του αρχείου της. Το έναυσμα είναι κάτι που χρειάζεται προκειμένου η κοινότητα να μπορέσει να αντιληφθεί τη δύναμη του αρχείου ώστε στη συνέχεια να πάρει την απόφαση να εντάξει τη δημιουργία του στους σκοπούς της.

Οι Flinn και Alexander φέρνουν στο προσκήνιο την έννοια της “ακτιβιστικής αρχειονομίας” (activist archiving), την οποία ορίζουν ως την ενεργή συλλογή και καταγραφή αρχείων κοινωνικών κινημάτων και ακτιβιστικών εκστρατειών στο όνομα της κοινωνικής δικαιοσύνης. Ο ακτιβιστής αρχειονόμος (activist archivist) είναι εκείνος που απαρνείται την ουδετερότητα, η οποία θεωρείται μια από τις βασικές ηθικές αρετές ενός παραδοσιακού αρχειονόμου, και αναλαμβάνει το ρόλο εκείνου που στοχευμένα αναζητά να καταγράψει τις περιπτώσεις κοινωνικής αδικίας απέναντι σε περιθωριοποιημένες κοινότητες. Με τη δράση του αυτή, ο ακτιβιστής αρχειονόμος επιχειρεί να φέρει στο φως αυτά που η κοινωνία έχει επιχειρήσει συστηματικά να βυθίσει στο σκοτάδι ενώ παράλληλα γεφυρώνει το χάσμα ανάμεσα στα παραδοσιακά και τα κοινοτικά αρχεία (Wakimoto et al., 2013).

Ένας ακτιβιστής αρχειονόμος με ενδιαφέρον στις LGBT+ κοινότητες μπορεί να θέτει τον εαυτό του στη διάθεση των ιδιωτών ώστε να ανταποκριθεί στο κάλεσμα κάποιας ομάδας που μπορεί να ζητήσει επαγγελματική βοήθεια στη συγκρότηση του αρχείου της. Τα αρχεία κοινοτήτων συγκροτούνται μεν με πρωτοβουλία των μελών τους, όπως όμως έχουμε πει μπορούν να συνεργάζονται με αρχειονόμους ή με αρχαιακές υπηρεσίες εφόσον διατηρούν τα ίδια τον έλεγχο και την επίβλεψη της διαδικασίας και του τελικού αποτελέσματος. Ο πιο

σημαντικός ρόλος όμως του ακτιβιστή αρχειονόμου είναι να αναζητά ενεργά ομάδες των οποίων η ύπαρξη και η δράση δεν είναι επαρκώς καταγεγραμμένη πουθενά αλλού και να τις προσεγγίζει πρώτον για να τις φέρει σε επαφή με την έννοια του αρχείου και τα οφέλη που μπορεί να προκύψουν από τη διαχείριση αυτού. Σε δεύτερη φάση μπορεί να εμπλέξει τον εαυτό του στη διαδικασία δημιουργίας του αρχείου παρέχοντας τις υπηρεσίες του. Δεοντολογικά, ακόμα και αν κάποιος αρχειονόμος δεν αυτοχαρακτηρίζεται ως ακτιβιστής, εάν κληθεί με τον οποιονδήποτε τρόπο να αναλάβει ένα τέτοιο έργο οφείλει να δράσει ως ακτιβιστής. Δε θα ήταν ηθικά σωστό για έναν αρχειονόμο να αναλάβει την καταγραφή της δράσης μιας LGBT+ κοινότητας εάν δεν ήταν ήδη ευαισθητοποιημένος ως προς το θέμα αυτό, πόσο μάλλον εάν έχει αντίθετες απόψεις. Προφανώς και αυτός ο «περιορισμός» αφορά τα αρχεία κάθε κοινότητας πέραν της LGBT+ (αφροαμερικανών, ιθαγενών, μεταναστών, γυναικών κ.ά.) μιας και η εμπλοκή ενός επαγγελματία που τρέφει αντίθετες προς αυτές απόψεις μπορεί να οδηγήσει σε σκόπιμη καταστροφή και παράλειψη πολύτιμων τεκμηρίων προς ικανοποίηση της ιδεολογίας του.

Προβολή

Το κατά πόσο ένα παραδοσιακό αρχείο θα είναι διαθέσιμο προς το κοινό ή θα αποθηκευτεί για φύλαξη και προσωπική χρήση ανήκει αποκλειστικά στην ευχέρεια του δημιουργού του. Πολλοί οργανισμοί, ειδικά πολιτιστικού χαρακτήρα επιλέγουν να εκθέσουν το αρχείο τους ή τμήματα αυτού εφόσον αυτό εξυπηρετεί το έργο τους ή κρίνουν πως το υλικό που εμπεριέχεται στο αρχείο είναι μεγάλης ιστορικής, πληροφοριακής και πολιτιστικής αξίας για την κοινωνία. Αυτό συμβαίνει σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους με προθήκες, εκθέσεις και συχνά εκπαιδευτικά και πολιτιστικά προγράμματα που αναπτύσσονται γύρω από το αρχείο με σκοπό να διευκολύνουν την επαφή του με το κοινό. Ως παράδειγμα, το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος εκθέτει τμήματα του πλούσιου υλικού του σε μόνιμες εκθέσεις που είναι ανοικτές για το κοινό, αλλά και οργανώνει ειδικές εκδηλώσεις όπου εκτίθενται συγκεκριμένα τεκμήρια γύρω από την εκάστοτε θεματική. Επιπλέον, όλο το υλικό του αρχείου είναι προσβάσιμο στους ερευνητές κατόπιν ραντεβού.

Οι κοινότητες που δημιουργούν το δικό τους αρχείο οφείλουν να έχουν πάντα κατά νου, καθ' όλη τη διάρκεια της συλλογής και της καταγραφής των τεκμηρίων που σκοπεύουν να συμπεριλάβουν, πως ο τελικός σκοπός πρέπει να είναι η έκθεσή τους. Τα βασικά οφέλη ενός αρχείου όπως η καταγραφή της δράσης τους και η διαφύλαξη της ύπαρξής τους στην ιστορία φυσικά παραμένουν, όμως η συνειδητή απόφαση να μην εκθέσουν το αρχείο τους αφήνει τις κοινότητες αυτές στο ίδιο τέλμα όπου βρίσκονταν προτού να το δημιουργήσουν. Οι ίδιοι γνωρίζουν την ιστορία τους, τα βιώματα και τους αγώνες τους, αναγνωρίζουν ο ένας τον άλλον και τα δικαιώματά τους. Το να κρατούν τα αρχεία τους κλειστά δεν συνάδει με τον

ακτιβιστικό χαρακτήρα που έχουν έμφυτο τα αρχεία των κοινοτήτων. Συνεπώς, θεωρείται αυτονόητο πως οι δημιουργοί τους, σε αντίθεση με αυτούς των παραδοσιακών αρχείων, έχουν την υποχρέωση να εκθέσουν τα αρχεία τους στο κοινό. Ακόμα περισσότερο, οφείλουν να προβαίνουν σε ακόμα περισσότερες και πιο εντατικές προωθητικές ενέργειες προκειμένου να προσελκύσουν το κοινό, ώστε να συστηθούν και να επηρεάσουν τη μεγαλύτερη δυνατή μερίδα του τοπικού και όχι μόνο πληθυσμού. Για το λόγο αυτό, προτείνονται δράσεις όπως η δημιουργία ψηφιακού αρχείου που είναι προσβάσιμο πάντα και από παντού, καθώς και συνεργασίες μεταξύ των κοινοτήτων προκειμένου να αυξήσουν το target group τους αλλά και να βοηθήσουν η μία την άλλη. Για παράδειγμα, η έκθεση μιας συλλογής τεκμηρίων που προέρχονται από τα ξεχωριστά αρχεία gay και τρανς κοινοτήτων μπορεί να προσελκύσει το κοινό που είναι πιο εξοικειωμένο με την gay κοινότητα και να το φέρει σε επαφή με την τρανς κοινότητα που παραδοσιακά εκπροσωπείται λιγότερο.

ΤΡΙΑ ΣΥΧΡΟΝΑ ΑΡΧΕΙΑ LGBT+

Έχοντας κάνει λόγο για το θεωρητικό πλαίσιο γύρω από τα αρχεία κοινοτήτων και συγκεκριμένα της LGBT+ κοινότητας, μπορούμε να εξετάσουμε περιπτώσεις μερικών υπαρκτών σύγχρονων LGBT+ αρχείων ανά τον κόσμο. Τα κύρια σημεία εξέτασης αυτών είναι η λειτουργία, η δράση, το περιεχόμενο, η προβολή και η παρουσία τους στην ευρύτερη κοινωνία και τα social media.

The ArQuives

Τα ArQuives αποτελούν το μεγαλύτερο LGBT+ αρχείο του Καναδά, με τη δράση τους να ξεκινά το 1973. Όπως και με το ακρωνύμιο της κοινότητας, έτσι και τα ArQuives αναπροσάρμοσαν το όνομά τους αρκετές φορές προκειμένου να αναδείξουν την επιθυμία τους να συμπεριλάβουν κάθε κοινότητα στο φάσμα της LGBT+ και συμβαδίζοντας με τις εποχές, ξεκινώντας ως Canadian Gay Liberation Archives, έπειτα ως Canadian Gay Archives, στη συνέχεια με το όνομα Canadian Gay and Lesbian Archives μέχρι τελικά να υιοθετηθεί το όνομα ArQuives με το προσθετικό: “Canada’s LGBTQ2+ Archives”. Με την τελική του μορφή, το ολόκληρο όνομα ArQuives: Canada’s LGBTQ2+ Archives ενσωματώνει λιγότερο γνωστές και εκπροσωπημένες ομάδες όπως queer και two-spirit. Ως two-spirit εννοούνται τα μέλη ιθαγενών κοινοτήτων που ταυτίζονται και με τους δύο έμφυλους ρόλους αρσενικού και θηλυκού, κυρίως κοινωνικά και πνευματικά, ή που αυτοπροσδιορίζονται ως γκέι, λεσβίες, αμφιφυλόφιλοι ή τρανς (Hunt, 2016). Από την άλλη, ο όρος “queer” χρησιμοποιείται για να περιγράψει άτομα που τίθενται σθεναρά κατά της ετεροκανονικότητας που ορίζει το φύλο και την σεξουαλική προτίμηση και συχνά περιλαμβάνει άτομα με έντονες ακτιβιστικές τάσεις (Zosky & Alberts, 2016). Τα ArQuives εκτιμούν την ανατροφοδότηση από την κοινότητα και

τα μέλη της που παρέχουν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους σε αυτά, η οποία έχει πολλές φορές υπάρξει η κινητήρια δύναμη πίσω από τις αλλαγές του ονόματος και την αναδιαμόρφωση των πολιτικών συμπερίληψης των ArQuives.

Σύμφωνα με τη δήλωση αποστολής στην ιστοσελίδα τους, ο σκοπός των ArQuives είναι διμερής: από τη μία είναι η πρόσκτηση, η διατήρηση, η οργάνωση και η προβολή πληροφοριών και τεκμηρίων που αφορούν την LGBT+ κοινότητα κυρίως του Καναδά, ασχέτως εάν αυτά έχουν δημιουργηθεί από την κοινότητα, ενώ από την άλλη είναι η δημιουργία μιας βιβλιοθήκης ερευνητικού υλικού, βιβλίων και περιοδικών εκδόσεων της LGBT+ κοινότητας ανά την υφήλιο.

Περιεχόμενο

Τα ArQuives διαθέτουν μια τεράστια συλλογή τεκμηρίων που ομαδοποιείται σε υποσυλλογές ανάλογα με το μέσο. Όλο το υλικό προέρχεται ή αναφέρεται σε σημεία – σταθμούς στην ιστορία της LGBT+ κοινότητας του Καναδά. Στα ArQuives μπορεί κανείς να βρει αναμενόμενο αρχειακό υλικό όπως φωτογραφίες, φιλμ και έγγραφα, καθώς και σχετικά με την κοινότητα αντικείμενα όπως ρούχα με τυπωμένες στάμπες, ενδύματα καλλιτεχνών της LGBT+ όπως κοστούμια drag, αφίσες και κονκάρδες ακτιβιστικού χαρακτήρα αλλά και προώθησης δράσεων της κοινότητας. Επιπλέον, αξίζει να αναφερθεί πως μεγάλο μέρος του φωτογραφικού και κινηματογραφικού υλικού αφορά ερωτικές και αισθησιακές παραγωγές, ως μη ξεχνάμε όμως πως οι κοινότητες αυτές έχουν στον πυρήνα τους τη σεξουαλικότητα βάσει της οποίας και προσδιορίζονται. Συνεπώς, κάτι που μπορεί σε κάποιους να φαίνεται χαμηλής ή και μηδαμινής αξίας όπως μια αισθησιακή ταινία φέρει τεράστια ιστορική σημασία για την αντίστοιχη κοινότητα της οποίας αποτελεί το βασικότερο στοιχείο της ταυτότητάς της και την αιτία περιθωριοποίησής της.

Όπως κάθε αρχείο κοινότητας, έτσι και τα ArQuives δίνουν μεγάλη έμφαση στην προφορική ιστορία. Συνεπώς, διατίθενται πάνω από 2.000 ώρες ηχογραφημένου υλικού με τη μορφή καταγεγραμμένων παραστάσεων διάφορων καλλιτεχνών καθώς και συνεντεύξεων και ραδιοφωνικών προγραμμάτων. Το πολυτιμότερο κομμάτι ηχητικών τεκμηρίων όμως είναι οι μαρτυρίες μελών της LGBT+ κοινότητας όπου καταγράφονται προφορικά οι ιστορίες, τα βιώματα και οι ακτιβιστικές τους δράσεις από τη δεκαετία του '80 έως και σήμερα.

Πολλά από τα τεκμήρια που συναντά κανείς στις συλλογές των ArQuives επικεντρώνονται στην τεκμηρίωση του σκόπιμου περιορισμού της LGBT+ κοινότητας. Όπως έχει αναφερθεί, οι κοινότητες με τα αρχεία τους επιχειρούν μεταξύ άλλων μέσω των αρχείων τους να φέρουν στο φως την αρνητική και επιθετική στάση που έχει τηρηθεί εναντίον τους. Εκτός όμως των απαθανατισμένων περιπτώσεων περιθωριοποίησης και κακομεταχείρισης της κοινότητας από την ευρύτερη κοινωνία και τις κυβερνητικές πολιτικές, περίοπτη θέση στα ArQuives

καταλαμβάνουν και οι ευεργέτες της κοινότητας. Τα ArQuives διαθέτουν τη μοναδική Εθνική Συλλογή Πορτραίτων, μια σειρά 75 πορτραίτων που έχουν δημιουργηθεί προς τιμήν διαφόρων προσωπικοτήτων που τάχθηκαν υπέρ και συνέβαλλαν στην ανάπτυξη της Καναδικής LGBT+ κοινότητας. Επιπλέον, στα ArQuives φιλοξενούνται τα αρχεία διαφόρων ενεργών και ανενεργών LGBT+ οργανισμών που μαρτυρούν τη λειτουργία και το έργο τους, καθώς και τα αντίστοιχα προσωπικά αρχεία ιδιωτών μελών ή υποστηρικτών της LGBT+ των οποίων η προσφορά σε αυτή κρίνεται σπουδαία.

Τέλος, όπως αναφέρεται και στη δήλωση αποστολής τους, τα ArQuives διαθέτουν μεγάλη βιβλιοθήκη με ερευνητικό υλικό όπως βιβλία και περιοδικά που μπορεί να μην αφορούν συγκεκριμένα την LGBT+ κοινότητα αλλά και γενικότερα ζητήματα διαφορετικότητας και εναλλακτικής κουλτούρας. Ειδικότερα, στα ArQuives βρίσκεται η μεγαλύτερη συλλογή περιοδικών με LGBT+ θεματολογία σε οποιοδήποτε ανεξάρτητο αρχείο παγκοσμίως, η οποία μετρά περί τους 9500 τίτλους.

Δράσεις και εκθέσεις

Τα ArQuives είναι αρκετά ενεργά στην τοπική κοινωνία του Καναδά, διαθέτοντας τον χώρο τους για ξεναγήσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα τόσο σε ιδιώτες όσο και εκπαιδευτικούς οργανισμούς όπως σχολεία και πανεπιστημιακά τμήματα φοιτητών. Επιπλέον, πραγματοποιούν παρουσιάσεις του αρχείου τους και των γενικότερων LGBT+ ζητημάτων του Καναδά σε άλλους χώρους εντός της χώρας, στέλνοντας ομάδες συνεργατών. Στον χώρο τους πραγματοποιούν συχνές εκδηλώσεις όπως προβολές ταινιών και ντοκιμαντέρ από τη συλλογή τους, ομιλίες ακαδημαϊκών με πεδίο έρευνας τα ζητήματα LGBT+ και παιγνιοδομημένα εκπαιδευτικά προγράμματα όπως “trivia nights”. Όπως είναι αναμενόμενο λόγω της τρέχουσας πανδημίας COVID-19 από τους τελευταίους μήνες του 2019, η συχνότητα τέτοιων δράσεων έχει μειωθεί δραματικά. Παρ’ όλα αυτά, πολλές από αυτές πραγματοποιούνται διαδικτυακά προκειμένου τα ArQuives να συνεχίσουν να έχουν ενεργό ρόλο στην κοινωνία και να μη διακόψουν το σημαντικό τους έργο, κάτι που ανοίγει την πόρτα του αρχείου σε περισσότερους ανθρώπους που μπορούν πλέον να έρθουν σε επαφή με το έργο του από το σπίτι τους.

Πέραν των δράσεων αυτών, τα ArQuives λειτουργώντας και ως μουσειακός χώρος διατηρεί μόνιμες εκθέσεις καθώς και οργανώνει διάφορες προσωρινές που περιστρέφονται γύρω από συγκεκριμένες θεματικές ενότητες, πάντα με επίκεντρο την LGBT+ κοινότητα. Ενδεικτικά, έχουν πραγματοποιηθεί εκθέσεις με θεματικές όπως τη χρήση των τατουάζ ως τρόπο ταυτοποίησης μελών μέσα στην LGBT+ κοινότητα, τα στερεότυπα απεικόνισης της LGBT+ στον κινηματογράφο και τον συστημικό περιορισμό της ελευθερίας λόγου των μελών της κοινότητας μέσω λογοκρισίας.

Online παρουσία

Τα ArQuives διατηρούν μια πλήρως ενημερωμένη και γεμάτη χρήσιμες πληροφορίες ιστοσελίδα από όπου έχουν αντληθεί και όλες οι παραπάνω. Επιπλέον, στη σελίδα αυτή μπορεί κανείς να βρει οργανωμένες ψηφιακές εκθέσεις, όπου οι αρχειονόμοι έχουν ψηφιοποιήσει υλικό της συλλογής που δύναται να ψηφιοποιηθεί, έχουν φωτογραφίσει αντικείμενα και έχουν συντάξει πληροφοριακά συνοδευτικά κείμενα και λεζάντες δημιουργώντας. Έτσι δημιουργούν μόνιμες ψηφιακές μουσειακές εκθέσεις και δίνουν τη δυνατότητα σε όλους να μπορέσουν να έρθουν σε επαφή με το υλικό του αρχείου από τον υπολογιστή τους.

Στα social media, τα ArQuives αναρτούν κυρίως προωθητικό υλικό για τις δράσεις και τις προσωρινές τους εκθέσεις. Ανάμεσα σε αυτά παρεμβάλλονται αναρτήσεις όπου αναδεικνύονται συγκεκριμένα τεκμήρια από τις προαναφερθείσες ψηφιακές εκθέσεις του αρχείου. Σπανιότερα συναντώνται αναρτήσεις που σχολιάζουν γεγονότα της επικαιρότητας γύρω από την παγκόσμια LGBTQ+, αρνητικά και θετικά, αλλά και συγκεκριμένες μέρες-σταθμούς για την κοινότητα. Επιπλέον, όπως έχουμε αναφέρει, τα αρχεία κοινοτήτων στηρίζονται κατά κύριο λόγο στην εθελοντική συνεισφορά των μελών της εκάστοτε κοινότητας, συνεπώς υπάρχουν συχνές αναρτήσεις όπου γίνεται κάλεσμα προς όσους επιθυμούν να παρέχουν εθελοντικά τη στήριξή τους στο αρχείο και το σκοπό του τόσο με την εργασία τους όσο και με οικονομική μορφή.

Digital Transgender Archive

Το Digital Transgender Archive (DTA) αποτελεί ένα αποκλειστικά ψηφιακό αρχειακό project που ξεκίνησε επίσημα τη δράση του το 2016. Αιτία δημιουργίας του αποτέλεσε η συνειδητοποίηση των ερευνητών ιδρυτών του πως η έρευνα στα αρχεία της ευρύτερης τρανς κοινότητας ήταν ιδιαίτερα δύσκολη μιας βρίσκονταν διάσπαρτα ως μικρά τμήματα μεγαλύτερων πανεπιστημιακών, τοπικών και αρχεία μη κερδοσκοπικών οργανισμών. Δεδομένου πως δεν υπήρχε καμία συλλογικότητα και συνεργασία ανάμεσα σε αυτά τα αρχεία, το υλικό που αφορούσε τις τρανς κοινότητες ήταν εξαιρετικά δυσεύρετο. Επιπλέον, ο ίδιος ο όρος “transgender” με την δύσκολη ερμηνεία του και την μεγάλη διαφοροποίηση αυτής ανά κοινωνία και χρονική περίοδο καθιστά τον εντοπισμό ιστορικού υλικού που αφορά την κοινότητα μια πολύ δύσκολη εργασία. Ως αποτέλεσμα, το DTA ιδρύθηκε ως μια προσπάθεια συγκέντρωσης όλου του ψηφιοποιημένου και πρωτογενώς ψηφιακού περιεχομένου που βρίσκεται διαθέσιμο σε ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, μη κυβερνητικές οργανώσεις, προσωπικές συλλογές ιδιωτών και οργανισμών κ.ά. Με τον τρόπο αυτό αποτελεί μια πλατφόρμα που διευκολύνει την πρόσβαση στο υλικό αυτό και συμβάλλει στην προβολή και την αξιοποίησή

του, καθώς διαφορετικά η δυσεύρετη φύση του θα το άφηνε στην αφάνεια. Πρόκειται λοιπόν για μια ενεργή επιχείρηση διάσωσης της ταυτότητας, της δράσης, των δυσκολιών αλλά και των επιτυχημένων εκστρατειών της τρανς κοινότητας παγκοσμίως.

Περιεχόμενο

Δεδομένης της φύσης του ως αποκλειστικά ψηφιακή πλατφόρμα συγκέντρωσης διαφόρων διάσπαρτων αρχειακών συλλογών σε μία ψηφιακή στέγη δίχως να συγκεντρωθούν όλα τα τεκμήρια σε κάποια φυσική τοποθεσία, το περιεχόμενο που διατίθεται μέσω του DTA αντιμετωπίζει ένα βασικό περιορισμό. Το υλικό που μπορεί να φιλοξενηθεί και να προβληθεί στην πλατφόρμα δύναται να είναι μόνο ψηφιακό, με τη μορφή εγγράφων, εντύπων, φωτογραφιών, βίντεο και ηχογραφήσεων. Σε αυτό συμπεριλαμβάνονται τόσο πρωτογενώς ψηφιακά τεκμήρια όπως ηλεκτρονικά βιβλία και περιοδικά, ψηφιακές φωτογραφίες και βίντεο όσο και τα ψηφιοποιημένα αναλογικά αντίστοιχα τεκμήρια. Όπως και στα *ArQuives*, έτσι και εδώ συναντάμε υλικό με επίκεντρο την ακτιβιστική δράση και την καθημερινή κοινωνική ζωής της τρανς κοινότητας με υλικό όπως αφίσες, φυλλάδια, διαφημίσεις, μουσική σε παρτιτούρα και ηχογραφήσεις μαζί με το παραδοσιακό υλικό όπως περιοδικά και εφημερίδες. Επιπλέον, υπάρχουν φωτογραφίες φυσικών αντικειμένων τα οποία φυλάσσονται στις συλλογές των συνεργαζόμενων φορέων του DTA. Τα τεκμήρια αυτά προέρχονται από τις συλλογές 74 φορέων ανά τον κόσμο με τους οποίους συνεργάζεται το DTA. Όπως είναι λογικό, οι συλλογές των φορέων αυτών είναι εμπλουτισμένες με περισσότερο υλικό που όμως δεν δύναται να αποδοθεί σε ψηφιακή μορφή προκειμένου να ενταχθεί στη συλλογή του DTA. Βέβαια, ο περιορισμός αυτός αφορά κάθε ψηφιακή πλατφόρμα αρχειακών τεκμηρίων αφού δεν υπάρχει δυνατότητα να αναρτηθεί ολόκληρο το σύνολο του χαρτώου υλικού.

Οι θεματικές που καλύπτει το περιεχόμενο του DTA αφορούν τα πάντα γύρω από την τρανς κοινότητα τόσο από πλευράς ταυτότητας φύλου όσο και παρενδυσίας. Τα περισσότερα τεκμήρια αφορούν την παρενδυσία ως πρακτική ανά τα χρόνια και το drag ως τέχνη και μορφή έκφρασης, βιογραφίες και μαρτυρίες τρανς ατόμων καθώς και ζητήματα που αφορούν την ιατρική επέμβαση αλλαγής φύλου. Το υλικό αυτό είναι πολύτιμο τόσο ως καταγραφή μιας κοινότητας που, αν και το αρχικό της γράμμα πλέον συμπεριλαμβάνεται σχεδόν σε όλες τις εκδοχές του αρτικόλεξου **LGBT+**, πολλές φορές εξακολουθεί να μη λαμβάνει την ίδια αναγνώριση από την κοινωνία και να παραγκωνίζεται από την ίδια την κοινότητα, όσο και ως πηγή έρευνας για όσους επιθυμούν να μελετήσουν την δυσεύρετη παγκόσμια τρανς ιστορία.

Δράσεις και εκθέσεις – Online παρουσία

Όντας ένα ψηφιακό εγχείρημα, το DTA δεν πραγματοποιεί δράσεις για το κοινό εφόσον δεν διαθέτει κάποιο κτίριο και το υλικό που συγκεντρώνει δεν του ανήκει σε φυσική μορφή. Έχει διαμορφωθεί χώρος στη Βοστώνη ο οποίος όμως διατίθεται μόνο για συναντήσεις των

συντελεστών του. Αντιθέτως, το DTA παρακινεί τους επισκέπτες της ιστοσελίδας του και του προφίλ του στα κοινωνικά δίκτυα να επισκεφθούν τους συνεργαζόμενους φορείς του προκειμένου να έρθουν σε επαφή με τα τεκμήρια που το ίδιο παρουσιάζει μόνο ψηφιακά, καθώς και με το προσωπικό των εν λόγω φορέων που είναι εξοπλισμένο για να συμβάλλει περισσότερο στην έρευνά του οποιοδήποτε ενδιαφερόμενου. Επιπλέον, στην ιστοσελίδα του DTA δεν φιλοξενούνται οργανωμένες ψηφιακές εκθέσεις όπως συναντάμε στην ιστοσελίδα των ArQuives. Αντιθέτως, η ιστοσελίδα λειτουργεί περισσότερο ως ένα αποθετήριο συλλογών και τεκμηρίων ή μια μηχανή αναζήτησης.

Στα κοινωνικά δίκτυα, το DTA δημοσιεύει κατά κύριο λόγο τεκμήρια από τη συλλογή του, κυρίως φωτογραφίες συγκεκριμένων μελών της τρανς κοινότητας με λεζάντες που αναφέρονται στη ζωή τους, με τους αντίστοιχους συνδέσμους προς το τεκμήριο στην ιστοσελίδα του αλλά και του φορέα στον οποίο βρίσκεται το εν λόγω τεκμήριο στη φυσική του μορφή. Ανάμεσα σε αυτά παρεμβάλλονται ενίοτε νέα άρθρα και έρευνες γύρω από τα ζητήματα και την ιστορία της παγκόσμιας τρανς κοινότητας.

Lesbian Herstory Archives

Η ιδέα για τα Lesbian Herstory Archives (LHA) ξεκίνησε το 1970 από μια ομάδα γυναικών που, όντας ήδη μέλη της Ένωσης Γκέι Ακαδημαϊκών (της Αμερικής), συνειδητοποίησαν πως οι ομοφυλόφιλες γυναίκες έτειναν να αποκλείονται ή τουλάχιστον να μην εκπροσωπούνται επαρκώς από την Ένωση σε σχέση με τους ομοφυλόφιλους άνδρες. Ανέκαθεν, οι άνδρες ομοφυλόφιλοι βρίσκονταν στο προσκήνιο της συζήτησης γύρω από την LGBT+ υπό οποιοδήποτε πρίσμα κι αν πραγματοποιούταν, τόσο από την ευρύτερη κοινωνία αλλά και από τα μέλη της κοινότητας. Έχουμε ήδη αναφέρει πως οι ομοφυλόφιλες γυναίκες ήταν από τις πρώτες ομάδες που έπεσαν θύμα εσωτερικού παραγκωνισμού από την LGBT+ κατά τον αγώνα για την αναγνώρισή της. Ακριβώς αυτό παρατήρησαν και οι γυναίκες την Ένωσης Γκέι Ακαδημαϊκών, μαζί με το γεγονός πως περισσότεροι άνδρες παρά γυναίκες έτειναν να μιλούν για της λεσβίες, προσδίδοντας έτσι μια αχρείαστη πατριαρχική ματιά σε μια ιστορία και ταυτότητα που δεν τους άνηκε. Ως αποτέλεσμα, ιδρύθηκαν τα Lesbian Herstory Archives, με σκοπό τη συλλογή και τη διατήρηση καταγραφών της ζωής και της δράσης της λεσβιακής κοινότητας, εξασφαλίζοντας πρόσβαση σε αυτά για τις επόμενες γενιές. Ο όρος “herstory” αναφέρεται στην ιστορία του φεμινισμού, παίζοντας με τις λέξεις “her story” εν αντιθέσει με τη λέξη “history” που παραπέμπει στο “his story”.

Περιεχόμενο

Όπως τα περισσότερα αρχεία κοινοτήτων, έτσι και τα LHA ξεκίνησαν τη συλλογή τους συγκεντρώνοντας και τεκμηριώνοντας το υλικό που είχαν ήδη στη διάθεσή τους τα μέλη της ιδρυτικής ομάδας. Με τα χρόνια, περισσότερα μέλη και οργανώσεις της λεσβιακής

κοινότητας δώρισαν στα LHA το σχετικό υλικό που είχαν στην κατοχή τους. Σήμερα, τα LHA διαθέτουν στη συλλογή τους τα πάντα από βιβλία, περιοδικά και δημοσιεύματα κείμενα μέχρι ηχογραφήσεις, ρούχα, κονκάρδες και οποιοδήποτε άλλο έντυπο και αντικείμενο αποτελεί καταγραφή της ιστορίας της λεσβιακής κοινότητας κυρίως της Αμερικής αλλά όχι μόνο. Λόγω της εμπλοκής σημαντικών για την κοινότητα γυναικών με το αρχείο και τη δράση του, τα LHA διαθέτουν μερικές ειδικές συλλογές με πολύτιμο, σπάνιο υλικό που τους έχουν δωρίσει. Μάλιστα, τα LHA φιλοξενούν ειδικές συλλογές που θα είχαν χαθεί στο χρόνο αφού ανήκαν σε άτομα που δεν είχαν την αποδοχή του περιβάλλοντός τους και, εάν δε δωρίζονταν στο αρχείο μετά θάνατον θα καταστρέφονταν από το οικογενειακό περιβάλλον του δωρητή τους.

Όπως και στα ArQuives, έτσι και εδώ περίοπτη θέση κατέχουν οι συλλογές αντικειμένων που μαρτυρούν την ακτιβιστική δράση των λεσβιακών κοινοτήτων απέναντι όχι μόνο στην ευρύτερη κοινωνία αλλά και τις ομάδες εντός της LGBT+ που επιχειρούσαν σκόπιμα να τις ωθήσουν στην αφάνεια. Ο ίδιος αγώνας καταγράφεται ακόμα πιο σημαντικά στις ηχογραφημένες και μαγνητοσκοπημένες συνεντεύξεις και μαρτυρίες μελών της κοινότητας που είχαν έρθει αντιμέτωπες με τα παραπάνω. Τα αντικείμενα αυτά και το οπτικοακουστικό υλικό είναι και τα τεκμήρια που προβάλλονται και αξιοποιούνται περισσότερο από τα LHA, αποδεικνύοντας για άλλη μια φορά πως η εικόνα, ο ήχος και τα χειροπιαστά αντικείμενα είναι ένα πολύ πιο δυνατό μέσο όταν επιχειρούμε να διηγηθούμε την ιστορία περιθωριοποιημένων ανθρώπων. Εξίσου μεγάλη σημασία δίνεται στις συλλογές τεκμηρίων που προέρχονται από φεμινιστικές λεσβιακές ή μη οργανώσεις όπως τις Daughters of Bilitis, καθώς η δράση τους σε μια εποχή όπου η φωνή των γυναικών γενικότερα, πόσο μάλλον αυτών που θεωρούνταν ως αποκλίνουσες, ήταν αδύναμη είναι εξαιρετικά σημαντικό να παραμείνει ζωντανή στο χρόνο για τις επόμενες γενιές.

Πέραν αυτού του υλικού, τα LHA διαθέτουν πληθώρα έντυπου υλικού που μετρά πάνω από 11.000 τίτλους βιβλίων, 1.300 τίτλους περιοδικών, 175 καρτούλια με φιλμ και άγνωστο αριθμό φωτογραφιών. Ο μεγάλος όγκος των τεκμηρίων σημαίνει, δυστυχώς, πως αρκετό από αυτό παραμένει ακόμα μη καταλογωγραφημένο.

Δράσεις και εκθέσεις

Τα LHA στεγάζονται σε φυσικό χώρο στο Μπρούκλιν της Νέας Υόρκης όπου οργανώνουν συχνά δράσεις και προγράμματα για το κοινό και διατηρούν τη μόνιμη έκθεσή τους. Ο χώρος είναι ανοικτός για οποιονδήποτε θελήσει να τον επισκεφθεί και να μελετήσει τις συλλογές του αρχείου. Στον ίδιο χώρο πραγματοποιούνται επίσης ποικίλες δράσεις και προγράμματα όπως μηνιαία αφήγηση ιστοριών που απευθύνονται κυρίως σε παιδιά που ανήκουν ή ενδιαφέρονται για την LGBT+ και τους γονείς τους, ανοικτές για όλους ομιλίες, συζητήσεις

και προβολές φιλμ και ηχογραφήσεων από τη συλλογή του αρχείου, εργαστήρια τέχνης με θέμα την LGBT+, κύκλους μαθημάτων γύρω από την ιστορία του λεσβιανισμού και της LGBT+ και παζάρια βιβλίων από τη συλλογή του αρχείου (όπου υπάρχουν πολλαπλά αντίτυπα). Εκτός των παραπάνω δράσεων εντός του χώρου του αρχείου, οι αρχειονόμοι του LHA έχουν ξεχωρίσει μερικά τεκμήρια που είτε είναι σε θέση να βγουν από το χώρο του αρχείου είτε δημιουργούνται αναπαραστάσεις αυτών προκειμένου να φιλοξενηθούν σε άλλους χώρους όπως εκθέσεις τέχνης και φωτογραφίας ή και ως εκθέματα των προσωρινών εκθέσεων άλλων φορέων. Τα LHA έξυπνα ονομάζουν τη δράση αυτή “traveling exhibits”.

Η ιστοσελίδα των LHA φιλοξενεί ψηφιακές εκθέσεις όπου παρουσιάζονται ορισμένα από τα τεκμήρια της συλλογής τους, ψηφιοποιημένα ή φωτογραφημένα. Ανάμεσα σε αυτά βρίσκονται οι ειδικές συλλογές τεκμηρίων που έχουν δωρηθεί από σημαντικούς ιδιώτες και της λεσβιακής κοινότητας, βίντεο και ηχογραφήσεις, φωτογραφημένα αντικείμενα όπως ενδύματα και κονκάρδες, ψηφιοποιημένα και ψηφιακά περιοδικά και τα newsletters του αρχείου. Επιπλέον, στην ιστοσελίδα υπάρχει η δυνατότητα της εικονικής ξενάγησης στο αρχείο.

Εκτός των εθελοντών, που παίζουν ζωτικό ρόλο στην ανάπτυξη και τη λειτουργία του αρχείου, τα LHA προσφέρουν δυνατότητα σε φοιτητές να πραγματοποιήσουν σε αυτά την πρακτική τους άσκηση.

Online παρουσία

Σε σχέση με τα άλλα δύο αρχεία που εξετάσαμε, τα LHA έχουν κατά πολύ το μεγαλύτερο αριθμό ακολούθων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Αυτό αντικατοπτρίζεται και στις αναρτήσεις, οι οποίες είναι αρκετά πιο συχνές από ότι βλέπουμε αντίστοιχα στα ArQuives και το DTA. Το περιεχόμενο αυτών παρόλα αυτά παραμένει στο μεγαλύτερο βαθμό το ίδιο, με προωθητικές αναρτήσεις για τις δράσεις και τα προγράμματά του αρχείου, στιγμιότυπα από τις εσωτερικές αρχειακές εργασίες που πραγματοποιούν και τις εξωτερικές εκδηλώσεις που οργανώνουν, ανάδειξη επιλεγμένων τεκμηρίων της συλλογής και συζήτηση γύρω από τα ζητήματα της λεσβιακής και της γενικότερης παγκόσμιας LGBT+ κοινότητας, ειδικά σε μέρες σταθμούς για αυτή.

Παρατηρήσεις

Εξετάζοντας συνοπτικά τις τρεις αυτές περιπτώσεις διαφορετικών αρχείων, ένα που αφορά την ευρύτερη LGBT+ κοινότητα, ένα με επίκεντρο τη λεσβιακή-φεμινιστική κοινότητα και ένα αποκλειστικά ψηφιακό αρχείο γύρω από την ακόμα λιγότερο εκπροσωπημένη τρανς κοινότητα, μπορεί κανείς να παρατηρήσει τα εξής για τα αρχεία κοινοτήτων γενικότερα:

- Τα αρχεία κοινοτήτων ωφελούνται σημαντικά έχοντας φυσική παρουσία στην κοινωνία και την τοπική κοινότητα. Ακόμα και αν το DTA είναι ένα ψηφιακό αρχείο και, κατά συνέπεια, θα έπρεπε να έχει την πιο ισχυρή online παρουσία, στην πραγματικότητα έχει το μικρότερο αριθμό ακολούθων. Αυτό, φυσικά, μπορεί και να αποδοθεί στην κοινότητα την οποία εκπροσωπεί, η οποία παραμένει κατά πολύ στο περιθώριο ακόμα και σήμερα. Για το λόγο αυτό όμως, θα έπρεπε να γίνοντα ακόμα περισσότερες και πιο εντατικές προσπάθειες για να ενισχύσει τη θέση του στον διαδικτυακό κόσμο πραγματοποιώντας ίσως ψηφιακές εκθέσεις και λοιπές online δραστηριότητες, ειδικά στον καιρό της πανδημίας όπου η ανθρωπότητα όλο και περισσότερο με την «απομακρυσμένη κοινωνικοποίηση». Αντιθέτως, τα ArQuives και ειδικότερα τα LHA έχουν πολύ μεγαλύτερο κοινό, άρα συνεπώς εξοικειώνεται σημαντικότερο αντίκτυπο στις αντίστοιχες τοπικές τους αλλά και την παγκόσμια κοινωνία.
- Τα τεκμήρια αρχείων κοινοτήτων που εξυπηρετούν περισσότερο τον σκοπό του αρχείου και έχουν τον μεγαλύτερο αντίκτυπο στο κοινό είναι αυτά που φέρουν προσωπικό χαρακτήρα μέσω του οποίου ο παρατηρητής μπορεί να αποκτήσει μια πιο ιδιαίτερη εξατομικευμένη εμπειρία με αυτά. Όπως έχουμε αναφέρει, αυτό που προστατεύουν και εξασφαλίζουν τα αρχεία κοινοτήτων είναι τα βιώματα των μελών τους όπως εκείνα τα έζησαν και το εκφράζουν. Για τη διήγηση τέτοιων ευαίσθητων ανθρώπινων ιστοριών, χειροπιαστά αντικείμενα όπως τα ενδύματα και οι κονκάρδες, αλλά και οι φωνές των ίδιων των ατόμων που καταγράφονται στις ηχογραφήσεις και τα βίντεο να αφηγούνται την ιστορία τους είναι τα πιο αποτελεσματικά μέσα. Συνεπώς είναι αναμενόμενο και λογικό πως τα τεκμήρια αυτά είναι που τα αρχεία επιλέγουν περισσότερο να αναδείξουν και να προβάλλουν στο κοινό παρά τις πλούσιες συλλογές εντύπων που μπορεί να διαθέτουν.
- Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι ένα πολύ δυνατό όπλο στη φαρέτρα των αρχείων κοινοτήτων. Οι συντελεστές των αρχείων μπορούν να τα χρησιμοποιήσουν ως τρόπο για να αναδείξουν τις συλλογές τους σε παγκόσμια κλίμακα. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παρέχουν ένα ψηφιακό περιβάλλον όπου μέσω χορηγούμενων αναρτήσεων που εμφανίζονται σε επιλεγμένο κοινό, το αρχείο μπορεί ενεργά να αναζητήσει μέλη της κοινότητας και υποστηρικτές της που ίσως να μη γνωρίζουν για την ύπαρξή του ώστε να επισκεφθούν στοχευμένα την ιστοσελίδα του. Επιπλέον, αποτελούν ένα πολύ αποτελεσματικό μέσο προώθησης και διαφήμισης των δράσεων, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και ερευνητικών ενεργειών του αρχείου, αναδεικνύοντας έτσι τη φιλόξενη φύση και τον ενεργό ρόλο του στην τοπική

κοινωνία, προσελκύοντας έτσι όσους έχουν τη δυνατότητα να το γνωρίσουν από κοντά.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Μελετώντας τις έννοιες της κοινότητας, του παραδοσιακού και του κοινοτικού αρχείου μπορούμε πλέον να κατανοήσουμε τις διαφορές τους στη φύση και τον χειρισμό τους. Μελετώντας την ιστορία και τα βιώματα της ευρύτερης LGBT+ κοινότητας ως παράδειγμα μπορούμε να κατανοήσουμε τη σημασία και τη δύναμη των αρχείων κοινοτήτων, του λόγους και τις συνθήκες δημιουργίας τους, καθώς και την αναγκαιότητα της προβολής τους. Από τα παραπάνω μπορούμε να εξάγουμε πως:

- οι κοινότητες που βρίσκονται στο κοινωνικό περιθώριο οφείλουν να ενημερώνονται σχετικά με τα οφέλη που μπορεί να τους αποφέρει η συγκρότηση του αρχείου τους από ακτιβιστικές αρχειακές υπηρεσίες ή κοινότητες που έχουν ήδη οργανώσει το δικό τους αρχείο.
- οι αρχειονόμοι, ακτιβιστές ή όχι, οφείλουν να αναλάβουν πιο ενεργό ρόλο στην καταγραφή όλων των κοινωνικών κινημάτων και ειδικότερα αυτών που εξαναγκάζονται στην αφάνεια. Ακόμα περισσότερο, οι αρχειονόμοι οφείλουν να έρθουν σε επαφή με την έννοια του «ακτιβιστή αρχειονόμου» και να τον ενστερνιστούν.

Συμπερασματικά, αν και τα αρχεία κοινοτήτων είναι ένα δύσκολο προσεγγίσιμο ζήτημα για την αρχειονομία, η διαρκής εξέλιξη της δράσης και η αύξηση του αριθμού των κοινωνικών κινημάτων που έρχονται στην επιφάνεια τις τελευταίες δεκαετίες το καθιστούν ένα από τα πιο ενδιαφέροντα θέματα προς μελέτη. Οι ιδιαιτερότητες και τα ηθικά ζητήματα που παρουσιάζουν στην προσέγγιση τους αναμφισβήτητα καθιστούν τα αρχεία κοινοτήτων μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για τους επαγγελματίες της σύγχρονης αρχειονομίας.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Alexander, J., & Yescavage, K. (2003). Bisexuality and Transgenderism : InterSEXions of the Others. *Journal of Bisexuality*, 3(3–4), 1–23.
https://doi.org/10.1300/J159v03n03_01
2. Bastian, J. A. (2016). Only Connect: Communities, Archives, and the Making and Keeping of Memory. *Provenance, Journal of the Society of Georgia Archivists*, 33(2), 5–16.
3. Bastian, J. A., & Flinn, A. (2019). *Community Archives : Sustaining Memory*. Facet Publishing.
4. Boswell, J. (2009). *Christianity, Social Tolerance, and Homosexuality*. University of Chicago Press.
5. Brilmyer, G., Gabiola, J., Zavala, J., & Caswell, M. (2019). Reciprocal Archival Imaginaries: The Shifting Boundaries of “Community” in Community Archives. *Archivaria*, 88, 6–48.
6. Brown, E. H. (2020). Archival Activism, Symbolic Annihilation, and the LGBTQ2+ Community Archive. *Archivaria*, 89, 6–33.
<https://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/13729>
7. Brundage, J. A. (1987). *Law, Sex, and Christian Society in Medieval Europe*. The University of Chicago Press.
8. Campbell, D. A. (1982). *Greek Lyric, Volume I: Sappho and Alcaeus*. Harvard University Press.
9. Caswell, M., Migoni, A. A., Geraci, N., & Cifor, M. (2016). ‘To Be Able to Imagine Otherwise’: community archives and the importance of representation. *Archives and Records*, 38(1), 1–22. <https://doi.org/10.1080/23257962.2016.1260445>
10. Caswell, M., Cifor, M., & Ramirez, M. H. (2016). “To Suddenly Discover Yourself Existing”: Uncovering the Impact of Community Archives. *American Archivist*, 79(1), 56–81. <https://doi.org/DOI:10.17723/0360-9081.79.1.56>
11. Cociolo, A. (2017). Community Archives in the Digital Era: A Case from the LGBT Community. *Preservation, Digital Technology & Culture*, 45(4), 157–165.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1515/pdte-2016-0018>
12. Dalacoura, K. (2014). Homosexuality as cultural battleground in the Middle East: culture and postcolonial international theory. *Third World Quarterly*, 35(7), 1290–1306.
<https://doi.org/10.1080/01436597.2014.926119>
13. Drescher, J., & Leli, U. (2004). *Transgender Subjectivities : A Clinician’s Guide*. Routledge.

14. Duranti, L., Franks, P. C., & Anderson, K. (2015). *Encyclopedia of archival science*. Rowman & Littlefield.
15. Faderman, L. (1991). *Odd girls and twilight lovers : a history of lesbian life in twentieth-century America*. Columbia University Press.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/030751339508100111>
16. Fleischmann, E. L. (2001). "Unnatural Vices" or Unnatural Rule? The Case of a Sex Questionnaire and the British Mandate. *Jerusalem Quarterly*, 12(11), 14–23.
<https://www.palestine-studies.org/en/node/78079>
17. Flinn, A. (2007). Community Histories, Community Archives: Some Opportunities and Challenges. *Journal of the Society of Archivists*, 28(2), 151–176.
<https://doi.org/10.1080/00379810701611936>
18. Flinn, A., & Alexander, B. (2015). "Humanizing an inevitability political craft": Introduction to the special issue on archiving activism and activist archiving. *Archives and Museum Informatics*, 15(4), 329–335. <https://doi.org/10.1007/s10502-015-9260-6>
19. Flinn, A., Stevens, M., & Shepherd, E. (2009). Whose memories, whose archives? Independent community archives, autonomy and the mainstream. *Archival Science*, 9, 71–86. <https://doi.org/10.1007/s10502-009-9105-2>
20. Foster, T. A. (2004). Toward Stonewall: Homosexuality and Society in the Modern Western World. *History: Reviews of New Books*, 32(3), 120–121.
<https://doi.org/10.1080/03612759.2004.10528710>
21. Foucault, M., & Sheridan, A. (1972). *The archaeology of knowledge*. Pantheon Books.
22. Freilich, M. (1963). Toward an operational definition of community. *Rural Sociology : Devoted to Scientific Study of Rural Life ; Official Journal of the Rural Sociological Society*, 28(2), 117–127. <https://www.econbiz.de/Record/toward-an-operational-definition-of-community-freilich-morris/10002215142>
23. Gebeily, M., & Asher-Schapiro, A. (2022, March 8). *Sentenced for a selfie: Middle East police target LGBTQ+ phones*. Reuters.
<https://www.reuters.com/legal/government/sentenced-selfie-middle-east-police-target-lgbtq-phones-2022-03-07/>
24. Gilliland, A., & Flinn, A. (2013). Community Archives: what are we really talking about? *CIRN Prato Community Informatics Conference*.
25. Gunther, S. (2009). *The Elastic Closet : A History of Homosexuality in France, 1942–present*. Palgrave - Macmillan.
26. Gusfield, J. R. (1978). *Community : a critical response*. Harper Colophon Books.
27. Ho, L. W. W. (2011). *Gay and Lesbian Subculture in Urban China*. Routledge.

28. Holcombe-James, I. (2022). 'I'm fired up now!': digital cataloguing, community archives, and unintended opportunities for individual and archival digital inclusion. *Archival Science*, 22, 521–538. <https://doi.org/https://doi.org/10.1007/s10502-021-09380-1>
29. Hunt, S. (2016). *An introduction to the health of two-spirit people: historical, contemporary and emergent issues*. National Collaborating Centre for Aboriginal Health.
30. Jones, Z. R. (2015). Images of the surreal: contrived photographs of Native American Indians in archives and suggested best practices. *Journal of Western Archives*, 6(1). <https://doi.org/10.26077/6ba8-92ae>
31. Leavitt, D. (2007). *The Man Who Knew Too Much : Alan Turing and the invention of computers*. Orion Publishing.
32. Makoto, F., & Lockyer, A. (1994). The Changing Nature of Sexuality: The Three Codes Framing Homosexuality in Modern Japan. *U.S.-Japan Women's Journal*, 7, 98–127. <https://www.jstor.org/stable/42772078>
33. Mcmillan, D. W., & Chavis, D. (1986). Sense of Community: A Definition and Theory. *Journal of Community Psychology*, 14(1), 6–23. [https://doi.org/10.1002/1520-6629\(198601\)14:13.0.CO;2-I](https://doi.org/10.1002/1520-6629(198601)14:13.0.CO;2-I)
34. Muedini, F. (2018). *LGBTI Rights in Turkey Sexuality and the State in the Middle East*. Cambridge University Press.
35. Parkinson, R. B. (1995). 'Homosexual' Desire and Middle Kingdom Literature. *The Journal of Egyptian Archaeology*, 81(1), 57–76. <https://doi.org/10.1177/030751339508100111>
36. Poole, A. H. (2020). The Information Work of Community Archives: A Systematic Literature Review. *Journal of Documentation*. <https://doi.org/DOI:10.1108/JD-07-2019-0140>
37. Robson, J. (2013). *Sex and Sexuality in Classical Athens*. Edinburgh University Press.
38. Santos Green, L. (2017). *Stonewall and Its Impact on the Gay Liberation Movement*. Digital Public Library of America. <https://dp.la/primary-source-sets/stonewall-and-its-impact-on-the-gay-liberation-movement>
39. Seo Jo, E., & Gebru, T. (2020). Lessons from archives: strategies for collecting sociocultural data in machine learning. *FAT* '20: Proceedings of the 2020 Conference on Fairness, Accountability, and Transparency*, 306–316. <https://doi.org/https://doi.org/10.1145/3351095.3372829>

40. Shankle, M. (2006). *The Handbook of Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Public Health : A Practitioner's Guide to Service*. Routledge.
41. Topiano, S. (2002). *The prime time closet : a history of gays and lesbians on TV*. Applause Theater & Cinema Books.
42. Vanita, R., & Kidwai, S. (2008). *Same-sex Love in India : A Literary History*. Penguin Books.
43. Virgili, F., & Voldman, D. (2012). *Η γκαρσόν και ο δολοφόνος : Η ιστορία της Λουίζ και του Πολ, παρενδυσία λιποτάχτη, στο Παρίσι των τρελών χρόνων*. Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου.
44. Volney, C.-F. (2010). *Travels Through Syria and Egypt*. Nabu Press.
45. Wakimoto, D. K., Bruce, C., & Partridge, H. (2013). Archivist as activist: lessons from three queer community archives in California. *Archival Science*, 13(4), 293–316.
<https://doi.org/10.1007/s10502-013-9201-1>
46. Zavala, J., Migoni, A. A., Caswell, M., Geraci, N., & Cifor, M. (2017). ‘A process where we’re all at the table’: community archives challenging dominant modes of archival practice. *Archives and Manuscripts*, 45(3), 202–215.
<https://doi.org/10.1080/01576895.2017.1377088>
47. Zosky, D. L., & Alberts, R. (2016). What’s in a name? Exploring use of the word queer as a term of identification within the college-aged LGBT community. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 26(7–8), 597–607.
<https://doi.org/10.1080/10911359.2016.1238803>
48. Βάρδα, Χ., & Συνοδινός, Ζ. Χ. (2002). Διεθνές Πρότυπο Αρχειακής Περιγραφής (Γενικό). *Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων*. <https://www.eae.org.gr/index.php/protypa/isad-dipap>
49. Γιαννακόπουλος, Γ., & Μπουντούρη, Β. (2016). *Εισαγωγή στην Αρχειονομία*. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
50. Μπάγιας, Α. (1999α). *Αρχειονομία, βασικές έννοιες και αρχές: η οργάνωση των αρχείων για τη διοίκηση και την έρευνα*. Κριτική.
51. Μπάγιας, Α. (1999β). *Εγχειρίδιο αρχειονομίας : η επεξεργασία ενός ιστορικού αρχείου*. Κριτική.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. *Acronyms, Initialisms & Abbreviations Dictionary* (Vol. 1). (1976). Gale Research Company.
2. Çetin, Z. (2015, September 30). *The Dynamics of the Queer Movement in Turkey*. Heinrich-Böll-Stiftung. <https://eu.boell.org/en/2015/09/30/dynamics-queer-movement-turkey>
3. Channing, G. J. (2020, January 31). *The First Drag Queen Was a Former Slave*. The Nation. <https://www.thenation.com/article/society/drag-queen-slave-ball/>
4. Chira, S. (2017, March 10). When Japan Had a Third Gender. *The New York Times*.
5. *Community*. (n.d.). Merriam - Webster Dictionary. Retrieved August 11, 2022, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/community>
6. Daniyal, S. (2016, June 18). *Orlando shooting: It's different now, but Muslims have a long history of accepting homosexuality*. Scroll.In. <https://scroll.in/article/810093/orlando-shooting-its-different-now-but-muslims-have-a-long-history-of-accepting-homosexuality>
7. Davidson Sorkin, A. (2011, August 10). *Alan Turing's Apple*. The New Yorker. <https://www.newyorker.com/news/amy-davidson/alan-turings-apple>
8. *Digital Transgender Archive*. (n.d.). Retrieved August 11, 2022, from 2. Digital Transgender Archive - <https://www.digitaltransgenderarchive.net/>
9. Dynes, W. R. (2017). *Encyclopedia of Homosexuality*. Routledge.
10. Gebeily, M., & Asher-Schapiro, A. (2022, March 8). *Sentenced for a selfie: Middle East police target LGBTQ+ phones*. Reuters. <https://www.reuters.com/legal/government/sentenced-selfie-middle-east-police-target-lgbtq-phones-2022-03-07/>
11. *GLAAD Media Reference Guide – Transgender glossary of terms*. (2010). <https://www.glaad.org/files/MediaReferenceGuide2010.pdf>
12. Lee, J. A. (2021). Archives as Spaces of Radical Hospitality. *Australian Feminist Studies*, 36(108), 156–164. <https://doi.org/10.1080/08164649.2021.1969520>
13. Lesbian Herstory Archives. <https://lesbianherstoryarchives.org/>
14. Leupp, G. (1997). *Male Colors : The Construction of Homosexuality in Tokugawa Japan*. University of California Press.
15. *LGBT Berlin: A short history*. (2015, June 23). EXBERLINER. <https://www.exberliner.com/politics/lgbt-berlin-a-short-history/>
16. *LGBTQIA+*. (n.d.). University of North Carolina Wilmington. Retrieved August 11, 2022, from <https://uncw.edu/>

17. Lobo, R. (2019). Archive as Prefigurative Space: Our Lives and Black Feminism in Canada. *Archivaria*, 87, 68–86.
<https://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/13667>
18. Nakata, M. (2012). Indigenous memory, forgetting and the archives. *Archives and Manuscripts*, 40(2), 98–105. <https://doi.org/10.1080/01576895.2012.687129>
19. Painter, G. (2005, February 2). *The Sensibilities of Our Forefathers : The History of Sodomy Laws in the United States*. Gay & Lesbian Archives of the Pacific Northwest. <https://www.glapn.org/sodomylaws/sensibilities/introduction.htm>
20. Rautray, S. (2018, September 6). Section 377: Supreme Court rewrites history, homosexuality no longer a crime. *The Economic Times*.
<https://economictimes.indiatimes.com/news/politics-and-nation/sc-delivers-historic-verdict-section-377-gone-being-gay-no-more-a-crime-in-india/articleshow/65696771.cms?from=mdr>
21. Schick, I. C., & Haselby, S. (n.d.). *What Ottoman erotica teaches us about sexual pluralism*. Aeon. Retrieved August 11, 2022, from <https://aeon.co/ideas/what-ottoman-erotica-teaches-us-about-sexual-pluralism>
22. Shapira, A. (2013, June 6). *Pioneering Pride: The Unsung Heroes of Israel's LGBT Community*. Haaretz. <https://www.haaretz.com/2013-06-06/ty-article/.premium/pioneering-pride-unsung-israeli-lgbt-heroes/0000017f-f83c-d318-aff-fb7f8e150000>
23. Shikibu, M., & Seidensticker, E. (1978). *The tale of Genji*. Knopf.
24. The ArQuives: Canada's LGBTQ2+ Archives. <https://arquives.ca/>
25. *Two Killed in Shooting at Tel Aviv Gay Center*. (2009, August 1). Haaretz.
<https://www.haaretz.com/2009-08-01/ty-article/two-killed-in-shooting-at-tel-aviv-gay-center/0000017f-e8c4-dc7e-adff-f8edcf9c0000>
26. Welland, S., & Cossham, A. (2019). Defining the undefinable: an analysis of definitions of community archives. *Global Knowledge, Memory and Communication*, 68(8–9), 617–634.
<https://doi.org/10.1108/GKMC-04-2019-0049>
27. *Where is it illegal to be gay?* (2014, February 10). BBC News.
<https://www.bbc.com/news/world-25927595>